

Euskal Autonomia Erkidegoa
MEMORIA
Sozioekonomikoa **2011**

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

LABURPENA ETA GOGOETA OROKORRAK

© Argitalpena: Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordea
Gran Vía, 81-7.ª solairua
48011 Bilbo

Maketazioa eta fotomekanika: Parima Digital, S. L.

Inprenta: Gestingraf, S. A. L.

Lege Gordailua: BI-1219-12

Euskal Autonomia Erkidegoa
MEMORIA
Sozioekonomikoa 2011

Juan María Otaegui Murua
EGABko Presidentea

Krisiaren iraunkortasuna

2011ko Memoria Sozioekonomikoa pasa den ekainaren 29ko Batzordearen osoko bilkuran onartu zen EGABeko araudian ezarritako epeen barnean. Memoria burutzen eta onartzen izandako atzerapena izendatzaile komuna izan den urte askoren buruan, aurtan, bigarrenagoz, gure memoria denbora baliagarrian zabaltzearen helburua lortu dugu. Horrela bada, Eusko Jaurlaritzari, Eusko Legebiltzarrari eta sozietate zibilarri ere EGABek 2011. urtean zehar arlo ekonomiko eta sozialen bilakaeraren inguruan duen ikuspegia helarazi diegu. Lan handiko hilabeteak izan dira pasa den azaroan batzordeak alde aurreko lanak hasi zituenetik memoriaren egitura eta burutzapen egutegia finkatzeko. Hilabete hauetan, halaber, eztabaidak eta akordioak egon dira berez korapilatsuak diren gaietan ikuspegi komunak ezartzeko, izan ere, krisiak ertzak gaineratzen dizkie gai horiei eta batzordeko kideen hizketaldi irekia beharrezkoa bihurtzen da entzutea osagai nagusitzat izanik.

Beraz, sarrera honetan eskerrak eman nahi dizkiet memoriaren batzordea osatzen duten pertsona horiei, haiei esker izan baita posible. Inmaculada Gallastegui buruari eta batzordeko kide guztiei, Eduardo García (CCOO), Atxon Tomasena (CCOO), Maribel Ballesteros (UGT), Raúl Arza (UGT), Eduardo Arechaga (Confebask), Jaime Fernández (Confebask), Carlos Pereda (Confebask), Rafael Aranguren (Aurrezki Kutxak eta Finantza Erakundeak), Sylvia Gay (EHU), Javier Muñecas (ASLE) eta Adituen Taldekoak, hau da, Felicísimo Ayastuy, Ignacio Barrenechea, Aitor Bengoetxea eta Carlos Trevilla. Eta azkenik, baina ez horregatik garrantzi gutxiagorekin, Azterlan eta Proiektuen arduradunei, Leire Ozerin eta Arantza Unzurrunzaga, memoria idaztearen garrantzi materiala izan baitute eta euren esperientzia eta ezagutzarekin lanen koordinazioa erraztu baitute.

Beste urteetan bezalaxe, EGABek memoriaren bidez azterketa tresna baliagarria eta erabilgarria eskaintzen du, izan ere, euskal gizartearen bizitza ekonomikoa eta sozialaren erradiografia egiten du ekitaldiko datu kontrastatuak oinarritzat hartuta, gogoetak gaizki bidera zitzaketen egoeraren araberrako larrialdietatik urrunduta. Hala eta guztiz ere, memoria sozioekonomikoaren abantaila nagusia eragile ekonomiko eta sozialen artean adostutako gogoeta izaera da.

Eurogunearen bilakaeratik hasita, EAEn eragin gehien duen esparru gisa, 2010ean izandako berreskurapenaren ondoren, BPGaren hazkundea moteldu zen 2011n. Horrela bada, % 1,5eko urte arteko bariazio tasa erregistratu zen 2011n, 2010eko % 1,9ren aurrean, beheranzko hiruhileko hazkunde profila islatuz: %2,4 lehen hiruhilekoan, %1,6 bigarrenean, %1,3 hirugarrenean eta %0,7 laugarrenean. Hori guztia mundu mailako esparru orokor baten barruan, gertaera mota ezberdinen eraginarekin (Japongo lurrikara, lehengaien prezioen hazkundea, finantza merkatuetako tentsioak euroguneko zor handiaren krisiaren aurrean) hazkunde eritmoaren ahultze berria eragin du, BPGaren %3,9ko hazkundera bultzatu gaituena 2010eko %5,3ren aurrean.

Euskal ekonomiari dagokionez 2011ko BPGaren hazkundea (EUSTATEko datuen arabera) %0,6koa izan zen, 2010ean, berriz %0,3koa. Bi zenbatekoak txikiak badira ere, esan genezake gutxienez egoerak ez duela okerrera egin urte mailako jardueraren hazkuntzari dagokionez, hiruhileko bilakaerak, berriz, hazkuntzaren abiadura pixkanaka moteltzen ari dela islatzen du, %0,9 lehen hiruhilekoan, 0,8 bigarrenean, 0,6 hirugarrenean eta 0,2 laugarrenean.

Industria BEGaren bilakaera aztertzen badugu, bigarren hiruhilekoan lehenengoarekiko %1,3ko aldeko bariazio tasa duela ikusiko dugu, hirugarrena bigarrenarekiko %−0,6koa eta laugarrena hirugarrenarekiko %−1,6koa. Nabarmenagoa izan bada ere, bilakaera hori bera eraikuntzaren eta zerbitzuen sektoreetan gertatu da.

Bilakaera horrek eragin negatiboa dauka lanaren bilakaerarekiko, urtero batez beste 11.300 lanpostu galdu baitira, %1,2ko beherapena, eduki teknologikoko sektore altu eta erdi-altuen pisuaren hazkunderarekin. Hiruhileko jarrerak arestian aipatutako abiaduraren moteltzearen eragina ere jasotzen du. Horrela bada, lehen hiruhilekoko bariazioa %−0,3koa da eta laugarren hiruhilekoko %−1,4koa, ondorioz, azken hiruhilekoko langabezi tasa %11,2koa da, urte guztiko tasa %10,8koa den bitartean. Urteko tasa hori eurogunean dagoenaren antzekoa da (%10,6), hiruhileko bilakaera, berriz, ez da horren negatiboa eurogunean, azken lauhilekoko bariazioa %−0,2koa izan baita eta EAEn, esan bezala, %−1,4koa. Urteko batez besteko bilakaera bera baino gehiago, joera da kezka gehien sortzen duena.

laz azaltzen genuen moduan, hainbat erakunde maila eta EAEko zenbait agente prestakuntza zein lanerako orientazio eta sustapenerako programa batzuen garapenean lan egiten aritu dira, lan politika aktiboen garrantzia indartuz. Jarduera hori gure autonomia erkidegoko Lan Sustapenaren gastuan islatzen da, termino erlatiboetan estatuko altuena baita, izan ere, estatu mailako guztizko %3,8ko langabeziarako funtsen %7,6 erabili ziren, beraz, langabezien zenbatekoa batez bestekoaren ia bikoitza da. Egia da oraindik ez direla emaitza zuzenak ikusten, baina kontseiluak langileen prestakuntza, orientazioa eta laneratzea hobetzeko ahalegin horren aldeko balorazioa egiten du, izan ere, lan indarraren enplegarritasuna hobetze aldera egindako inbertsioa da.

Baina EGABen Memoria Sozioekonomikoak hainbat kapitulutan ongizateko estatuarekin zerikusia duten beste gai garrantzitsuak jorratzen ditu.

Hezkuntza mailan, 2011-2012 ikasturtea %2,3ko ikasle hazkuntzarekin hasi da hezkuntza berezia kontuan hartzen badugu. Alor horretako adierazleek gure hezkuntza sistemaren osasun ona islatzen dute. Irakasle bakoitzeko ikasle ratioa ELGEko batez bestekoa baino hobea da, ikaslearen adinaren egokitasunean estatuko erkidego aitzindarien artean gaude, eskola-uzte goiztiarrean dugun tasa estatukoa baino hobea da argi eta garbi eta EBko batez bestekoa baino baxuagoa, zientzia eta teknologiko goi mailako hezkuntza graduatuetan estatuan zein Europan buruan gaude eta aipatu beharra dugu gure Lanbide Heziketa sistemaren indarra, hala ere, emakumeen parte-hartze murrizta oraindik ere jorratu beharreko arazoa da horien laneratzea hobetze aldera.

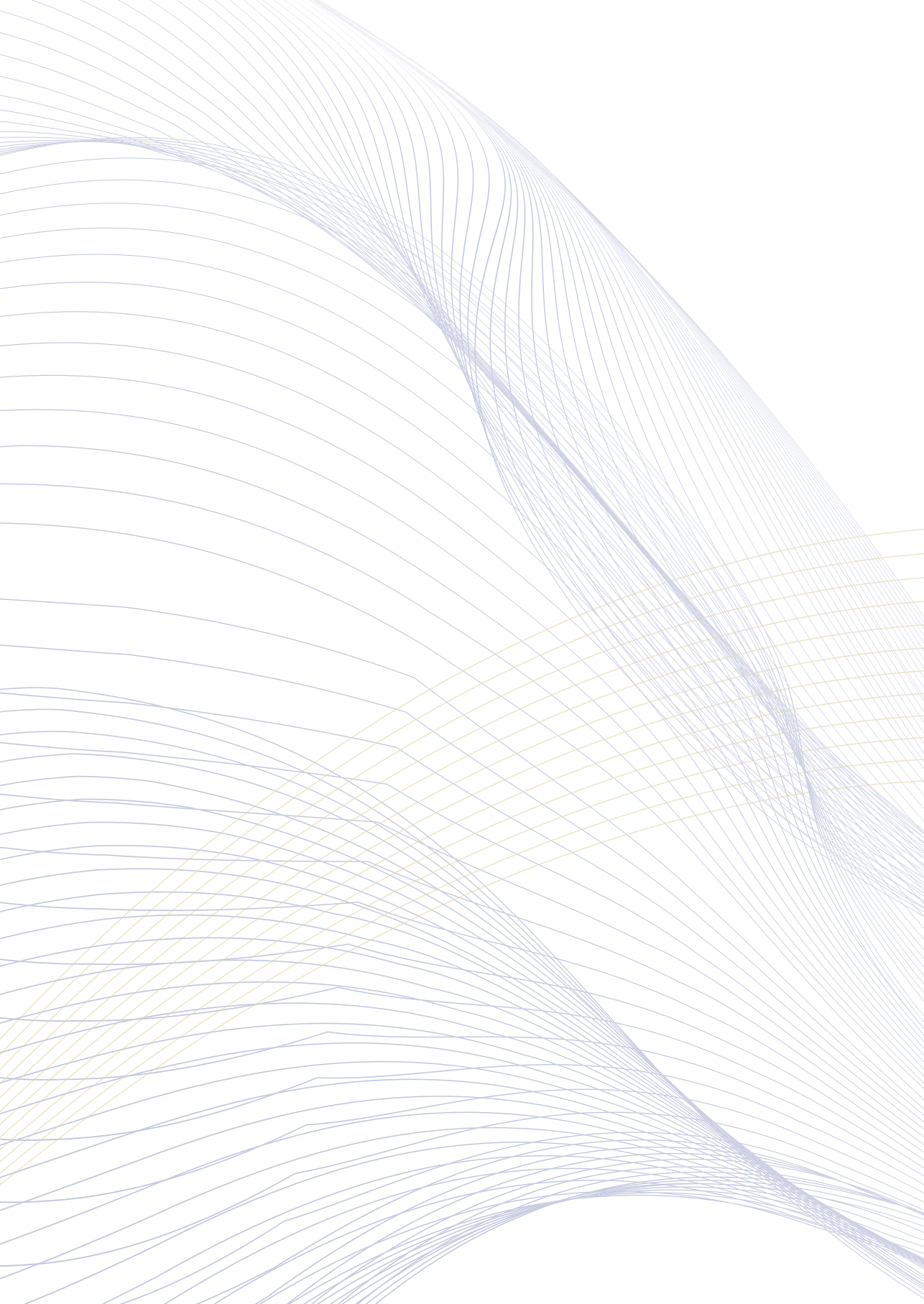
Osasunaren alorrean eta osasun sisteman bizi baldintzen inkestaren azken emaitzek inkestatutako herritarren osasun egoera onra islatzen dute. Aldekoa da, halaber, mediku bakoitzeko biztanle kopurua murriztu dela, 2010arekiko itxaronzerrendan dauden gaixoen kopurua gutxitu dela eta hilabete baino gehiago itxaroten duten herritarren ehunekoa txikitu dela. Batzordeak espero du 2011n hasitako aurrekontu murrizketa, beharrezkoak ziren doikuntza neurrien ondorioz, konpentsatua izan dadin sistemaren eraginkortasunaren hazkundearekin eta horren erabileren kaltea eragin ez dezan.

Gizarte babesaren esparruan, egoerarik kezkarriena langabezia prestazioen inguruan dago. Estreinakoz azken 10 urteetan pertsona onuradunen kopurua (81.847) %4,1 murriztu da langabezia hazi bada ere. Eta langabezia prestazioa jasotzen ez duten pertsona kopurua hazten doa, 2010ean %39 izatetik 2011 %43 izatera igaro baita. Muiltzo hori, logikoki, diru-sarrerak bermatzeko errentara igarotzen da. 2011n diru-sarrerak bermatzeko errenta gisa ordaindutako zenbatekoa guztira 330M eurokoa da, 2010ean baino %4,9 gehiago.

Krisi honen iraunkortasunaren alderik kezkarriena, bere munduko izaeraz gain, ekonomia dezelerazio prozesuan jarraitzen duela da, 2011rako egiaztatuta, eta 2012ra zabaldu dena lehen hilabete hauetako datuak eta aurreikuspen eguneratuenak ikusita. Egoera horren pairamenak EAEn 2011. urtean zehar zailtasunak izan ditu, bereziki lanari buruzko telematikan, lehendik baitator. Lanari buruzko politika pasiboek eta diru-sarrerak bermatzeko errentak egoera hori arindu dute euren aurrekontu zenbatekoak handituz. Funtsean, mantentzen den gizarte kohesioak ez ditu euskal familia askok pairatzen dituzten zailtasun materialak eta gabezia konpontzen, baina EAEko bizitza baldintzak estatukoekin eta eurogunekoekin alderatuz, gabezi horrek euskal familien %6ri eragingo lieke, arestian aipatutako eremuen %13ren aurrean.

Sarrera honetan arreta berezia jarri nahi izan dut gizartearen kezka nagusi diren elementutzat jotzen ditudanen inguruan. Baina EAEko ekonomia eta gizarte bizitzak, gainera, interes eta garrantzi handiko alderdi asko ditu, irakurleak memoriaren egituraren bidez ezagutu ahalko dituenak.

Memoria herritarrentzat, profesionalentzat, gizarte agenteentzat eta politikako arduradunentzat erreferente erabilgarria izaten jarraituko duelakoan nago. Pertsona horiek guztiak euskal gizartearen bilakaeran inplikaturik daude eta euren eguneroko lanarekin herri honentzako gizarte bidezko eta zuzenagoa lortzen laguntzen dute.

LABURPENA ETA GOGOETA OROKORRAK

Euskal Autonomia Erkidegoa
MEMORIA
Sozioekonomikoa 2011

1. Laburpena

1.1. Demografia eta inmigrazioa

EAEn, Biztanleen Udal Erroldak 2011ko urtarileko erreferentziari buruz emandako azken datuen arabera, biztanle kopuruak 2000n hasitako goranzko bideari jarraitu dio, hazkundera gero eta txikiagoa bada ere. Zehazki, 2011n, biztanle kopurua 2.184.606 pertsonakoa da (+%0,3, 2010az geroztik), hau da, 6.267 pertsona gehiago aurreko urtean baino eta ia 60.000 gehiago 2005ean baino. Lurralde historikoei dagozkien datuek erakusten dute biztanleria gehiago areagotu dela Araban (+%0,6 azken urtean), eta gutxiago Gipuzkoan (+%0,3) eta Bizkaian (+%0,2).

Bestalde, EUROSTATen kalkuluen arabera, Europar Batasuneko biztanle kopurua 502,5 milioi da 2011ko urtarilean. Hau da, 2010eko urtarilean baino 1,4 milioi gehiago. Milako 2,7ko hazkunde honi esker (aurreko urtean milako 2,8koa izan zen), 1960az geroztik dagoen goranzko joera etengabea beste urte batez mantendu da. 1960an gaurko Europar Batasuneko biztanle kopurua 400 milioi zen. Beste urte batez, bilakaera positiboa inmigrazioaren portaerari zor zaio, aldaketa osoaren %38 baino ezin baitzaio egotzi berezko hazkunderari (jaiotzen eta heriotzen arteko alde positiboa).

EAEn, 2010eko behin-behineko datuen arabera, hazkunde begetatiboa (biztanleriaren aldakuntza, jaiotzen eta heriotzen arteko aldearen arabera, migrazio mugimenduak aintzat hartu gabe) zazpigarren urtez jarraian positiboa izan da; hori gure erkidegoan ez zen gertatu 1986az geroztik: urte horretan 21.159 jaiotza gertatu dira, aurreko urtean baino %1,1 gehiago, eta 18.608 heriotza, 2009an baino %5,3 gutxiago. Horren ondorioz, hazkunde begetatiboa +2.551koa izan da, hots, milako 1,1ekoa. EAeko hazkunde begetatiboak 14 urtez jarraian behera egiteko joera adierazi zuen eta, behin betiko daturik lortu ezean, azkenean ere badirudi 2004an gelditu egin zela. Hala ere, joera hori baieztatu egin beharko

da hurrengo urteetan. 60ko hamarkadan eta 70ekoaren hastapenetan gertatu ziren saldo begetatibo positibo indartsuen ostean, 1990a negatiboa izan zen lehen aldiz 1937tik, eta 1996an saldirik txikienera iritsi zen, urte hartan EAEk 2.000 biztanletik gorako hazkunde begetatibo negatiboa izan baitzuen. Beraz, ikusten denez, saldo begetatiboa positiboa izan da 2010ean, jaiotzak apur bat areagotu direlako eta heriotzak gehiago gutxitu direlako: +%1,1 eta -%5,3 hurrenez hurren. Gainera, 2010ean joerak ezberdinak dira lurraldez lurralde: Bizkaiak, saldo positiboak berreskuratzeko atzeratuago egonda, urte horretan 148 biztanle irabazi ditu, behin-behineko datuen arabera, Gipuzkoak eta Arabak beste urte batez euren joera positiboak sendotu dituzten bitartean, hurrenez hurren, 1.210 eta 1.033 biztanle gehiago izanik.

Bestalde, EUSTATen 2010ari buruzko Migrazio Mugimenduen Estatistikak 13.028 laguneko hazkunde zenbatu du gure erkidegoan urte horretan (aurreko urtean baino %2 gutxiago), eta hamaika urtez jarraian migrazio saldoa positiboa izan da. Lurraldeka, Bizkaiak, 6.562 lagun irabazita, migrazio saldirik handiena dauka zenbaki absolutuetan, baina %11 jaitzi da 2009aren aldean. Bestalde, Arabak 3.902 lagun irabazi ditu (+%6) eta Gipuzkoak 2.564 (+%17). Era berean, azken 20 urteetan hirugarren urtez jarraian EAEn beste erkidegoetatik iritsitako inmigratio gehiago gertatu dira haietarako emigratioak baino, eta horrela Estatuarekiko migrazio saldoa positiboa izan da (+3.686).

Bestalde, Udal Erroldaren datuen arabera, azken urtean EAEn bizilekua duten biztanle atzerritarrek gora egin dute. 2005. eta 2011. urteen artean EAEn erroldatutako atzerritarren bolumena bikoiztu da. 2005ean gure erkidegoan 72.894 etorkin bizi ziren; 2010eko urtarilaren 1ean udal erroldak 144.551 zenbatu zituen, aurreko urtean baino %3,7 gehiago (2011rako behin-behineko datuekin

eta 2010erako behin betiko datuekin). Herritar etorkinen hazkunde hori biztanleria osoan duten pisu gero eta handiagoan islatzen da: 2011n atzerritar biztanleriaren pisua %6,6koa zen EAEn (eta %8koa, atzerrian jaiotako biztanleria kontuan izanez gero, nazionalizatutako pertsonak ere kontuan izanik alegia) eta Estatuan %12,2koa.

Beraz, ikusten dugu EAEko datua Espainiako batezbestekotik oso urrun dagoela oraindik (eroldaren azken eguneraketan 5,7 milioi atzerritar dituen, eta ia 7, herrialdeak kanpo jaiotakoak kontuan izanik), eta batez ere Balearretatik, Valentziatik eta Madriletik. Azken hiru erkidego horietan atzerritarrak biztanleriaren oso portzentaje garrantzitsua dira.

Eusko Jaurlaritzaren 2010eko "EAEn bizi diren Atzerritar Etorkinen Inkestaren" arabera, 16 urtetik gorako biztanlerian, atzerritar gehienak, %22,2, 2005 eta 2006. urteen artean etorri ziren gure erkidegora. Beraz, 4 eta 5 urte bitartean daramatzate EAEn. Denbora-tarte hori baino lehen eta beranduago etorritako biztanleriak gero eta pisu txikiagoa dauka, denboran urrundu ahala. Guztira, atzerritarren gune nagusiak, %42,2ak, 2 eta 6 urte bitartean daramatza EAEn. %33,3ak 6 eta 9 urte artean, eta %24,3 inguruk 10 urte edo gehiago. Inkesta egin den erreferentziazko datan %4,6ak bakarrik daramatza bi urte baino gutxiago. Horrek azken urteetan atzerritar berriak erakartzeko erritmoaren gainbehera handia berresten du.

1.2. Hezkuntza eta hezkuntza sustapena

EUSTATEN datuen aurrerapenaren arabera, 2011/2012 ikasturtea EAEn unibertsitateaz kanpoko erregimen orokorreko irakaskuntzan matrikulatutako 349.095 ikaslerekin hasi da guztira (helduentzako hezkuntza kontuan izan gabe). Beraz, hazkuntza berria dago, aurreko %1ekoa (aurreko ikasturtean baino 3.361 ikasle gehiago), hezkuntza berezia kontuan izanez gero, eta %2,3koa, kontuan izaten ez badugu (347.995 ikasle).

Bigarren kasua kontuan izanik (hau da, hezkuntza berezia kanpoan utzita), gehikuntzaren azalpena da beheko mailak (haur hezkuntza, lehen hezkuntza eta DBH) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoa (DBHO) eta irakaskuntza ertainak gehitu direla. Beheko mailen kasuan, 2011-2012 ikasturtean, EUSTATEN behin-behineko datuen arabera, 288.119 ikasle zeuden matrikulatuta (+%2), Haur Hezkuntzan 95.563 (+%0,8), Lehen Hezkuntzan 120.284 (+%2,6) eta DBHn 72.272 (+%2,5). Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoa (DBHO) edo irakaskuntza ertainetan matrikulatutako ikasle kopurua %3,9 igo da. Gehikuntza handienak maila ertaineko LHn (%7) eta goi mailako LHn (%4,1) gertatu dira. Batxilergoa ere gehitu da, baina neurri txikiagoan (%2,5).

2011-12 ikasturtean irakaskuntza ertainetan ikasten duten 59.876 ikasleetatik 29.485ek, hau da, %49,2ak, batxilergoa aukeratzen dute derrigorrezko irakaskuntza amaitu ondoren. %50,8ak lanbide heziketa aukeratzen dute eta gainerakoek zereginen ikaskuntza.

Unibertsitateko irakaskuntzei dagokienez, 2009-10 biurtekoan, EAEn unibertsitateko ikasketetan 12.375 pertsona graduatu ziren, EUSTATEN datuen arabera. Denetatik, %83,6 1. eta 2. zikloetako ikasketetan graduatu ziren (lizentziaturak, arkitekturak eta ingeniariak, diplomaturak eta arkitektura eta ingeniariak teknikoak), %1,2 gradu ikasketetan¹ eta %15,1 gradu ondokoetan (hirugarren zikloa edo doktoregoa, Unibertsitatei buruzko abenduaren 21eko 6/2001 Lege Organikoaren (LOU) arabera, eta GHEEtik eratorritako gradu ondoko programa ofizial berriak (master ofizialak eta doktoregoa)).

Zentroen jabetzaren arabera, ikasleen %74 unibertsitate publikoan graduatu da, eta %26a pribatuetan.

Graduazioen %59,6 emakumei dagozkie, eta %40,4 gizonei. Emakumeen graduazio maila handiagoa da ikasketa mota guztietan: lehen eta bigarren zikloak (%59,1 emakumeak dira), gradua (%89,3) eta gradu ondokoak (%60,4).

¹ Gogorarazten dugu 2008-09 ikasturtean hasi zirela Goi mailako Hezkuntzako Europako Eremua (GHEE) eraikitzeke erabakietatik eratorritako ikasketak eskaintzen.

Graduko ikasketetan graduatutako pertsonen kopurua txikia izan zen (150). Titulazio horiek unibertsitate pribatuetan soilik eskaini ziren. Gradu ondoko ikasketetan graduatutako pertsonen kopurua (masterrak eta doktoregoak) 1.879 izan zen: %60,4 unibertsitate pribatuetan eta %39,4 publikoetan.

Lehen eta bigarren zikloko eta graduoko ikasketei dagokienez, graduatutako pertsona kopuruak gora egin du 2008-09 eta 2009-10 ikasturteen artean, %3,2 (%4,5 gizonetan eta %2,4 emakumeetan). 10.496 pertsona graduatu dira (aurreko ikasturteko 10.170en aldean): 6.249 emakume eta 4.247 gizon.

2009-10 ikasturtean, graduazioaren sakoneko analisia, titulazioen arabera, egiten badugu, ikusiko dugu lehenengo 25ak ondoko hauek izan zirela:

- 300 pertsona baino gehiago graduatuta: enpresen administrazio eta zuzendaritzako lizentziatura (748 ikasle graduatu), enpresa zientzietako diplomatura (682), haur hezkuntzako irakasle eskola (593), lehen hezkuntzako irakasle eskola (401), ingeniari tekniko industrialaren ingeniari tekniko (388), erizaintzako diplomatura (380), psikologiako lizentziatura (314), industri antolatetako ingeniari tekniko (309), gizarte heziketako diplomatura (308), ingeniari tekniko industrialaren ingeniari tekniko (306).
- 300 pertsona baino gutxiago graduatuta: zuzenbideko lizentziatura (292), ingeniari informatikoa (265), gorputz heziketako irakasle eskola (239), arte ederretako lizentziatura (210), gizarte laneko diplomatura (195), kudeaketa informatikako ingeniari tekniko (187), medikuntzako lizentziatura (184), atzerriko hizkuntzako irakasle eskola (181), kazetaritzako lizentziatura (169), psikopedagogiako lizentziatura (167), arkitektura (163), turismoko diplomatura (163), telekomunikazioetako ingeniari tekniko (149), hezkuntza bereziko irakasle eskola (113).

Hezkuntzako adierazleei dagokienez:

- Eskolatzeko itzaropena. Espainiako Hezkuntza Kopurutan, 2012ko Edizioa, MEC txosteneko datuen arabera, 2009-10 ikasturtean, espainiar estatuan sei urteko ikasle batek (beraz, nahitaezko eskolatzeko

hasi berri duen ikasle batek) eskolako 14,7 urteko bizi-itzaropena du. Tasarik handienak EAEn eta Gaztela eta Leonen daude: 15,7.

Nazioarteko konparazioa egiteko datuak Hezkuntzaren Ebaluaziorako Institutu Nazionalaren txostenean jasota daude, Hezkuntzaren adierazleen estatuko sistema (2011), 2009. urteari buruzkoa. Eskolako bizi-itzaropena bost urterekin neurtzen da ELGAKo kide diren edo hari elkartuta dauden Europar Batasuneko herrialdeetan. Espainiak 17,2 urteko eskolako bizi-itzaropena dauka. Beraz, Italia, Irlanda, Erresuma Batua, Austria, Eslovakia eta Frantziaren gainetik dago, eta Hungaria, Alemania eta Txekiar Errepublikak baino apur bat beherago. Eskola-bizitzako itzaropenik handiena daukaten herrialdeak Finlandia eta Belgika dira: 21,1 eta 20,1 urte, hurrenez hurren.

- Eskolatzeko tasa garbia bost urterekin (haur hezkuntza). Hezkuntza Ebaluaziorako Institutu Nazionalaren txostenaren datuen arabera (2011ko hezkuntzaren adierazleen estatuko sistema), 1998-99 eta 2008-09 urteen artean haur hezkuntzako eskolatzeko tasa garbiak gehitu dira. Beraz, bigarren zikloko adin teorikoetan eskolatzeko ia erabatekoa da. Estatuko batezbestekoak hauek dira: hiru urterekin %97,9, lau urterekin %99,2 eta bost urterekin %98,8. Horren ondorioz, espainiar estatua eta EAE, 2008an, Europar Batasuneko eskolatzeko tasarik handienetako herrialdeen artean zeuden hiru eta lau urteko umeentzat.
- Ikasleak taldearen eta irakaslearen arabera. ELGAK argitaratu dituen azken datuek, 2009ko datuekin, erakusten dute irakasle bakoitzeko ikasle batez besteko ratioak EAEn erregistratutakoak baino handiagoak direla. Haur Hezkuntzan 14,3 eta Lehen Hezkuntzan 16, eta EAEn, EUSTATen arabera, oinarriko hezkuntzan (haur eta lehen hezkuntzan) 12,5 izanik; bigarren hezkuntzan 13,5 (EAEn 9,7), eta goi mailako tertziarioan 15,3 (EAEn 13,5).
- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren gastu partida, 2011ko aurrekontuetan, 2.573 milioi eurokoa da. Horrek %6,5eko gutxikuntza dakar aurreko

urtean likidatutako gastuaren aldean. Gastu hori EAEko BPGaren %3,93 da, 2010ean izandako portzentajea baino 0,28 puntu gutxiago beraz.

- Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioak argitaratutako azken datuen arabera, 2009koak, hezkuntza administrazioen gastua BPGaren aldean %4,4 da EAEn (%3,6 unibertsitatekoa ez den hezkuntzan eta %0,7 unibertsitateko hezkuntzan) eta %4,3 estatuan (%3,2 unibertsitatekoa ez den hezkuntzan eta %0,97 unibertsitateko hezkuntzan).
- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastuaren ratioa, ikasle bakoitzeko (ikasleak guztira, hau da, araubide orokorrekoak nahiz berezikoak (hizkuntzak, musika, dantza, ...)), 2009 eta 2010. urteen artean jaitsi egin da: 6.347 eurotik 6.066 eurora. 2011. urterako datua ez dago eskuragarri, 2011ko unibertsitate matrikulazioari buruzko informaziorik ez daukagulako.
- *Espainiako hezkuntza kopurutan, 2007-08. MEC* txostenaren datuen arabera, ikasle bakoitzeko (publikoa eta hitzartua) gastu publikoa unibertsitatez kanpoko irakaskuntzan, lanerako prestakuntza kontuan izan gabe, 2009. urtean, EAEn 7.595 eurokoa da. Beraz, gure erkidegoa ikasle bakoitzeko gasturik handiena duena da. Estatuko batezbestekoa 5.692 eurokoa da.
- Ikasleen adinaren egokitasuna. Lehenengo adinetan arreta handia ipini behar da, eskolako atzerapenak eta, horrenbestez, desegokitzeak, urteetan zehar gehitzen eta pilatzen direlako, eta eskolako porrota sorrarazi ahal dutelako. MECen Hezkuntza Ebaluatzeako Institutu Nazionalaren datuen arabera, 2008-09 ikasturtean, lehen hezkuntzako hirugarren eta bosgarren mailetan (8 eta 10 urte) estatuko portzentajetik gorako egokitasun tasa daukaten autonomi erkidegoak hauek dira: Kantabria, Katalunia, Valentzia, Extremadura, Galizia, EAE eta Errioxa. Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan aztertu diren adinetan (12, 14 eta 15 urte), aztertu diren hiru urteetan estatuko batezbestekotik gorako egokitasun tasa duten autonomi

erkidegoak hauek dira: Asturias, Kantabria, Katalunia, Galizia, Nafarroa eta EAE.

Hala eta guztiz ere, EUSTATEN arabera, 2008-09 ikasturtean (dauzkagun azken datuak), erreferentziako biztanleri taldearen adinak gora egin ahala, egokitasun portzentajeak behera egiten du. Horrela, 13 urteko biztanle guztietatik, teoriarik dagokien ikasturtean matrikulatuta dauden ikasleen portzentajea %82,9ra jaitsi da. 17 urteko biztanleria guztitik, teoriarik dagokion ikasturtean %59a dago matrikulatuta.

- Eskola behar baino lehen uztea. Europa 2020 Estrategiaren helburu nagusia eskola behar baino lehen uztea %10era murriztea da, beranduenez 2020. urterako. 2009. urtean portzentajea %14,4 zen. EUROSTATEk argitaratutako azken datuen arabera, Espainian eskola uztearen tasa 2009. urtean %28,4 izan zen (aurreko urtean, %31,2). EB15eko herrialdeetan batezbestekoa %15,4 zen. MECeko Hezkuntza Ebaluatzeako Institutu Nazionalaren hezkuntzako adierazleen estatuko sistemaren txosteneko datuen arabera (2011ko edizioa), estatuko portzentajea 2009. urtean %31,2koa zen, eta 2010ean 2,8 puntu murriztu zen, %28,4raino. Eskola behar baino lehen uzteko portzentaje txikiak, 2010ean, EAEn (%12,6), Nafarroan (%16,8) eta Madrilen eta Asturiasen (%22,3) daude.
- DBHko, derrigorrezko bigarren hezkuntzaren ondoko ikasketetako eta goi mailako ikasketetako graduazio tasa gordinak.
- Titulatuena tasa eta eskolako porrotaren kontzeptua DBHko hezkuntza errendimendua baloratzeko modu orokorrean erabiltzeak helburu espezifiko gisa sartzeari gomendatu zuen. Horrela, DBH arrakastaz amaitzen duten ikasleen kopurua gehitzea (edozein adinetakoak izanik ere) lehentasuna da hezkuntza komunitate osoarentzat. MECen Espainiako Hezkuntza Kopurutan, 2012ko Edizioa, txostenaren arabera, DBHko graduazioko tasa gordinik handienak daukaten autonomi erkidegoak hauek dira: Asturias (%89,4), EAE (%87,8) eta Kantabria (%86,5).

LHko goi teknikarien tasarik handienak dauzkatenak hauek dira: EAE, %33,2, Galizia, %23,6, Asturias, %22,5, eta Katalunia, %22,2. Diplomatuena tasarik handienak Gaztela eta Leonen (%28,1) eta EAEn (%24) daude. Lizentziatuena tasarik handienak Madrilen (%29,6), Nafarroan (%27,1) eta EAEn (%23) daude.

- Zientzia eta Teknologiko goi mailako hezkuntzako graduatuak, 20 eta 29 urte arteko 1.000 biztanleko.

EAEn etengabeko aurrerapenak estatuko nahiz Europako lehenengo postuetan jartzen du. Horren arrazoia da, neurri handi batean, EAEn goi mailako lanbide heziketa duten pertsona asko dagoela (CINE 5B), estatuko batezbestekoa baino ia hiru aldiz handiagoa. Hain zuzen ere, unibertsitatekoak ez diren irakaskuntzak eta unibertsitateko irakaskuntzak bereiztuz gero, ikusiko dugu unibertsitatekoak ez diren irakaskuntzetan graduatutako pertsonak (goi mailako prestakuntza zikloak) %10,8 direla, eta unibertsitatekoetan %13,5. Estatuko batezbestekoa, berriz %3,8 eta %8,7 dira.

Sexuen arabera, EAEn Zientzia eta Teknologiko Goi Hezkuntzako graduazio tasa, 2008-09 ikasturtean, %34,2 da gizonentzat, eta %14,1 emakumeentzat. Estatuko batezbestekoa hauek dira hurrenez hurren: gizonen %17 eta emakumeen %7,8.

EAEn dagokionez, eta unibertsitatekoak ez diren irakaskuntzak (goi mailako prestakuntza zikloak) eta unibertsitateko irakaskuntzak banakaturik gero, emakumeen graduazio ratioak (%3,8 eta %10,3) gizonenak baino txikiagoak dira (%17,5 eta %16,7). Goi mailako prestakuntza zikloetako graduazioan dagoen ezberdintasuna bereziki esanguratsua da.

- Helduen ikasketak-maila.

IEaren Hezkuntzako adierazleen estatuko sistemaren txosteneko datuen arabera, 2011ko edizioak, 2009. urtean estatuko helduen (25 eta 64 urte artekoak) erdia baino gehiagok nahitaezko ikasketak baino ikasketak handiagoak zeuzkan (%51,8). EAEn portzentaje hori %54,8ra iristen da.

Kontuan izan den populazio osoan, eta 25 eta 34 urte arteko tartean, nahitaezkoak diren ikasketak baino goragokoak bukatu dituzten pertsonen portzentajerik handiena duten autonomi erkidegoak hauek dira: EAE (%81,9), Nafarroa (%79,2) eta Madril (%74,6). Estatuan portzentaje hori %64,1 da.

LGako herrialdeetan, 25 eta 64 urte arteko biztanleriaren %73a gutxienez Bigarren Hezkuntzako bigarren etapara iritsi da.

1.3. I+G+b Jarduerak eta IKTak **Ikerketa eta Garapena (I+G)**

EUSTATen arabera, I+G jardueretan 2010. urtean egindako gastua 1.360 milioi eurokoa izan da, eta horrek aurreko urteko kopuruaren aldean %6,2ko hazkundea esan nahi du. Gastu hau BPGaren %2,08 da. Horrela, EAE estatuko batez bestekoaren (%1,38) eta EB27ko batez bestekoaren (%2,01) gainetik dago I+G gaian egindako esfortzuan, 2009ko datuekin, baina gaian erreferentzia diren herrialdeen azpitik.

I+G alorrean enpresek gauzatu dutena EAEn (Euskal Teknologia Sareko zentro teknologikoak kanpo utzita) Estatuan sektore honetan egindakoa baino altuagoa da. EINen arabera, enpresek I+G gaian egindako gastuaren %51,5 gauzatu dute (EAEko datua: %67). Halere, kontuz ibili behar dugu informazio hori interpretatzerakoan, Frascatiren Eskuliburuaren metodologiak talde honetan batez ere finantzazio pribatua daukaten teknologi zentroak sartzen baititu. EB-27an, EUROSTATen arabera, enpresek gastuaren %61,4 egiten dute 2009an, baina lehen azaldutako kautela kasu honetan ere kontuan izan behar da.

I+G gaian egindako gastuaren finantzazioari dagokionez, azken urteetan sektore pribatuak edukitako pisua apur bat galdu dela ikusi bada ere, sektore pribatua da oraindik ere finantzazio iturri garrantzitsuena. Sektore pribatuak I+G gaian egindako gastu osoaren %54 finantzatzen du, eta Administrazioak, berriz, %40. Gauzak horrela, EAE Lisboako helburutik 12 puntura dago: I+Gn egiten den gastu osoaren %66 fondo pribatuekin finantza dadila. I+Gn egindako gastuaren finantzazio pribatuko ratio altuak edukitzeagatik

nabarmentzen dira, besteak beste, Japonia (%78,2), Hego Korea (%72,9), Finlandia (%68,1), EEBB (%67,3), Alemania (%66,1), Danimarka (%60,3) eta Suedia (%58,8).

I+Gko jardueretan lanean hartutako pertsona kopuruak gorantz egiten jarraitzen du. Lanaldi osoko kopuru baliokideetan neurtuta, 2010. urtean lanean zegoen biztanleriaren %18 zen, Estatuan erregistratutakoaren (%12) eta EBn erregistratutakoaren (%11,5) aldean milako horrenbeste altuagoa. Gainera, lurralde dinamikoenetan erregistratzen diren balioetatik gertu eta haien gainetik ere kokatzen dira; hona hemen lurralde dinamikoenak: Frantzia (%17,7), Alemania (%13), Japonia (%14,1). Bestalde, ikerlariak %11,4 dira, Estatuan %7,3 diren bitartean.

Berrikuntza

EUSTATEk erakusten du 2008-2010 denboraldian, 10 langiletik gorako enpresetan, enpresa berritzaileen portzentajea (berrikuntza teknologikoak eta bestelakoak) %38,9 dela. Estatuan, EINen arabera, aldi berdinerako portzentajea %32,9koa da. EB27n, industriako eta zerbitzuetako enpresen %52ak jarduera berritzaileak izan dituzte (egiten ari diren berrikuntzak eta bertan behera utzitako berrikuntzak dauzkaten enpresak barne) 2006 eta 2008. urteen artean. Estatu kideen artean, portzentajerik handienak Alemanian (enpresen %80), Austrian (%52,5), Luxenburgon (%65) eta Irlandan (%57) daude. Espainiak %43,5 dauka. Batezbestekotik urrunen dauden estatuak hauek dira: Letonia, Polonia, Hungaria, Lituania eta Bulgaria.

EUSTATEN arabera, 9 langiletik gorako enpresek berrikuntza teknologikorako egindako jardueren gastu osoa gutxitu egin da 2010. urtean, %2,7, eta BPGaren %3,3 hartzen du. Beste urtebetez, gastu honen zati handiena barne I+Gkoa da (BPGaren %1,94) eta makineria erostekoa (BPGaren %0,6).

2010. urtean, EAEko Europako Berrikuntzako Adierazleen Panel berriak 0,45eko balioa dauka. Beraz, EB27ko 15. postuan dago, eta batezbestekotik behera, 0,52. "Berrikuntzan aitzindari diren herrialdeen artean", Suedia (0,75), Danimarka (0,74), eta Finlandia eta Alemania (0,70) daude.

Euskal Herriko Unibertsitatean egiten den I+G+b jarduerari dagokionez, 2010. urtean nahikotxo gehitu zen, 2009 eta 2010. urteen artean 54,2 mila eurotik 72,9 mila eurora (+%34,5). Hala eta guztiz ere, kontuan izan behar dugu 2010eko kopuruetan Eusko Jaurlaritzako Ikerkuntza Taldeentzako diru-laguntzak jasotzen direla, beraien zenbateko osoan, nahiz eta zenbait urtetan erabili. Arlo zientifikoaren arabera, I+G+b jardueretako gastua arlo berberetan pilotatzen da. 2010. urtean, zientzia esperimentalak, 42,3 milioi eurorekin, guztiaren %58 dira, eta teknikoak, 12,4 milioi euroekin, %17. Fondoer jatorriari dagokionez, gehienak Eusko Jaurlaritzatik datoz (%50,1), gero estatuko fondoetatik (%19,8), zuzeneko kontrataziotik (%16,4), fondo propioetatik (%5,6) eta nazioarteko iturrietatik.

Informazioaren eta Komunikazioaren

Teknologiak

IKTen sarrerari eta erabilerari dagokienez, eta EUROSTATen datuen arabera, etxean Internetera sartzeko aukera duen 16 eta 74 urte arteko kide bat gutxienez baduen etxe portzentajea, 2010. urtean, %80 da EB27n eta %59 Estatuan. EAEn, 2011. urtean, ratioa %65,8 zen, EUSTATEN arabera. Beraz, gure erkidegoa Europako batezbestekoaren apur bat azpitik dago, eta erreferentziako herrialdeen balioetatik urrun: Holanda (%91), Luxenburgoko (%90), Suedia (%88), Danimarka (%86), Alemania (%82), Finlandia (%81) eta Erresuma Batua (%80).

Bestalde, IKTen sarrerari dagokionez, zabaltzen jarraitzen du 14 urtetik gorako biztanleen artean, bideoaren kasua izan ezik. Transakzio elektronikoei dagokienez, eta Internet bidez erosi ez duten pertsonen portzentajea aintzat hartuta, ondorioztatu daiteke EAEk, %47rekin, kokaleku ona duela gainerako autonomia erkidegoen aldean, izan ere, bik bakarrik dute portzentaje txikiagoa: Balearrak (%41,2) eta Nafarroa (%43,5). Hala eta guztiz ere, datuak erabat homogeenak ez badira ere, Europarekiko alderaketak merkataritza elektronikoen zabalkunde txikiagoa erakusten du EAEn.

Enpresetako IKT ekipamenduei dagokienez, Enpresetako Informazioaren Gizarteari buruzko Inkestaren azken edizioak agerian

uzten du IKTak euskal enpresetan sartzeko prozesuak gorantz egiten jarraitzen duela. Enpleguaren estratuen araberrako analisiak erakusten du, lehenik eta behin, IKTen ekipamenduak zabalduago daudela establezimenduaren tamaina handiagoa den neurrian. Bigarrenik, enplegu gehiago izan ahala, hobetzeko marjina txikiagoa dagoenez gero, ekipamenduen gehikuntzak murriztagoak dira; hain zuzen ere, enpleguaren estratu batzuetan erorketa txikiak gertatzen dira berriro ere. Eta, hirugarrenik, bi alderdi horiek gehiago igartzen direla establezimenduen dagokienez, enpleguari dagokionez baino. Arrazoia, besteak beste, establezimendu txikiak edukitako garapen handiagoa da, eta, halaber, establezimendu handietan langile guztiak ez dutela ekipamendu horietara iristeko aukerarik.

Enpresaren presentzia Interneten aztertzen badugu, norberaren zerbitzarian dagoen webgune baten bidez edo inoren zerbitzarian dagoen orrialde baten bidez, EUSTATen azken datuek gehikuntza erakusten dute 2010 eta 2011. urteen artean, zehazki 3,4 puntukoa. Horrela, Interneteko konexioa daukaten establezimenduen %37,3ak webgunea dauka. Horietatik %23,2ak beste zerbitzari batean dute ostatatuta, eta %14,1ak beren zerbitzarian.

Internet bidezko edo bide elektronikoko merkataritzako transakzioei dagokienez, EUSTATen datuen arabera, gorantz egiten jarraitzen dute sortutako kopuru ekonomikoei dagokienez, eta merkataritza elektronikoa horretan parte hartzen duen enpresa kopurua ere bai. 2010. urtean sortutako negozioaren bolumena, aurreko urtearen aldean, %18,5 gehitu zen salmentetan, eta %13,5 erosketetan. Merkataritza elektronikoa egiten duten establezimenduen portzentajea 2009. urtean %14,9 zen eta 2010ean %15,1.

1.4. Ingurumenaren egoera

Eusko Jaurlaritzak emandako informazioaren arabera, airearen kalitatea "ona" edo gutxienez "onargarria" da aztertutako azpigune guztietan. Halere, 2010. eta 2011. urteen artean, 11 laginketa estazioetan airearen kalitate oso txarra edo txarra duten egunak %0,1etik %0,4ra gehitu dira, egun

guztien aldean; balio absolutuetan, 4 egunetik 16 egunera gehitu da. Bestalde, neurrizko aire kalitatekoen portzentajea ere gehitu egin da, %0,8tik %1,8ra, zenbaki absolututan 31 egunetik 71ra.

Nabarmena da Urola Goienean airearen egoeraren okertzea (+%50 egun kalitate moderatuarekin eta +%250 egun kalitate txar edo oso txarrarekin). Kalitate moderatuko airea izan dute urteko hamar egunetik batean (hau da, ia astero) eta kalitate txar edo oso txarreko airea izan dute urteko hogeita sei egunetik batean (hilean behin). Badirudi joera antzekoa dela Deba Goienean eta Nerbioi Beherean.

Klima aldaketari eta berotegi-efektuko gas (BEG) isuriei dagokienez, 2008-2012 aldirako abiapuntu urtearen (1990) aldean isuri zuzenen igoera %15ez mugatzeko konpromisoa ezarri dio Kyotoko protokoloak Espainiako estatuari. Autonomia Erkidegoek ez daukate BEG murrizteko helburu juridikoki loteslerik; baina Klima Aldaketaren aurka Borrokatze 2008-2012 Euskal Planak ezartzen duenez, EAEko isuriak mugatuko dira aldi horretan, ez dezaten abiapuntu urteko kopurua %14 baino gehiago handitu. EAEko BEGen emisio guztia (zuzenekoa eta zeharkakoa, hau da, inportatutako elektrizitatearekin lotura dutenak barne) 2009. urtean, "EAEko 1990-2009ko berotegi-efektuko gasen emisioei buruzko inbentarioko" datuen arabera, 22,6 milioi tona CO₂ baliokidekoa izan zen. Beraz, 2008ko emisioak baino %10 gutxiago, eta oinarriko urtean baino %6 gehiago. Horrek planaren helburuaren azpitik 8 puntura kokatzen gaitu. Uraren kalitateari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren datuen arabera, 2010ean, ibaietan, ibai kategoriako ur masa naturalen %45,6ak egoera ekologiko onaren edo oso onaren ingurumen helburuak betetze zituzten; 2007an, %25,4 izan ziren. Ur masa oso aldaraziei dagokienez, 2009an eta 2010ean oso aldatutako ur masak identifikatzen hasi ziren (urtegikoak ez), potentzial ekologiko goreneko edo oneko ingurumen helburuak betetzen zituztenak. 2007an eta 2008an, berriz, batek ere ez zituen helburuok betetzen. Egoera edo potentzial ekologikoko helburuak ez betetzea adierazle biologikoei (egoera biologikoa) lotutako egoeraren isla

dira, eta ez baldintza fisiokimiko orokorre lotuak. Egoera kimikoari dagokionez, ur naturalen masen %22 eta oso aldatuen %20 ez dira egoera kimiko onera iristen 2010eko kanpainan. Aztertutako lau urteetan egoera egonkorra izan dela esan dezakegu. Lakuen eta hezeguneeen kategorietako ur masen egoera ekologikoari dagokionez, dauzkagun emaitzetatik abiatuta esan dezakegu bilakaera positiboa, baina nahikoa ez, gertatzen ari dela. Trantsizioko uren kategoriako ur masen egoera ekologikoari dagokionez, txikia da oraindik ere. Egoera kimikoari dagokionez, ur masa naturalei elkartutako kontrol estazioen %10 inguru ez da iritsi egoera kimiko onera. Aztertutako lau urteetan egoera egonkorra dela esan dezakegu. Masa oso aldarazietan, egoera txarragoa da. Kostaldeko uretan, 2007-2010 denboraldian, emaitzak egonkorrak dira. Horrek esan nahi du oro jar ingurumen helburuen betetze maila handia dela, egoera ekologikoari dagokionez. Egoera kimikoari dagokionez, esan dezakegu EAEko kostaldeko ur masa guztiek egoera kimiko ona daukatela. Azkenik, 2010. urtean bainatzeko uren kalitateaz egindako analisiak erakusten du 5 bainu eremu hobetu direla, 1. kategoriatik 2. kategoriara igaroz, eta 4 okertu direla, 2. kategoriatik 1.ra igaroz. Iraunkortasunaren kontzeptuari erreparatzean, kontuan hartu behar dira baliabidearen kontsumoa eta horien erabileran dagoen eraginkortasun maila. Uraren kasuan, zehazki, EINek emandako datuen arabera, banaketa sarean galdutako ura %10,4 igo da 2008. eta 2009. urteen artean eta eskuragarri dagoen kopuru osoaren %17,8 osatzen du. Estatuan, erabilgarri zegoen ur guztiaren %16,8 banaketa sare publikoetan, ihesetan, apurketetan eta abar galdu zen. Bestalde, per capita ur kontsumoa txikiagoa da EAEn estatuko batezbestekoa baino: 126 eta 149 litro pertsona eta egun bakoitzeko, hurrenez hurren. Gainera, 2008 eta 2009. urteen artean, estatuan dagoena baino beherakada handiagoa ikusten da (%9,4, eta estatuan %3,2). Uraren balio unitarioa EAEn, 2009. urtean, 1,08 euro/m³ da. Beraz, aurreko urteko balioaren %14,9ko gehikuntza izan da. Estatuan, batez besteko prezioa handiagoa da, 1,42 euro/m³.

Bestalde, energiaren barne kontsumo gordina edo eskaria 2010.ean %2,8 gutxitu da, 7.107 Ktep-eraino. Amaierako kontsumoa 5.360 Ktep-ekoa izan zen, %1,9 gehituz. Gehikuntza horretan batez ere industriak, nekazaritzak, arrantzak eta zerbitzuek lagundu dute.

Energia motaren arabera amaierako kontsumoari dagokionez —oso interesgarria bera ingurumenaren ikuspegitik, energia mota bakoitzak inpaktu ezberdina izateagatik— ikus daiteke petrolio eta hartatik eratorritakoak direla oraindik ere kontsumo horren zati handiena, %37,5arekin. Edonola ere, Ktep murriztapena eduki dute aurreko urtearen aldean, %3,7koa hain zuzen.

Lehen mailako energiaren ekoizpena %4 gehitu da, 399 Ktep-etik 415era. Egun, ekoizpen hori, funtsean, energia berriztagarrietan oinarritzen da (iturri propio nagusia) eta energi mota hori 2009 eta 2010. urteen artean %3,3 gehitu zen (382 Ktep-etik 395era).

Lehen mailako energiako norberaren produkzio eskas horrek EAEko energia eskariaren %5,8 asetzea bakarrik ahalbidetzen du (7.107 Ktep). Ondorioz, EAEk kanpoaldearekiko duen energia mendetasuna %94,2,7an kokatzen da.

BPGren unitate bakoitzeko amaierako kontsumo gisa neurtutako intentsitate energetikoak adierazten duenez, 2009an intentsitatea 2010. urtekoaren %90 da eta, aurreko urtearekin alderatuta, 2 portzentaje-puntuz gutxitu da.

Hondakinak sortu eta kudeatzeari dagokionez, EINen Industria Sektoreko hondakinen sorkuntzari buruzko inkestako azken datuen arabera, EAEko hondakin ez arriskutsuen sorkuntza %22,9 jaitsi da 2008. eta 2009. urteen artean eta industria hondakin arriskutsuena %18. Halere, EAE industria sektorean hondakin arriskutsu gehien sortzen duen hirugarren erkidegoa da (168,4 tona). Lehenengoa Katalunia da, 391,1 tonarekin eta bigarrena Valentzia, 183,8rekin. Estatu osoan, aipatu hondakin arriskutsuak %19,6 jaitsi dira. Hiri-hondakinen alorrean eta per capita balioetan, EINen Hiri-hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko inkestako datuen arabera, 2009. urtean EAEn 443,9 kg hiri-hondakin nahastu bildu ziren. Hau da, estatutako batez besteko kopurua (471) eta

aurreko urtean erregistratutakoa (493,4) baino zenbateko txikiagoa. Bilketa selektiboari dagokionez, EAEk kasu guztietan (papera eta kartoia, beira, plastikoak eta ontzi mistoak) erregistratu ditu Estatuko batez bestekoaren gaineko bilketa balioak.

Bestetik, industriako enpresek ingurumena babesteko egiten duten gastuari buruzko EINen inkestaren azken datuek erakusten dute 2009. urtean EAEn enpresa horiek ingurumena babesteko egindako gastua %11,3 gutxitu zela, 2008. urtean erregistratutako datuen aldean. Gastua BPGren portzentaje bezala neurtuta, 2009an beste murrizketa bat ikusten da, %0,32ko portzentajearen geldituz. Horrela, EAE zazpigarren posizioan dago, hauen atzetik: Asturias (%0,53), Kantabria (%0,51), Aragoi (%0,39), Nafarroa (%0,36), Gaztela-Mantxa (%0,36) eta Gaztela eta Leon (%0,33), eta Galiziaren maila berean (%0,32).

EAEko Ekobarometroaren 2011ko datuen arabera (2011ko urrian argitaratua), euskal enpresek uste dute produktu eta zerbitzu berdeen garrantzia areagotzen ari dela eta ingurumenaren hobekuntza horrek batez ere kanpoko faktoreak dituela: ingurumen legeria eta bezeroak, batez ere.

Halere, teknologia garbietarako finantziazioko baldintza mesedegarririk ez dagoenez gero, gaur egun oztopo garrantzitsua dago ingurumeneko hobekuntzak egiteko.

1.5. EAEko egoera ekonomikoa eta kanpoko testuingurua

Munduko haztatutako BPG, eros-ahalmenaren parekidetasunaren arabera, 2011. urtean %3,9 gehitu zen aurreko urtearen aldean, NDFaren kalkuluen arabera. Ekonomia aurreratuek %1,6ko gutxikuntza daukate. AEBen BPG %1,7 gehitu da, euro eremuarena %1,4 eta Japonena %0,7 gutxitu. Ekonomia emergenteak eta garapen bidean daudenak, batez ere Asiakoak, India eta Txina buru dituztenak, %6,2 inguru gehitu ziren. Txina eta India %9,2 eta %7,2 gehitu ziren, hurrenez hurren.

Jarduera ekonomikoaren eboluzioarekin bat etorritik, 2010eko azken hiruhileko munduko merkataritzaren gorakadak, termino errealetan, 2011ko lehen hiruhilekoan jarraitu zuen, baina urteko bigarren seihilekoan ahuldu

zen. Urte osoan, aurreko urtearen aldean, munduko merkataritza %5,8 gehitu zen.

Prezioen eboluzioari dagokionez, petrolioaren prezioak (finantza-merkatuetako gorabeherak urtean zehar areagotu ziren arren) erresistentzia-gaitasuna erakutsi zuen. 2010 eta 2011. urteen artean, Brent upelaren batez besteko prezioa %6,7 gehitu zen, 111,3 \$/upel prezioetik 118,8ra. Baliorik handiena apirillean izan zen, Brent upela 123 \$era iritsi zenean.

Bestalde, energiakoak ez diren lehengaien prezioek, bai elikagaienak bai oinarriko metalenak, zor subirauko merkatu batzuetan izandako tentsioen eta munduko eskaeran izandako ondorioen eragina jaso zuten. Horrela, kopuru agregatuetan, energiakoak ez diren lehengaien prezioen indizea (Estatu Batuetako dolarretan), abenduaren hasieran, urte hasieran baino %14 txikiagoa zen.

Testuinguru horretan, 2010. urtean, Estatu Batuetako Erreserba Federalak eta Japoniako Bankuak ere beren esku-hartze tasak mantendu dituzte 2010. urtean (eta 2009an) itxi zuten modu berdinean, lehenengoak %0,25arekin eta bigarrenak %0,1arekin. Bestetik, Europako Banku Zentralak birritan igo zuen (apirillean %1,25eraino eta uztailean %1,5eraino), eta gero beste bitan gutxitu zuen (azaroan %1,25eraino eta abenduan %1eraino).

Moneta merkaturako interes tasak epe guztietan gehitu ziren. Horrela, hilabete bateko Euriborra %0,86an kokatzen da urteko lehenengo hiruhilekoan, eta %1,24an amaitzen da laugarrenean. Hiru hilabeteko Euriborra %1,09tik %1,5era igaro zen lehen eta laugarren hiruhilekoen artean, eta urtebeterako Euriborra %1,73an hazi zen eta %2,05ean amaitu.

Azkenik, kanbio eta burtsa merkatuei dagokienez, dibisen merkaturako EEBBetako dolarraren kanbio tasa erreala gutxitu zen, eta horrenbestez, euroa apur bat apreziatu zen. Europar dibisa libera esterlinaren aldean ere apreziatu zen, baina yenaren aurrean depreziatu zen. Bestalde, munduko burtsa merkatuek, urteak aurrera egin ahala, krisiaren aurreko mailetara itzultzeko itxaropena galdu zuten. Horrela, Espainian, IBEX 35ak urte arteko %13,1eko jaitsiera izan zuen (2011ko

abenduan, 2010eko abenduaren aldean), Nikkei %17,4 jaitsi zen, Dow Jones %5,5 gehitu zen (2010ean %15); eta Euro Stoxx zabala %18 gutxitu zen (aurreko urtean %0,2 gehitu zen).

EBari bagagozkio (eta zehazki euro-guneari), 2010ean izandako susperraldiaren ondoren, BPG errearen hazkundea moteldu egin zen 2011n. Horrela, urte arteko aldakuntza tasa %1,5koa izan zen 2011n, eta 2010ean %1,9koa. Beraz, hiruhilekoko gehikuntza profila beherantzkoa izan zen: %2,4 lehen hiruhilekoko, %1,6 bigarrean, %1,3koa hirugarrean eta %0,7koa laugarrean.

Sektoreen ikuspegitik, produktuaren gehikuntzarik handiena 2011n industrian gertatu zen. Batez beste, sektore honen balio erantsia %3,8 gehitu zen, urte arteko tasan. Halere, gehikuntzak indarra galdu zuen urtean zehar (lehenengo hiruhilekoa %6,2arekin hasi zen eta laugarrena %0,6arekin amaitu). Eraikuntzaren produkzioa batez beste %1 murriztu zen 2011ko urte arteko tasan. Denboraldi berean, merkatuko zerbitzuen balio erantsiaren urte arteko hazkuntza tasa, batez beste, %1,2koa izan zen, 2010eko urteko kopurua baino apur bat txikiagoa (%1,4).

EBari dagokionez, EUROSTATen arabera, BPGaren aldakuntza tasa, termino errealetan, 2011. urtean %1,5 da EB27an. Hazkuntza tasarik handienak Estonia (%7,6), Lituania (%5,9), Letonia (%5,5), Polonia (%4,3), Suedia (%3,9), Eslovakia (%3,3), Austria (%3,1), Alemania (%3), Finlandia (%2,9), Errumania (%2,5) eta Maltan (%2,1) izan dira. Tasa moderatuak izan dira herrialde hauetan: Belgika (%1,9), Bulgaria, Txekiar Errepublika, Frantzia, Hungaria (denak %1,7arekin), Luxenburgo (%1,6), Holanda (%1,2), Danimarka (%1), Irlanda, Espainia eta Erresuma Batua (guztiak %0,7), Zipre (%0,5), Italia (%0,4). Tasa negatiboak dituzten estatuak hauek dira: Grezia (-%6,9), Portugal (-%1,6) eta Eslovenia (-%0,2).

Langabezi tasak bi digituak gaintzen ditu zenbait herrialdetan: Espainia (%21,7), Grezia (%17,7), Letonia eta Lituania (%15,4), Irlanda (%14,4), Eslovakia (%13,5), Estonia (%12,5) eta Bulgaria (%11,2). Eta tasarik txikienak

hemen: Austria (%4,2), Holanda (%4,4), Luxenburgo (%4,8) eta Alemania (%5,9).

Testuinguru honetan, euro-eremuko zenbait herrialderen zor publikoari buruzko kezka areagotu zen eta tentsio une berriak sortu ziren. Urte honetan, kezka gehien Portugalek eta, berriro ere eta intentsitate gehiagoz, Greziak sortu zuten. Maiatzaren 3an Portugalen erreskate akordioa egin zen EB, EBZ eta NDFarekin, eta urriaren amaieran, EB eta NDFak Greziaren bigarren erreskatearen baldintzak adostu zituzten. Egoera horretan, kutsatzeko arriskua errealitate bihurtu zen, eta Espainia eta Italiaren zor subirauaren interes tasak izugarri gehitu ziren. Diferentzialak eta arrisku-saria inoiz baino aluago jarri ziren, alemaniar zorraren interes tasekin. Belgikar eta frantziar bonoek ere eragina jaso zuten, eta moneta bakarraren eremu osoan presioa gehitu zen.

Espainiar ekonomian, EINen arabera, 2011. urtearen amaieran, BPG errearen urteko batez besteko gehikuntza %0,7 izan zen. Aurreko urtean, ordea, hazkuntza negatiboa %0,1 izan zen.

Gastuaren ikuspegitik, BPGaren hazkuntzaren barne eskaera, 2010ean, -1,8 puntukoa izan zen, eta aurreko urtean -1 puntukoa izan zen. Horren azalpena azken kontsumo pribatuaren portaera da. Haren aldakuntza tasa %0,7 izatetik -%0,1 izatera igaro zen. Administrazio publikoek azken kontsumoan egindako gastuan gertatutako murrizpenak (aldakuntza tasa %0,2tik -%2,2ra jaitsi zen) eta kapital finkoko inbertsioak izandako murrizpenak (aldakuntza tasa -%6,3tik -%5,1era igaro zen) ere eragina izan zuten.

Bestalde, kanpoko eskaerak BPGaren hazkuntzari egindako ekarpena positiboa izan zen (2,5 puntu). Baina deigarria da esportazioek, 2010 eta 2011. urteen artean, %9ko batez besteko urte arteko hazkuntza izan dutela, eta inportazioak %0,1 gutxitu direla. Aurreko urtean, ordea, biak gehitu ziren: %13,5 eta %8,9 hurrenez hurren.

Eskaintzaren alderditik, hazkuntza positiboa nabarmendu behar dugu industriaren adar agregatuan (2011n %1,9 eta urte bat lehenago %0,6) eta zerbitzuenean (%1,1; aurreko urtean %1,4). Eraikuntzaren kasuan, berriz, negatiboa izan zen (-%3,8). Halere,

industriek eta zerbitzuek beren jarduera asko moteldu zuten urteko laugarren hiruhilekoan. Industriaren kasuan, aldakuntzaren tasa, lehen hiru hiruhilekoetan positiboa izan zena (%3, %2,3 eta %2,8) negatibo bihurtu zen azkenengoan (-%0,4). Bestalde, zerbitzuen kasuan, moteltzea mailakatuagoa da eta ez da negatibo bihurtzen. Horrela, sektoreak, lehenengo hiruhilekoan, %1,4ko gehikuntza izan zuen, hurrengo bi hiruhilekopetan %1era murriztu zuen hazkuntza, eta azken hiruhilekoa %0,9ko gehikuntzarekin amaitu zuen.

Jardueraren eboluzio hau enplegu mailaren murrizpen berriarekin etorri da (2010ean izandakoa baino txikiagoa ordea). Horrela, 2010ean lantsia osoan okupatutako lanpostuen kopuru osoa %2,6 murriztu zen, eta 2011n %2ko gutxikuntza izan zen. Soldatadunen jaitsiera %1,9koa izan zen. Bestalde, EInen Biztanleria Aktiboaren Inkestak (BAI) erakusten du langabezi tasa ehuneko 1,5 puntu gehitu dela 2011n: %20,1etik %21,6ra (4.632 mila langabetutik 4.999 mila langabetura). Langabezi tasa txikiena duten autonomi erkidegoak hauek dira: EAE, %12,01 (127 mila langabetu); Nafarroa, %12,94 (40.000 mila langabetu); Kantabria, %15,29 (43 mila langabetu); eta Gaztela eta Leon eta Madril, %16,73 (198 mila eta 566 mila langabetu hurrenez hurren). Estatuko batezbestekoaren gainetik daude hauek: Andaluzia, %30,39 (1.212 mila langabetu); Balearrak, %21,87 (129 mila langabetu); Kanariar Uharteak, %29,69 (329 mila langabetu); Gaztela-Mantxa, %22,93 (229 mila langabetu); Valentziar Komunitatea, %24,49 (613 mila langabetu); Extremadura, %25,1 (124 mila langabetu); Murtzia, %25,41 (187 mila langabetu); Ceuta, %29,35 (10 milioi langabetu) eta Melilla, %24,43 (8 mila langabetu).

Kanpoko sektorearen ekarpen positiboari esker, espainiar ekonomiak finantza egoera hobetu du munduaren aldean. Ekonomiaren finantzazio beharizanari dagokionez (defizita), 2010ean BPGaren %4 izatetik 2011n %3,4 izatera igaro da, hau da, 36.226 milioi euro, aurreko urtean baino 5.542 milioi euro gutxiago.

EAEko ekonomiak, EUSTATen 2012ko otsailko datuen arabera, 2011. urtean

%0,6ko urte arteko hazkundea izan zuen termino errealean, aurreko urteko %0,3ko gehikuntzaren aldean. Haren BPG, termino korronteetan, 66.898,3 milioi eurotara igaro zen.

Eskaerari dagokionez, BPGaren hazkundea batez ere kanpoko sektorearen portaeraren bidez azaltzen da. Bertan, esportazioak %9 gehitu ziren eta inportazioak %7,4. Horren guztiaren ondorioz, kanpo eskaerak BPGaren hazkundeari 0,8 puntuko ekarpena egin zion. Barne eskaerak, ordea, ekarpen negatiboa egin zuen, 0,1 puntukoa. Aitzitik, barne eskaera aurreko denboraldian baino gutxiago murriztu zen (-%0,1 eta -%0,5).

Atzeritarrekiko ondasunen kanpo-komertzioari buruzko datuek (Kanpo Komertzioaren Estatistikak eskaintzen dituztenak, Aduanen Erregistroen oinarrituta) azaltzen dute esportazioen balio arrunta %17,9 gehitu zela 2011n; energiazko esportazioetan %51 gehitu zen eta energiazkoak ez direnetan (osotasunaren %88,8 direnak), %14,7. Bestalde, inportazioak guztira %10,9 gehitu ziren; energiazko inportazioen balioa (guztien %35,1) %13,2 hazi zen eta energiazkoak ez direnen balioa %9,7 gehitu zen.

Esportazio ez energetikoak muga-zergen taldeen arabera aztertzen baditugu, ikusiko dugu, ekipamendu-ondasunen esportazioa, esportatutako guztiaren %41,1 dena, %14,2 gehitu dela, bai garraio materialaren esportazioaren ondorioz (+%13,8), bai makinaren eta gailuen esportazioaren ondorioz (+%14,6). Bigarrenik, metal arrunten eta haien manufakturen esportazioa nabarmentzen da, guztiaren %25,7 izanik. Haren esportazioa %12,4 gehitu da. Hirugarrenik, plastikoen eta kautxuaren esportazioa nabarmentzen da (osotasunaren %9). Haren aldakuntza tasa %33,5era gehitu da. Energiazkoak ez diren inportazioen aldetik, metalak eta haien manufakturen ekarpena da (inportazio guztien %12,6), %22,6 gehitu direnak. Bigarrenik, ekipamendu-ondasunak daude, inportazio guztien %17,5 direnak baina %0,4 gutxitu direnak, makinaren eta gailuen inportazioan gutxikuntza izan delako (-%1,3). Energiazkoak diren eta ez diren ondasun eta produktuak bereizten baditugu, esan behar dugu energiazkoen saldoa defizitarioa dela

(-3.632,6 milioi euro). Energiakoak ez diren produktuek, ordea, superabita daukate: 7.599,1 milioi euro, hau da, BPGaren %11,4 baino gehiago. Ratio hori ehuneko 2 puntu handiagoa da aurreko urtekoa baino (%9,4). EAEko energiakoak ez diren esportazioen destinoko eremu geografikoen arabera, ELGARi bideratzen zaizkionak (eta eremu horren barruan EB15era) garrantzitsuenak dira berriro ere: guztien %61,2 dira, %18,2ko hazkuntza tasarekin. Bereziki aipagarriak dira Frantziara, Alemaniara, Italiara eta Erresuma Batua egindako esportazioak: EAEtik EB15era egindako esportazioen %75,8 dira. Inportazioei dagokienez, haietako gehienak ELGAtik datoz, zehazki EB15eko kide diren herrialdeetatik, bereziki Alemania, Frantzia eta Italiatik (EB15eko inportazio guztien %64,4), eta neurri txikiagoan, Erresuma Batutik eta Belgikatik.

Eskaintzaren aldetik, Industriaren sektoreak eta Zerbitzuenak dira balio erantsia gehitu dutenak (%2 eta %0,9 hurrenez hurren). Aitzitik, balio erantsiaren eboluzioa 2011. urtean negatiboa izan da, bai Eraikuntzaren sektorean (-%5,3) bai Lehen Sektorean (-%7,6).

Ekonomia eta Lehiakortasunaren Ministerioaren Kanpo Inbertsioen Erregistroko datuen arabera, EAEko atzeritar inbertsioa 2010 eta 2011. urteen artean %244,6 gehitu da, atzerriko balioak dauzkaten enpresak (ABDE) kontuan izan gabe. Guztira, EAEk 522,6 milioi euro jaso ditu. EAEren proportzioa estatuaren zenbateko osoan 2010eko %1,3tik 2011ko %2,3ra gehitu da. Madrilgo Komunitateak jasotzen duen inbertsioa deskontatuz gero, portzentajea %5,2ra igo zen; beraz, %2,2tik %5,2ra igo da 2010 eta 2011. urteen artean. Horrela, EAEk hirugarren lekua hartzen du inbertsioen bolumenean, Madrilen atzetik (15.520 milioi euro jaso dituena) eta Kataluniaren atzetik (3.022 milioi euro jaso dituena). Sektorialki, eta energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta airearen hornidura sektorean egindako inbertsioak alboratuz, bereziki aipagarriak dira ondoko hauetan egindakoak, osotasunean duten pisuagatik: Motordun ibilgailuen eta bestelako garraio materialen fabrikazioa; makinak eta beste inon sailkatu ez diren ekipamenduak fabrikatzea;

garraioa eta biltegitratzea, eta handizkako eta txikizkako komertzioa, motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa. Lurralde ikuspegitik, inbertsioaren azken titularrak bizi den herrialdea, kasuen %65ean, ELGAko herrialde batean dago, eta %31,8an EB15ean (guztira 166 milioi euro). Bereziki nabarmengarria da Estatu Batuetatik, Arabiar Emirerri Batuetatik eta Paradisu Fiskaletatik datozen inbertsioen gehikuntza. 2011. urtean, hurrenez hurren, EAEn egin ziren atzerriko inbertsioen %32,9, %34,4 eta %34,8 izan ziren.

Euskal inbertsioa atzerrian, ABDEak kontuan izan gabe, 1.975 milioi eurotik 4.827 milioi eurora gehitu da. EAEk bigarren posizioa dauka autonomi erkidegoen artean atzerrian egiten den inbertsioaren arabera; Madrilak bakarrik gaintzen du, 11.938 milioirekin. Sektoreka, Finantza eta aseguru jarduerak baztertuta (EAEko kanpo inbertsioaren %94,8 direnak eta estatuak kanpoan sektore horretan egiten duen inbertsioaren %41,2 direnak, azken hori, ia guztia, jarduera sektore honek Turkian egindako inbertsioari dagokiona, 4.144.180 milioi eurotan, BBVak Garanti Banken %25a erostean), ondokoak azpimarratu behar ditugu: Motordun ibilgailuen eta bestelako garraio materialen fabrikazioa; metalurgia eta metalezko produktuen fabrikazioa; informazioak eta komunikazioak; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire egokituaren hornidura; jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak; eta beste inon sailkatu gabeko materialak eta ekipoa fabrikatzea. Herrialdeka, eta Turkian egindako inbertsioa baztertuta, hauek dira herrialde nagusiak: Portugal (151.111,9 mila euro), Hungaria (39.663,7 mila euro), Mexiko (33.107,5 mila euro) eta Grezia (30.277,5 mila euro).

1.6. Sektore publikoa

Lehenik eta behin, 2011ko “Aurrekontua Gauzatzearen Estatistikak” erakusten du Eusko Jaurlaritzak eta hiru foru aldundiek likidatutako diru-sarrerak guztiak (15.093 milioi euro) 2011n %2,5 jaitsi direla, aurreko ekitaldian %7,2 gehitu ziren bitartean; izan ere, zuzeneko zergen bilketagatik izandako hazkuntzak (%8,7) ezin izan du zeharkako zergen gutxipena (-%3,4) eta finantzatutako diru-sareren gutxipena (-%41) absorbitu, zehazki, finantza-pasiboetan

(zorraren emisioa), aurreko ekitalditik %44,2 murriztu direnak.

Jaitsiera horrek intentsitate ezberdina du administrazioen artean: Eusko Jaurlaritzaren kasuan %7,2ko jaitsiera izan zen, eta foru aldundientzat txikiagoa izan zen, %0,5.

Zerga itunduak zuzeneko eta zeharkako diru-sarreraren gehiengo dira, eta zenbateko osoaren %90 baino gehiago. Zerga itunduen bilketaren xehetasunari dagokionez, 2011rako behin-behineko datuek %1,9ko erorketa erakusten dute, 2010ean izandako %8,4ko gehikuntzaren aldean.

Partida handien artean, PFEZek berriro ere hazkuntza positiboak izan ditu (%6,3), laneko etekinen gaineko atxikipenen eboluzioari esker eta batez ere kuota diferentzialaren eboluzioari esker. Lehenengoei dagokienez, soldatadun enpleguaren suntsipena, langabezi prestazioen estaldura maila txikiagoa eta langile publikoen ordainsarien murrizpenak konpentsatuta daude, atxikipen pean dagoen soldata-masa gordinaren gehikuntza handiagoari esker. Ordaindu beharreko kuota, bestalde, %17,7 gehitu da, oinarri likidagarriaren karga tasak eta etxebizitza erosteagatiko kenkariaren jaitsierak bultzatuta. Bestalde, sozietateen zerga, aurreko urtean ez bezala, modu garrantzitsuan gehitu da (%17,5), eta gainerako zerga-figurak gainditu ditu; izan ere, jarduera ekonomikoaren gehikuntzak eta egindako kostuetako doikuntzek enpresen emaitza-kontuak hobetzea ahalbideratu dute. Aitzitik, zeharkako ezarpenaren eboluzioak oso erregistro negatiboak dauzka (-%11,7), batez ere BEZ jaitsi delako (-%10,9). Osagai guztiek beheranzko joera daukate, baina kontsumo publikoa eta etxebizitza berriaren erosketako gastua dira balio negatiboak dauzkatenak. Kontsumo pribatua oraindik ere tasa positiboetan dago.

Guztira, bildutako bolumen osoa 11.481 milioi euro da. Zenbateko hori EAEko BPG arruntaren %17,2 da 2011. urtean, behin-behineko datuen arabera (2010ean %17,9). Bildutako diruaren %37,6 PFEZari dagokio, %35,7 BEZari (kudeaketa propioa, eta barne eragiketengatik eta aduanengatik doikuntza), %10,1 Sozietateen gaineko Zergari eta gainerakoa, %16,6, zenbait zerga bereziri.

Bestalde, Euskal Sektore Publikoaren gastu osoa, 15.071,5 milioi eurokoa dena (tokiko erakundeak kanpo) 2011. urtean %1,1 murriztu da, aurreko urteko -%3,3aren aldean. Gastuaren bilakaera negatiboa izan da Eusko Jaurlaritzan (-%1,5) eta foru aldundietan (-%3,4). Agregatuaren aldakuntza txikiagoa izan da (-%1,1), partidetakoz batzuk erakundeen artean konpentsatzen direlako (transferentzien zati bat adibidez).

Era berean, 2011ko “*Aurrekontua Gauzatzearen Estatistikak*” erakusten du EAEko sektore publiko osoaren zorpetze garbia urte horretan %46,3 murriztu dela, bi ekitaldiz gehikuntza handiak izan ondoren. Zorra (zorpetze gordina ken amortizazioa) 1.156 milioi euro gehitu da urte horretan. Horietatik 1.018 Eusko Jaurlaritzari dagozkio eta gainerako 138ak foru aldundiei. Emaitza gisa, ekitaldiaren amaieran, Eusko Jaurlaritzak eta foru aldundiek 7.648 milioi euroko zor-bolumena zeukaten, 2010ean baino %17,8 gehiago (urte hartan nahiko gehitu zen: %49,6). Horrela, beste urte batez, zorrik handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (osoaren %75,8).

1.7. Lan-merkatua

Lehenik eta behin, EUSTATen “Biztanleria Jardueraren Arabera” inkestaren datuek (BJA) erakusten dute 2011n EAEko biztanleria aktiboa gehitu dela urtean batez beste. Horrela, 2010ean lan-merkatuan %55,6ak parte hartzen zuen, eta 2011n kopuru hori %56,2ra iritsi zen, EUSTATen serie historikoko jarduera tasarik handiena alegia. Eboluzio horretan funtsezkoa da emakumea lan-merkatuan sartzea. Emakumeen jarduera tasak %49,5eko batezbestekoa dauka urtean, 2010ekoa baino 1,2 puntu handiagoa, eta gizonen tasari hurbiltzeko joera mantentzen du, nahiz eta oraindik ere bien artean 13 puntuko aldea dagoen. Bestalde, gizonezkoen biztanleria aktiboa murriztu da: 2010ean %64 zen eta 2011n %63,2. Enplegu aukerak murrizteak jaitsiera horretan eragin handia izan du. Jaitsiera horrek batez ere biztanleriarik gazteenarengan izan du eragina, urteak aurrera egin ahala lan-merkatutik aldentu dena; horrela, lehenengo hiru hilabeteetan haien

jarduera tasa %31,8 zen eta laugarrenean ratioa %28,1eraino jaitsi zen.

Enpleguari dagokionez, 2010eko abendutik 2011ko abendura arte EAEn gertatu den okupazioaren murrizpena %1,3koa izan da; 13.400 lanpostu inguru galdu dira. Gizonezkoen enplegua da bilakaera txarrena izan duena; azken urtean 19.600 lanpostu galdu zituzten. Emakumeen enplegua, berriz, 6.200 enplegutik murriztu zen. Gainera, azken urtean 25 urtetik beherakoen enplegua %6,3 murriztu zen eta 25 eta 44 urte artekoen enplegua %3,3. Berriz, 44 urtetik gorako pertsonena %1,6 gehitu da.

Urteko batez besteko balioak kontuan izaten baditugu, 2011n galdu ziren 11.300 lanpostuetatik, gizonek 14.500 galdu zituzten eta emakumeek 3.200 irabazi zituzten. Beraz, enpleguaren feminizazio indizea 9 dezima gehitu zen, %45,6raino.

Sektoreka, 2010ean eraikuntza izan zen gehien murriztu zena (urteko batez besteko balioak), bai lanpostuen terminoetan (-5.300) bai ehunekotan (-%6,8). 2011n, berriz, lanposturik gehien sektore horretan galdu ziren (-5.200), baina ehunekotan, jaitsiera handiena lehen sektoreak izan zuen (-%9,2), atzeranzko joera estrukturalarekin jarraitzen duena. Industriak, termino garbietan, 1.400 lanpostu galdu zituen. Zerbitzuek, berriz, 3.900. Biak, ehunekotan, %0,6 murriztu ziren. Aldi baterakotasunaren maileri dagokienez, BJAren datuek erakusten digute 2011n urteko batezbestekoa aurreko urtekoa baino apur bat txikiagoa izan zela (%20,1, eta aurreko urtean, %20,2). Enpleguaren suntsipenak urte horretan eragina izan du kontratu finkoa zeukaten pertsonengan eta aldi baterako kontratua zeukatenengan; halere, eragina sakonagoa izan da azkenen artean (-%0,9 eta -%1,6 hurrenez hurren). Beraz, aldi baterakotasuna mugatu zen.

Gure erkidegoak dauzkan aldi baterakotasunareneko portzentaje hauek, %20aren ingurukoak, konparagarriak dira, Europan, Holandarekin (%18,4) eta Portugalekin (%22,2). Europar Batasuneko batezbestekoa %14,1ekoa da, eta euroaren eremuan, %15,8koa. Aldi baterakotasunaren ratorik handienak herrialde hauetan daude: Espainia (%25,3) eta Polonia (%26,9).

Bestalde, 2011ko kontratazioen analisiak erakusten du aurreko urtearen aldean gehikuntza bat gertatu dela (guztira %1,9, %2,2 hasierako kontratuen kopuruan), baina 2010ean baina askozaz ere txikiagoa, orduan kontratazio osoa %5,3 eta hasierako kontratuak %5,6 gehitu baitziren, nahiz eta BPG hiru dezima gehiago hazi den. Kontratu mugagabeak %13,3 murriztu ziren, eta urtean sinatutako hasierako kontratuen %3,4 eta kontratu guztien (hau da, hasierakoak gehi bihurtutakoak) %4 bakarrik pilatzen dituzte. Gainera, jaitsiera horrek denbora osoko kontratuetan (-%13,4, 2010aren aldean) eta denbora partzialekoetan (-%13,2) dauka eragina.

Estatuko Enpleguko Zerbitzu Publikoaren (SEPE) datuek erakusten dute 2011. urtean 723.820 lan-kontratu zeudela (berriak eta bihurtutakoak kontuan izanik). Haietako %50,7 emakumeek sinatu zituzten (aurreko urtean, %51,5). Emakumeak kontratatutako pertsonen %44,9 ziren. Estatuan 14.437.298 kontratu zeuden, 2010ean baino %0,1 gehiago. Urte horretan, aurreko urtearen aldean, +%2,8ko gehikuntza izan zen.

Sektoreka, industriak kontratuen %4 irabazi du eta zerbitzuek %2,9; eraikuntzak %11,7 galdu zuen. Hala eta guztiz ere, sektore tertziarioak erregistratutako kontratuen %83,6 dauzka, aurreko urtean baino 8 dezima gehiago, industriak %8,9 (2 dezima gehiago), eraikuntzak %5,8 (9 dezima galdu ditu) eta lehen sektorea %1,8an mantendu da.

Bestalde, EAEn erregistratutako irazpen kopuru osoa, Enplegu Ministerioa iturri izanik (horrela estatuko beste lekuetan gertatzen denarekin konparazioa egin dezakegu), 2002 eta 2007. urteen artean beheranzko joera izan zuena, 89.154 izan zen 2009an (2008. urtearen aldean +%355,5). 2010ean ia erdira murriztu zen (-%45,4) eta 2011n berriro jaitsi zen, %31,2. Joera hori alderantzizkoa da estatu osoan, irazpenak areagotu baitira (+%7,4). EAEko irazpen kopuruaren jaitsiera batez ere EEETan gertatu da, osotasunaren %85 direnak eta aurreko urtetik %35,1 jaitsi direnak. Bitartekaritza, arbitraje edo adiskidetze gaiak ukitutako langileak %6,2 murriztu ziren, eta lan arloko gai judizialetan zerikusia dutenak %6,9 gehitu ziren.

Lan-merkatuaren egoera honetan, enplegu politikak oso garrantzitsuak dira, bai politika aktiboak (langabetuek enplegua lortzeko eta lanean ari direnek lanpostua mantentzeko), bai politika pasiboak (langabetuen babes ekonomikorako). Lehenengoei dagokienez, gure erkidegoak 2011n 400 milioi euro baino gehiago bideratu zituen enplegua sustatzeko ekintzetarako. Hau da, 2.883 euro langabetu bakoitzeko, estatuko ratorik handiena alegia. Enpleguko politika pasiboetan, EAEn langabeziagatiko prestazioetarako bideratutako gastu osoa 2011. urtean, SEPEren behin-behineko datuen arabera, 1.150 milioi eurokoa zen, aurreko urtean baino %2 gehiago alegia.

Bestalde, EAeko lan istripuei buruzko datuek, Osalanek (Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundeak) erregistratuek, erakusten dute 2011n 35.040 lan istripu gertatu zirela, 2010ean baino %10,5 gutxiago (lan istripua izan eta baja eskuratu zuten langileen kopurua kontuan izanik, lansaioan eta *"in itinere"* gertatuko istripuak eta lanbide-gaixotasunak barne); estatu osoan, ordea, jaitsiera %11,8koa izan da, Enplegu eta Gizarte Segurantzaren Ministerioaren datuen arabera. Jaitsiera hori gure erkidegoan 2009an aurreko urtearen aldean izan zen jaitsiera garrantzitsuari gehitu behar zaio: -%20,5. 2010ekoa txikiagoa izan zen (-%2,8).

Lansaioan istripuak izan dituzten pertsonen dagokienez, azken urtean larritasun txikiagoko modalitateak murriztu dira: istripu arinen %10,2 eta larrien %11,6. Istripu hilgarriak %2,8 gehitu dira. Bestalde, kopuru hauek eta sektore bakoitzeko lanpostu kopurua erkatzen baditugu, bilakaera antzekoa da: istripuen indizea 32,7koa da mila okupatu bakoitzeko (milako 35,9 izan zen 2010ean; beraz, %8,9ko murrizpena izan da) eta jaitsiera handiena eraikuntzan izan da (-%18,5), baita industrian ere, %7,5eko murrizpenarekin, sektorean lan egiten duten mila pertsonatik 51,2 istripuetaraino.

Azenik, LHKaren 2011ko "Negoziazio Kolektiboaren Balantzearen" arabera, urte horretan zehar gure erkidegoko langileen %76,6ri dagozkien hitzarmen kolektiboak berriztatu behar ziren. Portzentajea 2010ekoa

baino apur bat txikiagoa da (%77,1). Era berean, negoziazio prozesuak, urte honetan ere, zailak izan dira. Horren erakusgarri da hamabi hilabete horietan langileen %17,3arentzat soilik lortu direla akordioak, hau da, negoziatu behar zenaren laurdena baino gutxiago.

Urtearen amaieran, negoziazio kolektiboaren eragin pean dauden langileen %59,3 hitzarmen kolektibo berriztatu gabe zeuden (2010ean %60,6 ziren). Hala eta guztiz ere, LHKak ohartarazi du indarrean dauden eraginkortasun mugatuko hitzarmenak kontuan izanez gero (langileen %9,6arengan eragina izan dezaketenak) portzentaje hori %49,7ra murriztuko litzatekeela.

1.8. Familiak eta lana eta norberaren bizimodua eta familia bateratzeko premiak

Familia etengabe aldatzen den instituzioa da. Kultur errealitateek gizarteak aldatzen dituzte, eta haiekin batera, familien forma eta funtzioa. Horregatik, gizarte antolaketa forma ugariak zerikusia dute familien aniztasunarekin. Famili mota asko daude, baina guztien eginkizuna berdintsuak dira: pertsonen lehen mailako harremanak erraztea, errealizazio pertsonalak ahalbideratzea, afektuzko eta emoziozko dimentsioari euskarria ematea, bere kideak gizarteratzeko prestatzea eta gizarteratzea, portaera pautak eta tradizioak transmititzea.

Gaur egun, familien funtzioan ez ezik beraien antolaketa formak eta osagaiak aldatu dira. Lehenik eta behin, famili mota gehiago daude, eta familien batez besteko tamaina murriztu da, 2009an 2,68 pertsonakoa baitzen. Era berean, familietako erreferentziazko pertsonen profilean aldaketak gertatu dira. Adinekoen eta emakumeen garrantzia areagotu da, baita etorkinena ere. Bestalde, familietan adingabeen presentzia murriztu da, eta mendetasun egoerak areagotu.

Inguruabar horiek, emakumea lan-merkatuan sartzearekin batera, arazo berriak sortzea eragin dute elkarbitza unitateen barruan, ordaindutako lana eta familiarren zaintza bateratzeko beharrezko inguruan. Lanaren eta familia bizitzaren arteko gatazka une bitan areagotzen da: haurrak txikiak direnean, baina gero eta sarriago, mendeko adinekoei arreta

eman behar zaienean ere bai. Hori dela-eta, herritarrek euren familia bizitza eta norberaren konpromisoak eta lana bateratu ahal izatea gizarte politikari buruzko eztabaidaren ardatzetako bat bihurtu da.

EUSTATEN “*Laneko, Norbanakoaren eta Familiako Bizitzak Adiskidetzeko Inkestak*”, zentzu horretan, erakusten du 2010ean EAEko pertsona okupatuak heren bat baino gehiagok (%35,1ak) zailtasun asko dituela lana eta mendeko senideen zaintza uztartzeko. Zailtasun maila handi hori okupatutako pertsonen %29,6an gertatzen da adingabeko seme-alabei arreta egiteari dagokionez. Era berean, langileen bosten baten kasuan, ordaindutako lanari ematen dioten denborak etxeko lanak egitea galarazten die. Lautik batek (%24,4ak) esan du zailtasun handiz bakarrik gozatu ahal dituela bere aisialdia edo bestelako jarduerak pertsonalak (prestakuntza adibidez).

Gainera, gizonak eta emakumeak beren gain hartzen dituzten zamen ezberdintasunak eragina dute bizitza pertsonalerako, aisialdirako eta prestakuntzarako edukitzean den denboran. Izan ere, emakumeen ia laurden batek (%23,9) denborarik ez dutela diote, eta gizonen artean bost gizonetatik bat baino gutxiago dira (%18,4). Denbora ez izate hori familia osatzen den adinen artean izaten da, 35 eta 44 urteen artean; adin horretatik aurrera gutxitu egiten da.

Orokorrean, EAEko pertsona okupatuek ordaindutako lana eta norberaren eta familiako bizitza bateratzeko daukaten batez bestelako zailtasuna 10 puntutik 3,3koa da (10 puntu bateratzeko erabateko ezintasuna litzateke). Okupatutako biztanleriarentzat zailtasun maila handiena dakarren adiskidetzearekin erlacionatutako elementua mendeko pertsonen zaintza da (4,6 puntu), eta gero adingabeko seme-alaben zaintza (4 puntu). Nabarmentzekoa da mendeko pertsonen zaintzak antzeko arazoak ematen dizkietela gizonari eta emakumei (4,6), baina adingabeko seme-alaben zaintzaren zailtasuna 4,2 puntukoa dela gizonentzat eta 3,8 puntukoa emakumeentzat. Era berean, arazo gutxien ematen duena kudeaketa burokratikoak egitea da.

Egoera horiek arintze aldera, Eusko Jaurlaritzak “*Seme-alabak dituzten familiei laguntzeko erakunde arteko I. Plana*” jarri zuen abian 2002an, familiei seme-alaben kopurua libreki erabakitzea eragozten dieten ekonomia, gizarte eta lan oztopoak gainditzeko. 2006an bigarren plana hasi zen, 2010. urtera arteko indarraldiarekin. Azkenik, 2011ko abenduan EAEko familiei laguntzeko erakunde arteko III. plana, 2011-2015 denboraldirako, onartu zen. Azken plan hori aurreko bien bilaera da, famili politiken ikuspegi zeharretakoago baterantz, haien elkar mendetasuna eta erakunde artekotasuna indartuz.

2011ko daturik ez dakigu oraindik, baina Eusko Jaurlaritzak seme-alabak jaiotzeagatik edo adoptatzeagatik ematen dituen zuzeneko laguntzek eta familiako eta laneko bizitza bateratzeko laguntzek, 2002an I. Familien Planarekin hasi zirenak, 2010. urtera arte, 311,81 milioi euroko gastu orokorra ekarri dute. Haietatik, 160,99 milioi (gutxienez %51,6) jaiotza, adopzio edo adopzio aurreko abegiagatik laguntzak dira eta gainontzeko 150,82 milioi euroak (%48,4) bateratzeko laguntzei dagozkie.

1.9. Bizi-baldintzak

Lehenik eta behin, EInen “*Bizi Baldintzen Inkestak*”, Europar Batasunaren Errenta eta Bizi-baldintzen gaineko estatistikak harmonizatzearen prozesuaren parte denak (“*Statistics on income and living conditions*” (EU-SILC) izenekoa), erakusten du EAEko batez besteko errenta jaitsi dela, bai familiena, bai pertsonena (-%2,8 eta -%2,9 hurrenez hurren, azken urtean). Euskal familia askorengan eragiten duten zailtasun materialak eta gabeziak erakusten ditu halaber. Adibidez, %20,9ak adierazi du ezin diela aurreikusitako gastuei aurre egin, %39,1ak hilabetea amaitzeko zailtasunak dauzka eta %25,3ak ezin du urtero astebeteko oporraldia hartu.

Aitzitik, okerrera egin duen arren, EAEko bizi-baldintzen egoera, konparatuta, estatukoa baino hobea da eta, termino orokorretan, Europako batezbestekoa baino hobea. Adibidez, EUROSTAT definitutako gabezia materialeko indizea kontuan izanez gero (EIN ere autonomi erkidegoentzat kalkulatuak hasi dena), gabezia hori euskal biztanleriaren %6,6arengana

iritsiko litzateke, espainiarren %13,2arengana, euro-eremuko biztanleen %13,5eraino eta EB-ko biztanleriaren %17,4raino. Era berean, EAEn biztanleriaren %9,4 pobrezia mugatik behera bizi dela esan dezakegu. Ratio hori %19,5ekoa da estatuan, eta %16,4koa Europar Batasunean.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak lau urtean behin "Gizarte Zerbitzuen Eskaeraren Estatistika" egiten du. Beraren *Gizarte Premien Inkestak* EAeko biztanleriaren gizarte-premiak ezagutzea ahalbidetzen du, haren inpaktua benetako eskaeran neurtzen du, eta herritarren bizi maila eta kalitatearen zenbait adierazle baloratzen ditu. Memoria Sozioekonomikoaren edizio honetan, mantentze pobrezia azterlanetik eratorritako gabezien adierazle azterlanari erreparatu diogu.

EAeko biztanlerik gehienek bizi-kalitate handia daukate (%91,2ak ez du oinarritzko gabeziarik, estatistika honek aztertutako adierazle arabera). Halere, komeni da gogoraraztea 2010eko emaitzek azaltzen dutela gure komunitateko bizi-maila erlatiboki narriatu dela, pairatzen ari garen aurrekaririk gabeko krisiaren ondorioz, zalantzarik gabe:

- EAeko familietan bizi diren 61.422 lagunek, inkesta egin aurreko hiru hilabeteetan, bigarren eskuko arropa erosi behar izan dute arazo ekonomikoaren ondorioz. Hori biztanleriaren %2,8 da (2006an %2,8).
- Azken neguan, batzuetan gutxienez, etxean hotz izan diren familietan bizi diren 81.669 pertsona, ez daukatelako berokuntza sistema egokirik edo energiaren gastuak murriztu behar izan dituztelako, osotasunaren %3,7 (2006an %2,6).
- Azken hiru hilabeteetan elikadura arazoak izan dituzten familietan bizi diren 97.660 pertsona. Pertsona horiek guztien %4,5 dira, 2006ko %3,4 baino gehiago. Gehikuntza hori batez ere elikadura arazo orokorrak dituzten pertsonen lotuta dago, elkartutako gose arriskurik gabe (%2,7tik %3,7ra). Gose arriskuaren pertzepzio egoerei buruzko adierazlea egonkor mantentzen da (2006an %0,6 eta 2010ean %0,7). 15.965 pertsona daude, 2010ean, arrisku goreneko familiei lotuta.
- Azken urtean oinarritzko premiei aurre egiteko arazoak izan dituzten familietan bizi

diren 97.574 lagun, EAeko biztanleriaren %4,5 alegia.

- 167.710 pertsona (EAeko biztanleriaren %7,7a alegia) azken hiru hilabeteetan hirugarrenen aurrean betebeharrak betetzeko edota beren gastu-premiei aurre egiteko arazoak izan dituzten familietako kide dira (2006an, %5,7).

Bestalde, adingabeak eskubideen subjektu dira, baina gainera, daukaten ezaugarrien ondorioz, biztanleriako sektore bereziki zaugarria da, bermatu behar diren eskubide bereziak daukatenak. Gainera, beren eskubideak arrisku berezian dituzten taldeak daude: babestu gabeko haurrak eta nerabeak, lagundu gabeko atzeritar adingabeak, adingabe urratzaileak, hezkuntza beharizan bereziak dituzten ikasleak etab.

Ezinezkoa da zehatz-mehatz jakitea zenbat adingabe dagoen babesik gabeko egoeran, egoera horietako asko ez direlako jakinak, ez baitira detektatzen neurri egokiak hartu ahal izateko. "Adingabeak babesteko estatistikak", Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioko Haurren Behatokiak eginak, datu bati buruz arreta deitzen du: hurrekin eta nerabeekin harremanetan dauden profesionalak kalkulatzeko 1.000 adingabekotik 15ek nolabaiteko tratu txarrak edo arduragabekeria fisiko edo psikikoa jaso dezakete. Estatistika honek, lehenik eta behin, irekitako espedienteen kopurua eskaintzen du, babes-neurrien pean zenbat ume dagoen jakiteko. Horrela, EAEn, 2009an, guztira 1.927 espediente ireki zitzaizkien adingabekoei, babes neurrien baten ondorioz. Horregatik, 100.000 haurretatik 589,4 babes neurrien baten pean daude.

Arreta ematen zaien adingabekoen profilaz, ARARTEKOak arreta deitu du, Legebiltzarrarentzako urteko txostenetan, 13 eta 17 urte arteko gero eta nerabe gehiago dagoela egunero droga kontsumitzen, eta gurasoek ez dutela beren burua kapaz ikusten mugak edo arauak jartzeko. Horri, askotan, eskolako absentismoa gaineratu behar zaio, kode kultural ezberdinak dakartzaten etorkinen areagotzea, guraso bakarreko familiak, familia barruko indarkeriari lotutako arriskuak eta emakumeen aurkako tratu txarrak... Haurren gain, politika instituzionalaren baldintzetako

bat da haurrak beren guraso biologikoen ondoan egon daitezela saiatzea. Baina, kanpoko zenbait inguruabarren ondorioz, batzuetan ezinezkoa da. Normalean Udaleko Gizarte Zerbitzuak dira egoera horiek atzematen dituztenak, kasurik gehienetan ikastetxeetatik, auzokideengandik edo Udaltzaingotik datorren informazioari esker.

Familiei laguntzeko teknikariek uste dute seme-alabak zaintzeko gai ez diren familien artean profil argirik ez dagoela, baina normalean zenbait faktore izaten dituzte denek: langabezia, gizarte bazterketa, droga mendetasunak edota adimen gaixotasunak. Hala eta guztiz ere, kontuan izan behar dugu administrazioak arreta ematen dien adingabeko gero eta gehiago egoteak zerikusi handia duela lagundu gabeko atzerritar adingabekoen etorrerarekin. Guztira, foru aldundiek 2009ko abenduaren 31n, 1.357 adingabeko zituzten zaintza pean, hau da, 100.000 adingabeko bakoitzeko 415eko tasa (aurreko urtekoaren antzekoa).

Lagundu gabeko atzerritar adingabekoei dagokienez, haien presentzia fenomeno nahiko berria da gure erkidegoan eta administrazioei erronka garrantzitsuak planteatzen dizkie. 2009an, Ministerioak Foru Aldundien informazioarekin egin zituen datuen arabera, EAEk adingabekoak egoitzan hartzeko 892 alta jaso zituen. Haietatik 587 atzerritarrak ziren; horrek inmigrazioari lotutako problematikaren garrantziaren tamaina erakusten du. Hain zuzen ere, aztertutako adierazle guztiek erakusten dute atzerritarrak direla EAEko erakundeetan arreta jasotzen duten adingabekorik gehienak.

Aitzitik, ARARTEKOak, "Haur zaugarriak" txostenean (2011) azaldu zuen datu hauek jendeak oso errotuta duen ustea gezurtatzen dutela: kolektibo hau etengabe hazten ari dela. 2009ko datuek, zehazki, azken urteetako joeran egonkortzea erakusten dute, baita jaitsierak ere 2008ko kopuruaren aldean. Adibidez, abenduaren 31n hartutako atzerritar adingabekoak %11,9 gutxitu ziren 2008 eta 2009. urteen artean, Araban izan ezik (urte amaieran hartutako atzerritar adingabekoen kopurua, aurreko urtearen aldean egonkorra den arren, 2,5 aldiz biderkatu da azken bi urteetan).

1.10. Osasuna eta osasun sistema

EINen datuen arabera, EAEko jaiotze uneko bizi itxaropenak (BI) gorako joera izan du, bai emakumezkoen artean, bai gizonezkoen artean. Hala, BI 80,3 izatetik 81,9 izatera pasa da 2003. eta 2009. urteen artean. Gizonen kasuan 76,8 urtetik 78,5 urtera pasa da (+1,7 urte) eta emakumeen kasuan 84,1 urtetik 85,6 urtera (+1,4 urte).

Bestalde, EUSTATEk 2020. urtera arte egindako bizi-itxaropeneko aurreikuspenek erakusten dute euskal biztanleria are urte gehiago biziko dela. Emakumeak 87,3 urteraino eta gizonak 81,2 urteraino biziko dira. Beraz, bizi-itxaropenean, bi sexuen arteko aldea 6,1 urtera murriztuko litzateke.

Haurdunaldi, erditze eta puerperioagatiko ingresoak baztertuta, ospitaleratzeko bi kausa nagusiak EAEan, 2010ean, nerbio sistemako eta zentzumenen organoen (hauen arean katarata nabarmendu behar dugu) gaixotasunak izan ziren, gaixo guztien %12,1eraino, eta mila biztanleko 17,6 kasuko tasarekin, zirkulazio aparatuen gaixotasunekin batera (%11,5; 16,8 kasu 1.000 biztanleko). Hirugarrenik digestio aparatuko gaixotasunak ditugu (%11,1, 1.000 biztanleko 16,2 kasu), eta laugarren eta bosgarren lekuetan, tumoreak (%9,1, eta 1.000 biztanleko 13,3 kasu), eta osteomuskularrak eta lokomotoriak (%8,6, eta 12,6 kasu 1.000 biztanleko).

Gaixotasun osteomuskularrak, zahartzeari lotuak, hala nola osteoartrosia, arnasketa aparatuen aurretik jarri ziren. Azken horiek, era berean, %8,3 jaitsi ziren 2009. urtearen aldean, gripe eta pneumonia kasuen beherakadagatik. Gripe kasuak, batez ere, abenduaren izan ziren, eta beraz, 2009. urtean zenbatzen dira.

Ospitalez kanpoko jarduera publikoari dagokionez, EUSTATEn datuen arabera, ondokoa daukagu:

- Ospitalez kanpoko 472 zentro publikoek, 2009an, 14,5 milioi kontsulta eman zituzten, aurreko urtean baino %0,55 gehiago. Hazkunde hori enpleguaren hazkunde baina handiagoa da, %0,4koa 2008. eta 2009. urteen artean.
- Langile medikoen kopuruaren gehikuntzak ekarri du mediku bakoitzeko biztanle kopurua kopuru osoetan (715 biztanle

713 biztanlera mediku bakoitzeko) eta medikuntza orokorrean (1.258 biztanletik 1.235 biztanlera mediku bakoitzeko) jaistea, baina ez pediatrian, espezialitate horretan proportzioa 805 biztanletik 811 biztanlera igo baita mediku bakoitzeko.

- 2008an mediku bakoitzeko batez besteko kontsultak 4.810 izan ziren. Mediki orokorrek eta pediatrek zenbateko hori gainditu zuten, izan ere, 5.832 eta 5.377 kontsulta hartu zituzten, hurrenez hurren. Gainerako medikuen kasuan, batez bestekoa txikiagoa da: dermatologoak (4.584), traumatologoak (3.774), oftalmologoak (3.575), eta 3.400 kontsulta ingururekin, urologoak eta endokrinologoak.
- Biztanle bakoitzeko kontsulta kopurua 6,7koa izan zen batez beste. Batezbesteko hori txikiagoa zen medikuntza orokorrean (4,7 kontsulta biztanleko) eta antzekoa pediatrian (14 urtetik beherakoak beren osasun zentrorajozan ziren, pediatarrengana, 6,6 aldiz batez beste).

Ospitaleko jarduerari (publikoa eta pribatua) erreparatuz gero, honako hau agertzen dute EUSTATEN datuek:

- 2008. eta 2009. urteen artean gora egin dute sektore publikoan baliabideen arloko (ospitaleak, oheak, inkubagailuak, ebakuntza gelak, erditzeko gelak, kanpoko kontsulten gelak eta langileak) aldagai guztiek, ohe eta inkubagailu kopuruak (behera egin dute) eta ospitaleen eta erditzeko gelen kopuruak (berdin mantentzen dira) izan ezik. Bestalde, sektore pribatuan behera egin du oheen, inkubagailuen, erditze gelen, medikuen eta laguntzazkoak ez diren langileen kopuruak, ospitaleen kopurua berdin mantendu da, eta gainerako aldagaiek gora egin dute.
- 100 oheko mediku kopuruak gora egiten jarraitzen du, bai ospitale publikoetan, bai pribatuetan; 2009an 100 oheko 56 mediku zeuden lehenengoetan eta 24,7 bigarrenetan. Era berean, 100 oheko erizaintzako langileak ere areagotu dira, bai sare pribatuan, bai publikoan. Hala ere, bi sareen artean ere aldeak daude: sare publikoan 97,6 eta pribatuan 44.
- 1.000 biztanleko ohe kopurua murriztu egin da apur bat eta 3,6 ohe dira.

Osakidetzaren ospitaleko eta ospitaleez kanpoko jardueraren inguruan.

- Batez besteko okupazio indize orokorrak behera egin du berriz ere 2010ean (2009arekin alderatuta ehuneko -1,5 puntu) eta %79,6 da. %100 gaindituta eta, beraz, aipatutako batez bestekoaren gainetik, digestioarekin loturiko espezialitatea dago (%104,6). %100aren azpitik baina batezbestekoaren gainetik zerbitzu mediko guztiak dauzkagu, errehabilitazioa eta zainketa aringarriak izan ezik. Honakoak dira: barruko medikuntza (%97,2), kardiologia (%80,3), hematologia (%90,7), pneumologia (%90,1) eta psikiatria (%90,1), eta kirurgia-zerbitzuetako batzuk ere bai: bihotz-hodietako kirurgia (%90,5), neurokirurgia (%80,9) eta urologia (%79,8).
- Batez besteko egonaldia, egunetan, berriro murriztu da, 5,8tik 5,6ra. Oso gainetik daude errehabilitazioa (29,3), zaintza aringarriak (15), psikiatria (15,1), hematologia (10,1) eta barruko medikuntza (8,1).

Azkenik, EAren aurrekontuaren likidazio datuen arabera, Osasun eta Kontsumo Sailaren gastu partida 3.542,3 milioi eurokoa izan zen 2010ean. Bestalde, Sail honen 2011ko gastuen aurrekontua 3.406,7 milioi euro izan zen. 2010ean likidaturiko osasun partidak (Egitura eta Laguntza, Osasun Finantzazioa eta Kontratazioa, Osasun Publikoa, Osasun Plangintza eta Antolamendua eta Farmazia eta Prestazio Ortoprotesikoa) 3.536,6 milioi eurokoak izan ziren; aldiz, 2011rako aurrekontuan jasotakoak 3.400,2 milioi euro, hau da, bi ekitaldien artean %3,9ko murrizketa egon da. Hala ere, Osasun Sailak baliabideen portzentajerik handiena izaten jarraitzen du oraindik; baliabide guztien %32,2 du eta programa nagusia Osakidetzari egindako transferentziak dira. 2010erako aurrekontu gastua BPGren %5,2 da, aurreko urtekoa baino %5,41 gutxiago.

Osakidetzaren aurrekontuko likidazioak, EAeko kontu orokorretan oinarrituta egin zena, erakusten du erakunde horrek egindako gastua, 2010ean, 2.672 milioi euro izan zela (2009an baino +%5 gehiago), hau da, BPG nominalaren %4,08. Hazkunde horien azalpena ustiapen gastuen (langileria, hornikuntza eta beste gastu batzuk) hazkundera datza.

1.11. Hirigintza eta etxebizitza

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza, Herri Lan eta Garraio Sailaren "Higiezin Eskaintzaren Inkestaren" datuek adierazten dute azken urtean etxebizitzaren eskaintza osoa (salmenta eta alokairua) %54,4 igo dela (aurreko urtean +%4,9), laugarren hiruhilekoan 44.643 etxebizitzetara iritsi arte. 2011. urtean, beraz, eskaintzaren gehikuntza areagotu da, bi urtez gorantz eboluzionatu arte, baina askozaz ere modu leunagoan. Etxebizitza motaren arabera, datu hauek nabarmendu behar ditugu:

- Etxebizitza libre eraiki berri salgaien eskaintza %20,7 gehitu zen, eta batez besteko prezioa, 2011ko laugarren hiruhilekoan, 3.770 €/m² zen, hau da, 2010eko batezbestekoa baino %2,8 gutxiago. Lurralde lurralde aztertzen badugu, Araban batezbestekoa txikiagoa da (3.438 €/m²), Bizkaian 3.802 €/m² eta Gipuzkoan 3.876 €/m².
- Saltzeko eskaintako BOEen batez besteko prezioa 1.532 €/m² zen 2011n, aurreko urtean baino %3,9 gehiago. Eskaintza 2011ko laugarren hiruhilekoan 6.845 unitatekoa zen, aurreko urtean baino %91,6 gehiago.
- Eskaintzan dauden bigarren eskuko etxebizitzaren stockean %64,3ko gehikuntza dago eta haien batez besteko prezioa 2011n 3.842 €/m² zen, aurreko urteko batezbestekoa baino %1,3 gutxiago. Lurraldeka, bilakaera nahiko ezberdina ikus daiteke, izan ere, Araban batez besteko prezioa %4 erori da, Gipuzkoan %6,2 eta Bizkaian %0,4 areagotu da.
- Alokairuan eskaintako 2.367 etxebizitzako eskaintza zenbatu da, aurreko urtean baino %7,8 gutxiago. Etxebizitza libreen zatia %31,8 gehitu da, 1.215 etxebizitzetatik 1.602 etxebizitzetara. Alokairuko etxebizitza babestua, ordea, %43,5 jaitsi da. Horrenbestez, babestutako alokairua 2010ean %53 izatetik 2011n %32 izatera igaro da; beraz, alokairuko eskaintzaren presentzia ia 21 puntu galdu ditu.
- EAEko alokairuko babestutako etxebizitzaren batez besteko errenta, 2011n, 279,2 euro zen hilean, aurreko urtean baino %36,8 gehiago.

- Azkenik, alokairuan eskaintako etxebizitza libreen laganak 2011n hilean 896,3 euroko batez besteko errenta izan zuen, aurreko urtean baino %2,7 gutxiago. Lurralde historikoen arabera, Gipuzkoak dauka preziorik garestiena (993,8 € hilean); gero Bizkaiak, 882,3 € hilean eta azkenik Arabak (830,7 € hilean).

Bestalde, EAEn hasitako etxebizitza kopuru osoak, EAEn %32,9ko erorketa eta 2009an %43,4ko erorketa eduki eta gero, zeinua aldatu zuen 2010ean, %6,7 haziz. Hazkuntza hori 2011n errepikatu zen, %22,8ko gehikuntzarekin. Guztira 9.260 etxebizitza hasi da; horietatik 4.804 askeak dira (%51,9) eta 4.456 babestuak (%48,1). Azken horietatik 3.663 BOE dira (-%2,5, 2010etik) eta 391 gizarte etxebizitzak dira (-%53,8). Bestalde, EAEn 2011n amaitutako etxebizitzak 11.374 dira, aurreko urtean baino %0,2 gutxiago, amaitutako etxebizitza libreen beherakadaren (-%8,7) eta babestutako beherakadaren (+%10,7) ondorioz.

1.12. Gizarte babesa

Lehenik eta behin, EAEko Gizarte Zerbitzuetako gastua 2009. urtean (informazioa daukagun azken urtea) 2.123 milioi euro izan zen, aurreko urtean baino %14,1 gehiago, EUSTATen "Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistikaren" arabera. Gastu hori gure erkidegoaren BPGaren %3,29 da urte horretan, eta biztanle bakoitzeko batez besteko 978,4 euroko gastua, 2008an baino %13,7 gehiago. Administrazio publikoen ahalegina 1.591 milioi eurokoa izan zen, guztiaren %75ekoa alegia, eta sektore pribatuak gainerako %25a eman zuen. Gastatu ziren bost eurotatik bat erabiltzaileen kuoten bidez eta beste salmenta batzuen bidez finantzatu zen.

Gizarte zerbitzuen aniztasunean, biztanleriari oro har eta adinekoei bideratutako zerbitzuak dira baliabide gehien bideratzen zaizkienak, bien artean gastuaren %70 hartzen baitute. Biztanleria osoari bideratutako baliabideen artean familiei eginko transferentziak daude, zehazki Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta eta Gizarte Larrialdiko Laguntzak.

Adinekoei dagokienez, haiei ematen zaien arreta batez ere prestazio hauek dira: egoitza zerbitzuak, laguntzako eguneko

zentroak, etxez etxeko laguntza zerbitzuak eta telelaguntza. 2009an 19.533 egoitza plazako eskaintza zegoen. Hau da, 65 urtetik gorako 100 pertsonako 4,7 plaza bete ziren. Administrazio publikoak plaza hauen %35a titulartasun publikoko zentroetatik eskaini zuen eta beste %30 erakunde pribatuekin itundu zuen.

Mendetasunaren Legearen ezarpenari dagokionez, datu ofizialik ez dagoenez gero, Gizarte Zerbitzuen Zuzendarien eta Kudeatzaileen Espainiar Elkarteko kideek osatzen duten "Mendetasunaren Espainiar Behatokiaren" txostenen bitartez, mendetasun arretaren sistemaren abiatzearen jarraipena egin dezakegu, autonomi erkidegoen arabera. Azkenak, 2011ko abenduak datuekin, erakusten du EAEk beste autonomi erkidego batzuek baino garapen handiagoa dutela, bai baloratutako pertsonen portzentajea (irizpenen %3,62; estatuan %3,2 batez beste), bai emandako prestazioetan (biztanleriaren %2).

Emandako prestaziorik gehienak Famili Inguruko Prestazio Ekonomikoari dagozkio; halere, Mendetasun Legearen arabera, hori kasu berezietan soilik eman beharko litzateke. Oraindik ez gara iritsi beste erkidego batzuen mailara, baina 2011n prestazio hori (eta ez beste laguntza batzuk) jasotzen duten Mendetasunaren Arretako Sistemaren onuradunak %55,7 ziren (estatu osoan %64,5).

Bestalde, 2011. urtean, milioi erdi pertsonatik gora (513.928, lehenengo hurbilketa baten arabera, informazio kontsolidaturik ezean) Gizarte Segurantzaren sistemako pentsioak jaso zituzten, hau da, aurreko urtean baino %1,4 gehiago, nahiz eta proportzio berean gehitu. Azken urteetan gertatu izan den bezala, gehikuntza horren arrazoia ordaindutakoaren arabera pentsioen onuradunen kolektiboaren bilakaera da, gainerako modalitateetan, oro har, onuradunen kolektiboa murrizteko joera baitago. Gizarte Zerbitzuaren prestazio ekonomikoak jasotzen dituzten EAEko biztanleak %23,6 dira.

Ordaindutakoaren arabera pentsioei dagokienez (prestazioen %98 eta gastuaren %99 ekarri zituztenak), 2011. urtean onuradunen batez besteko kopurua 501.800

zen (+%1,5) eta hileko batez besteko zenbatekoa, 995,70 €, %3,1 gehitu zen 2010. urteaz geroztik. Beraz, urtean 6.995 milioi euroko gastua kalkulatzen da, 2010ean baino %4,5 gehiago.

Guztira, EAEko pentsioen gastu osoa 2011n, behin-behineko hurbilketa egiten badugu, 7.047 milioi euro izan zen, 2010etik %4,5eko gehikuntzarekin; horrela, BPGaren gaineko portzentajea bi dezima gehitu da, 2010eko %10,3tik %10,5era (EUSTATen behin-behineko datuekin).

Azkenik, Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren funtsezko prestazioa Sarrerak Bermatzeko Errenta deritzona da, Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko abenduaren 23ko 18/2008 Legean oinarrituta sortu zena. 2011n. urtean Sarrerak Bermatzeko Errenta jasotzen zuten familien kopurua 55.660 zen (abenduak datua). Beraz, aurreko urteaz geroztik %1,2ko gehikuntza izan da, orduan 55.020 bizikidetzak unitateak arreta jaso baituzten. Sarrerak Bermatzeko Errenta gisa 2011. urtean 330,10 milioi euro ordaindu ziren (2010ean baino %4,9 gehiago). Gehikuntza hori autonomi erkidegoko hiru herrialdeetan modu ezberdinean banatu zen. Horrela, gehikuntza hori handiagoa izan zen Gipuzkoan (+%11,4) eta Araban (+%9,3); Bizkaian, berriz, EAEko batezbestekoa baino txikiagoa izan da (+%2,7).

Gainera, 2010ean, Etxebizitzaren Prestazio Osagarria (EPO) abian jarri zen, 18/2008 Legea garatzeko. Haren helburua Sarrerak Bermatzeko Errentaren osagarri diren prestazio ekonomikoen sistema bat artikulatzea da, biztanleriako talderik ahulenek etxebizitzaren inguruko gastuak ordaindu ahal izateko. Indarrean egon den lehenbiziko urtean, EPOk 51,107 milioi euroko gastua ekarri zuen, eta 2011n 70,551 milioi eurokoa (+%38). 2011ko abenduan, jasotzaileen kopurua, guztira, 18.323 zen (2010eko abenduan baino %14,2 gehiago). Jasotzaileen %21,1 Araban bizi ziren, %56,1 Bizkaian eta %22,8 Gipuzkoan. Era berean, EPO abian jarri ondoren, Gizarte Larrialdiko Laguntzak (GLL), Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren hirugarren tresnak, bere jatorrizko helburua berreskuratu zuen (hau da, oinarriko beharrian espezifikoei aurre egitea, batez

ere etxebizitzarekin zerikusia dutenak, gizarte bazterketako egoerak prebenitzeko, ekiditeko edo leuntzeko gastuei aurre egiteko baliabide nahikorik ez daukaten pertsonen egoera zehatzetan sortzen zaizkienak) eta bere aurrekontu partida nabarmen murriztu zen: 2010. urtean (informazio kontsolidatua daukagun azken urtea) laguntza horretarako 17,3 milioi euro bideratu ziren. Zenbateko hori, eta gehitu zitzaizkion 6,7 milioi euroak, 24 milioi euroko gastua dira guztira, aurreko urteko 54,5 milioien aldean. EAEko 2011ko Aurrekontu Orokorretan, printzipioz, berriro ere 17,3 milioi euro bideratu ziren Gizarte Larrialdiko Laguntzetarako, baina

memoria hau amaitzeko egunean ez dakigu laguntza horietarako bideratu den benetako zenbatekoa.

Guztira, 2011. urtean, lehen hurbilketan, Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak guztira 418 milioi euro gastatu zituen, aurreko urtean baino %7,2 gehiago alegia, honela banatuta: 330,1 milioi Sarrerak Bermatzeko Errentarako (guztiaren %79), 17,3 milioi Gizarte Larrialdiko Laguntzetarako (%4,1, behin-behineko datuak diren arren) eta 70,55 milioi euro Etxebizitzaren Prestazio Osagarri berriarentzat (%16,9), bere bigarren urtean. EAEn unibertsitate aurreko matrikulazioan bilakaera positiboa ikusi dugu berriro ere.

2. Gogoetak

2.1. Demografia eta inmigrazioa

Europar Batasuneko biztanleria asko hazi da azken urteetan, batez ere inmigrazioagatik, 2010ean haren ratio garbia berezko hazkunde tasarena (jaiotzak ken heriotzak) halako bi izan baitzen. Hortaz, migrazio-mugimenduek Europar Batasuneko herrialdeetako biztanleen dinamikan oinarritzko zeregina dute.

2010eko urtarrilaren 1ean 32,5 milioi atzerritar bizi ziren, biztanleria osoaren %6,5 izanda. Haietako gehienak, 20,2 milioi, EB-koak ez ziren herrialdeetakoak ziren. Gainerako 12,3 milioi biztanleak EB-ko beste herrialde bateko herritarrak ziren. Baina gainera, atzerriko herrialdeetan jaiotako pertsonen kopurua kontuan izanez gero (atzerriko nazionalitatea dutenak eta bizilekua den herrialdean nazionalizatu diren atzerritarrak), kopurua 47,3 milioi lagunetaraino gehituko litzateke, Europar Batasuneko biztanleria osoaren %9,4 alegia.

EBn bizi diren atzerritarren %75 baino gehiago Alemanian, Espainian, Erresuma Batuan, Frantzia eta Italian bizi dira. Era berean, atzerritar egoiliarren proportziorik handienak Luxenburgon (%43), Letonian (%17,4), Estonia eta Zipren (%15,9), Espainian (%12,3) eta Austrian (%10,5) daude, EUROSTATen datuen arabera.

Inmigrazioaren tipologia asko aldatzen da herrien arabera. Familiarekin berriz elkartzera Austrian, Frantzia edo Suedian inmigratorako arrazoi nabaria da. Aldiz, Irlanda, Espainia, Portugal eta Erresuma Batua bezalako herrialdeetan laneko inmigrazioaren portzentaje handia dute. Era berean, EINen "Inmigratioari buruzko Inkesta Nazionala" delakoak agertu zuenez, 2007an EAEn bizi ziren etorkinak gure erkidegora, batez ere, lan hobearen bila (%42,9), familia arrazoiengatik (elkarretaratzea) (%32,1), bizi-kalitatea hobetzeko (%23,9) eta lan faltagatik (%21,8) etorri zirela.

2010eko Atzerritar Etorkinen Inkestak erakusten du atzerriko jatorria duten eta EAEn

bizi diren pertsonen %50,1ak erreferentziako datan beren lanen edo errenten etekin ekonomikoak dituztela diru-sarrerara nagusi. Beren diru-sarrera nagusiak nolabaiteko pentsio edo prestaziotan (kontribuziozkoa edo ez) duen biztanleriaren pisua oso mugatua da, aztertutako biztanleriaren %2,1 baino ez baitago egoera horretan. Bestalde, diru-sarrerak bermatzeko errenta kontuan izandako biztanleriaren %9,6aren sarrera iturri nagusia da, eta gero langabezi prestazioa, %7,2ak jasotzen baitu. Gainera, 16 urtetik gorako etorkinen %29,9ak adierazi du ez daukala diru-sarrera ituririk.

Horrenbestez, berresten da gure erkidegoan inmigratioak motibazio ekonomikoak dauzkala eta, noski, kolektiboko pertsonarik gehienak laneko diru-sarrerekin bizi direla, gaur egungo testuinguruan ere, gure gizartean hedatzen ari diren zenbait iritziren kontra. Ideia hori orain dela gutxi onartu den Eusko Jaurlaritzaren "Herritar Inmigratioaren eta Kultura arteko Bizikidetzaren III. Planean, 2011-2013" azpimarratzen da. Plan horretan nabarmentzen da kolektibo horren urteko diru-sarrera garbien %80 inguru lanetik datozen diru-sarrera propioetatik datozela.

Plan horrek inmigranteen garrantzi demografiko, sozial eta ekonomikoa azpimarratzen du. Kontseilu hau tesi horren alde dago, geure ekimeneko azterlanean ("Aurreikusitako eboluzio demografikoaren eragin ekonomiko eta soziala EAEn") azaldu dugunez, memoria honen 2010eko edizioan gogoeten atal hau dedikatzen dioguna. Inmigratioak biztanleriaren bolumen osoa mantentzen lagundu du, demografikoki atzerakoia den gizarte batean. Inmigratioa gizarte zaharkitu bat gaztetzeko faktorea da. Gainera, zahartze prozesuan dagoen gizarte batean zeregin-ekarpen erabakigarria da. Inmigratio Planaren iritziz, etorkizunean litekeena da migrazio fluxuak neurri handi batean motelduko direla, baina ziurrenik, krisiak etxeko eta zaintza lanen sektorean

inpaktu txikiagoa izan duenez gero, pentsa dezakegu oraindik ere EAEk etorkin gehiago jaso ditzakeela datozen urteetan.

Zentzu horretan, gure azterlanean azaldutakoa errepikatu behar dugu: integratutako etorkinak behar ditugu, lan-merkatuak balio handiko giza kapital honen etekinak jaso ditzan. Hain zuzen ere, ikusi dugu EUSTATen Migrazio Mugimenduen Estatistikako datu guztiek erakusten dutela gure erkidegoak migrazio saldo positiboak dauzkala prestakuntza maila handiagoa duten pertsonen artean (2.000 lagun inguru 2010. urtean bakarrik). Hau da, data horretara arte erdi eta goi mailako tituludun gehiago iritsi ziren, joan zirenak baino, baina ez dakigu horrek nolako eragina izango duen gaur egungo testuinguru ekonomikoan.

2.2. Hezkuntza

EAEEn unibertsitate aurreko matrikulazioan bilakaera positiboa ikusi dugu berriro ere. Izan ere, EUSTATen 2010-11ko datuen aurrerapenaren arabera, hor hezkuntza berezia sartuz gero, %2,3 gehitu da; hezkuntza berezia ez badugu sartzen, %1 gehitu da.. Gainera, matrikulazioa beheko mailetan (haur eta lehen hezkuntzak eta DBH) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoan (DBHO) edo irakaskuntza ertainetan gehitu da.

LHko matrikulazioaren gehikuntza berriro nabarmendu da (%7 maila ertaineko LHn eta %4,1 goi mailakoan). EAEen irakaskuntza ertainak ikasten dituzten ikasleen %50,8ak LH aukeratzen dute nahitaezko irakaskuntza amaitutakoan (gainera joera hau areagotzen ari da). Hala eta guztiz ere, emakumeek gizonen baino gutxiago parte hartzen dute lanbide ikasketetan, batez ere izaera teknikoak duten lanbide familetan.

Unibertsitateko irakaskuntzari dagokionez (lehen eta bigarren zikloko eta graduiko ikasketetan), pozgarria da graduatutako pertsona kopuruak gora egin duela 2008-09 eta 2009-10 ikasturteen artean, %3,2 (%4,5 gizonetan eta %2,4 emakumeetan). 10.496 pertsona graduatu dira (aurreko ikasturteko 10.170en aldean): 6.249 emakume eta 4.247 gizon.

Hezkuntzaren adierazleei dagokienez:

Nabarmendu behar dugu ikasle bakoitzeko (publikoa eta hitzartua) gastu publikoa

unibertsitatez kanpoko irakaskuntzan, lanerako prestakuntza kanpo, 2009. urtean EAEEn 7.595 eurokoa dela. Gure erkidegoa da ikasle bakoitzeko gastu handiena duena.

Datu hauek jakitea poztekoa da:

- EAEk, 2009-10 ikasturtean, estatukoa baino eskolatzte-itxaropen handiagoa dauka (15,7 EAEk eta 14,7 estatuak).
- EAEEn eskola behar baino lehen uztearen tasak beherantzko joera du, eta estatukoa eta Europakoa baino txikiagoa da: EAE, %12,6, 2010ean; estatua, %28,4, 2010ean; eta EB15, %15,4. Zentzu horretan, ahaleginak egiten jarraitzea gomendatzen dugu, Europa 2020 Estrategian eskola behar baino lehen uzten dutenen tasa, 2020. urtean beranduenez, %10 baino txikiagoa izatea dago-eta.
- DBHko graduatze tasa gordina estatuko handienetakoa da (%87,8). Halere, azpimarratu behar dugu tasa hori gehitzen jarraitu beharra dagoela, hezkuntzako komunitateak beharrezkotzat joen duelako DBH "arrakastaz" amaitzen duten ikasle kopurua gehitzea (adina gorabehera).
- EAE ikasketa hauetako graduatze tasa gordin handienak dituzten autonomi erkidegoen artean dago: DBH (%87,8), LHko goi ikasketa teknikoak (%33,2), diplomaturako ikasketak (%24) eta lizentziaturako ikasketak (%23).
- Zientzia eta Teknologiako goi mailako hezkuntzako graduatuak, 20 eta 29 urte arteko 1.000 biztanleko, EAE aurrera egiten ari da etengabe, eta horregatik estatuko nahiz Europako lehenengo postuetan gaude. Gure erkidegoan goi mailako graduiko lanbide heziketa (CINE 5B) daukaten pertsonen kopuruari zor zaio hori, neurri handi batean: estatuko batezbestekoa hiru aldiz eta Nafarroaren ia bikoitza (Nafarroa da goi mailako lanbide heziketako indize altuena duen bigarren autonomi erkidegoa).

Eta ondoko hauek direla-eta arreta deitu behar dugu:

- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerkuntza Sailari bideratutako aurrekontu partida 2011. urtean %6,5 gutxitu da aurreko urtean likidatutako gastuaren aldean. Gastu hori

EAEko BPGaren %3,93 da, 2010ean izandako portzentajea baino 0,28 puntu gutxiago beraz.

- Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioak 2009. urterako argitaratutako datuen arabera, hezkuntza administrazioen gastua, BPGaren gainean, antzekoa da estatuan eta EAEn. Halere, unibertsitateko hezkuntza eta unibertsitatekanpoko hezkuntza bereiztuz gero, nabarmena da EAEk portzentaje txikiagoa duela lehenengoan (EAE: %3,6 unibertsitatekanpoko hezkuntzan eta %0,7 unibertsitatekoan; estatua: %3,2 unibertsitatekanpoko hezkuntzan eta %0,97 unibertsitatekoan).
- Egokitasun tasen eboluzioa ez da egokia; denboran asko gehitzen dira.
- 2009an, 25 eta 64 urte arteko EAEko biztanle helduen erdia baino gehiagok nahitaezkoak baino ikasketa handiagoak dauzka (%54,8ak). Aitzitik, ELGAko herrialdeetan, 25 eta 64 urte arteko biztanleriaren %73a gutxienez Bigarren Hezkuntzako bigarren etaparen mailara iritsi da.
- Sexuen arabera, EAEn Zientzia eta Teknologiko Goi Hezkuntzako graduazio tasa, 2008-09 ikasturtean, %34,2 da gizonentzat, eta %14,1 emakumeentzat. Unibertsitatekoak ez diren irakaskuntzak (goi mailako prestakuntza zikloak) eta unibertsitateko irakaskuntzak banakatuz gero, emakumeen graduazio ratioak (%3,8 eta %10,3) gizonenak baino txikiagoak dira (%17,5 eta %16,7). Goi mailako prestakuntza zikloetako graduazioan dagoen ezberdintasuna bereziki esanguratsua da. Gogorarazi behar dugu, ildo honetan, berrikuntza eta ikerkuntza zientifikoa berriztatu beharraren ondorioz EBK berebiziko garrantzia eman diola Matematiketan, Zientzian eta Teknologian graduatutako pertsonen tasaren gehikuntzari. Sexuaren desoreka ikusita, gizonen eta emakumeen artean karrera zientifiko eta teknologikoetako titulazioak orekatzeko helburua ezarri da.

Horrek denak erakusten du Hezkuntzan egiten den ahalegina garrantzitsua izanik ere eta emaitzak onak izanik ere, komenigarria dela eremu honetan arreta handia ematen

segitzea, une hauetan alderdirik txarrenetan sakontzen jarraitu ahal izateko.

Ikasle batzuek daukaten hezkuntzako desabantaila egoeraren jatorria inguruabar pertsonal edo soziokulturaletan egon ohi da sarritan, askotan beren inguruko arrisku edo bazterketa egoerei lotuak. Eta ez dugu ahaztu behar hezkuntza gero eta gehiagotan erantzukizun kolektiboa dela, bizitza osoan zehar garatua eta bizi den lurralde eta gizarte testuinguruaren eragin handiarekin.

Etorkizuna, neurri handi batean, Jakintzaren Gizarterantz aurrera egiten jarraitzeko dugun gaitasunaren emaitza izango da. Erronka hezkuntza sistema egokia garatzeko bitartekoak eskuratzea da. Hezkuntza sistema honek oinarriko eta lanbide gaitasunak irakasteko gai izan behar du, sistema bidezkoa eta parekidea izan behar du, bazterketa arriskurik sortzen ez duena, jakintza mota eta modu guztiak (hau da, jakintza zientifikoa, humanistikoa, ekonomikoa, artistikoa etab) eskuratzea erraztu behar du, ikasteko modu ezberdinak bultzatu behar ditu (hezkuntzako zenbait ibilbide egon behar dira, hezkuntza eta enpresa sistemen artean pasabideak egon behar dira etab), eta bizitza osoan zehar ikaskuntza bultzatu behar du.

2.3. I+G+b jarduerak eta IKTak

EUSTAT, EUROSTAT eta EINen datuen arabera, I+G+b adierazle nagusiek EAE estatuko autonomi erkidego dinamiko eta berritzaileen artean kokatzen dute. Are gehiago, adierazle batzuetan Europako batezbestekoaren gainetik dago. Aitzitik, oraindik ere bidea daukagu egiteko gai hauetan erreferenteak diren herrialdeen mailara iristeko. Hala,

- I+Gko ahaleginak EAE EB27ko batez besteko balioaren gainetik ipintzen du (%2,08 eta %2,01 hurrenez hurren; EAEko 2010eko datua eta EB-ko 2009ko datua).
- Pozgarria da I+G jardueretan lanean hartutako pertsona kopuruak gora egiten jarraitzea eta Estatuan eta EBn erregistratutako balioen gainetik kokatzea, eta baita gaian dinamikoaren diren lurraldeetatik gertu ere. DOBen neurtua, 2010. urtean lanean zegoen biztanleriaren

%18ra iritsi zen. Estatuan %11,2koa da eta EBn %11,5koa.

- I+G gaian egindako gastuaren finantzazioari dagokionez, azken urteetan sektore pribatuak edukitako pisua apur bat galdu dela ikusi bada ere, sektore pribatua da oraindik ere finantzazio iturri garrantzitsua. Sektore pribatuak I+G gaian egindako gastu osoaren %54 finantzatzen du, eta Administrazioak, berriz, %40.
- Enpresa berritzaileen (berrikuntza teknologikoak eta ez teknologikoak) portzentajea (9 langiletik gorakoak) %38,9ra iritsi da. Estatuan, EInen arabera,aldi berdinerako portzentajea %32,9koa da. CIS 2008ren arabera (CIS6), EB27an, industriako eta zerbitzuetako enpresen %52ak jarduera berritzaileak izan dituzte (egiten ari diren berrikuntzak eta bertan behera utzitako berrikuntzak dauzkaten enpresak barne) 2006 eta 2008. urteen artean. Estatu kideen artean, portzentajerik handienak Alemanian (enpresen %80), Austrian (%52,5), Luxenburgon (%65) eta Irlandan (%57) daude. Espainiak %43,5 dauka. Batezbestekotik urrunen dauden estatuak hauek dira: Letonia, Polonia, Hungaria, Lituania eta Bulgaria.

Europako Berrikuntzaren Adierazle Panel berriaren arabera, 2010. urtean, EAE ondoko hauetan nabarmentzen da:

- Hirugarren mailako hezkuntza (unibertsitatea edo goi mailako lanbide heziketa) daukaten pertsonen portzentajea, 30 eta 34 urte artean: %41 da, eta Europako batezbestekoa %32,3 da.
- 20 eta 24 urte arteko biztanleria, gutxienez bigarren hezkuntza amaitu dutenak: %78,3, Europako batezbestekotik hurbil (%78,6).
- Berrikuntzara zuzendutako enpresa inbertsioa, bai I+G bai antzeko gastuak. BPGaren gaineko I+G gastu pribatuaren portzentajea nabarmentzen da. EAEn %1,51 da eta European, batez beste, %1,25.
- Sektore pribatuko enpresen arteko eta enpresa pribatuen eta sektore publikoaren arteko harremanak eta lankidetzak maila: lortutako emaitzak Europako batezbestekoaren oso antzekoak dira.

Era berean, eta gainerako dimentsioetan lortutako puntuazioa Europako batezbestekoa

baino txikiagoa den arren, zenbait adierazle aipa ditzakegu, zeintzuetan EAEk Europako Batasunaren antzeko emaitzak dituen, adibidez:

- Nazioarteko zientzi argitalpenak elkarlanean.
- EBtik kanpoko doktoreak.
- EBko marka komertzialak, BPGko bilioi bakoitzeko.
- Produktuan edo prozesuan berritzaileak diren enpresa txiki eta ertainak.
- Jakintza intentsiboko jardueretako lanpostuak.
- Teknologia ertain eta altuko esportazioak.
- Jakintza maila handiko zerbitzuko esportazioak.

Aitzitik, tokia dago hobetzen jarraitzeko, izan ere:

- Sektore publikoak I+Gn egindako gastuaren ondorioz lortutako balioak, BPGaren portzentajearen, eta arrisku-kapitalaren erabilgarritasunean lortutako balioak europar batezbestekotik behera daude.
- Merkaturako edo enpresarako produktu berriak saltzeagatik lortutako negozio-zifra txikiagoa da europar batezbestekoa baino; berdin gertatzen da PCT patente eskaerekin (Patent Cooperation Treaty: PCT, munduko patenteak) BPG bilioi bakoitzeko.
- Azkenik, marketingean edo antolaketan berritzaileak diren enpresa txiki eta ertainen portzentajea ere azpitik geratzen da.

Etxeetako edota biztanleriaren IKT ekipamenduei dagokionez, esan behar dugu zorionez EAEk hazten jarraitzen duela. Aitzitik, Europako batez bestekoen azpitik gaudela ikusi dugu pixka bat. Gauzak horrela, Interneterako sarbidea duen 16 eta 74 urte arteko kide bat gutxienez duen etxebizitza portzentajea %80koa da EB27n 2011. urtean, EAEn %65,8koa den bitartean.

Nabarmendu behar dugu Internet bidez erosi ez duten pertsonen portzentajea estatuan dauden txikienetako bat dela. Horrela, EAE, %47arekin, leku onean dago, hiru autonomi erkidegok bakarrik baitute portzentaje txikiagoa. Balearrak (%41,2), Nafarroa (%43,5) eta Katalunia (%46).

Enpresetan dauden IKTen ekipamenduei dagokionez, ikusi dugu horiek barneratzeko prozesuak hazten jarraitu duela eta, enplegu tamaina handiagoa eduki ahala, hazkunde

murrizagoak daudela, izan ere, hobetzeko tartea eskasa da.

Enpresen transakzio komertzialei dagokienez (Interneten bidez edo bide elektronikoz egin), atsegin handiz jakin dugu gehitu egin direla sortzen dituen zifra ekonomikoak eta merkataritza ekonomikoan parte hartzen duten enpresen kopurua. Hala eta guztiz ere, ohartarazi behar dugu ezberdintasuna dagoela europar batezbestekoei dagokienez; horrek erakusten du honelako transakzioak bultzatzen dituzten ekintzak beharrezkoak direla.

2.4. Ingurumenaren egoera

Azken urte hauetan zehar, ingurumenaren egoera orokorra hobetu egin da, gizartearen kontzientziazio orokorraren eta garapen iraunkorra lortze aldera gauzatutako jarduera publiko eta pribatuen ondorioz.

Horrenbestez, bilakaera positiboa egon da honako alor hauetan:

- Airearen kalitatea ona edo gutxienez onargarria da aztertutako azpiguine guztietan.
- EAEn, 2008. eta 2009. urteen artean, berotegi-efektuko gas isuri osoa (zuzenekoa eta zeharkakoa, hau da, inportatutako elektrizitateari lotutakoak barne) %10 jaitsi da eta, abiapuntu urtearekin alderatuta, hazkundera %6koa da, hots, Planear ezarritako helburua (%14) baino baxuagoa.
- Uren kalitatea.
- Ibaiena itxaropentsua da.
- Laketan eta barnealdeko hezeguneetan bilakaera positiboa antzeman da, nahiz eta oraindik ez den nahikoa.
- Trantsizio uretan oraindik ere arazoak dira.
- Kostaldeko uretan egoera ona da, eta helburuak maila handi batean bete dira.
- Bainatzeko uretan, 2010. urtean egindako analisiak erakusten du 5 bainu-eremu hobetu direla, 1. kategoriatik 2.era, eta 4 okertu direla, 2. kategoriatik 1.ra. Oro har, kalitatea ona da, bainu-eremurik gehienek parametroen nahitaezko balioak eta gida-balioak betetzen dituztelako (2. motako sailkapena).
- Industriako hondakin ez arriskutsu eta arriskutsuen sorkuntza murriztu egin da

2008 eta 2009. urteen artean: %22,9 lehenengoetan eta %18 bigarrenetan.

- Uraren per capita kontsumoa, %9,4 murriztu dena 2009. urtean, eta 126 litro dena egun eta pertsona bakoitzeko.
- Hala ere, honakoak nabarmentzekoak dira:
- Uraren balio unitarioa %14,9 gehitu da 2008aren aldean, eta %24,1, 2009aren aldean. 1,08 euro/m³ da.
- Banaketa sarean galtzen den ura %10,4 areagotu da 2008 eta 2009. urteen artean, eta dagoen ur guztiaren %17,8 da.

Eta kezka pizten diguten joerak honakoak dira:

- Energiaren amaierako kontsumoa %1,9 gehitu da eta kontuan hartu beharrekoa da, gure mendetasun energetikoa eta lehen mailako energiaren euskal ekoizpen urria direla medio (415 Ktep, eskariaren %5,8; horietatik 395 Ktep energia berriztagarrietakoak dira). Gainera, aintzat hartu behar da EBk 2009ko apirilaren 21ean Politika Energetikoa onartu zuela, 2020an iturri berriztagarrietatik energia ekoizpenaren %20 lortzeko, energiaren kontsumoa %20 murrizteko eta BEG isuriak %20 murrizteko (Kyotoko Protokoloan planteatutakoa baino anbizio handiagoko helburua: %15eko murrizketa Espainiaren kasuan, 2012rako).
- Intentsitate energetikoa 2010ean 2000. urtekoaren %90 da eta, 2009aren aldean, 2 portzentaje-puntuz okertu da.

EAEko Industriako Ekobarometroaren 2011ko datuen arabera (2011ko urrian argitaratua), inkesta egin zaien enpresen %26ak informazio gehiago eskatu dute, %23ak orientazio teknologiko eta eko-eraginkorra eskatu dute eta %18ak merkatuen ingurumen betekizunei aurrea hobeto hartzeko eskatu dute. Horrek argi eta garbi erakusten lehentasuna izan behar dela enpresei ingurumen orientazio independente eta zorrotza eman beharra. Hain zuzen ere, merkatuaren ingurumen eskaeren aurreko zalantzazko azken ezaugarri hori da europar enpresabururik gehienek (%67) eko-eraginkortasunerako eta eko-berrikuntzarako oztopo handientzat jotzen dutena.

Era berean, euskal enpresen %42ak uste dute garrantzitsua dela eta balioa emango diela beraien ingurumen konpromisoa eta

inplikazioa jendaurrean aitortzea. Kopuru horiek %68 dira IPPC enpresen kasuan eta %58 ingurumen kudeaketako sistema duten enpresen kasuan.

Ondorioz, ahaleginak ez dira ahuldu behar, kontrakoa baizik. Eta, hori lortze aldera, Euskal EGABen ustez ezinbestekoa da herritarrak sentsibilizatzeko eta hiru aldagaien (ingurumena, gizartea eta ekonomia, hau da, teknologiaren berrikuntza babesteko ildoak) integrazioaren egokia helburu duten ekoizpen prozesu garbiak martxan jartzeko lan egiten jarraitzea, horretarako talde desberdinetan ingurumen sentsibilizatorako ekintzak babestuz, dauden teknologia garbien berri emanez eta teknologia horiek ipintzeagatik dauden zerga pizgarrien berri emanez, eta abar.

2.5. EAEko egoera ekonomikoa eta kanpoko testuingurua

2011. urtearen hasieran, iritzi adierazleek azaltzen zuten munduko ekonomiaren hazkuntzaren erritmoa, 2010eko azken hiruhilekoan ikusi zena, 2011ko lehenengo hiruhilekoan mantenduko zela. Halere, aurreikusi ezinezko zenbait gertaera kaltegarriren ondorioz (Japongo lurrikara eta lehengaien prezioen gehikuntza, ekonomia aurreratu nagusien errenta errealak moderatzeko efektua izan zutenak), munduko ekonomiak dinamismoa galdu zuen 2011ko lehenengo seiuhilekoan.

Era berean, 2011ko bigarren seiuhilekoan, gertakizun berriek (finantza merkatuetako tentsio gero eta handiagoak, euro-eremuko zor subirauren krisiaren aurrean, eta EEBBetako zorraren sabaiari buruzko eztabaidak eta zalantza gero eta handiagoa) hazkunde erritmoa berriro ahuldu zuten.

Jarduera ekonomikoaren moteltze horrekin batera (urteko benetako hazkuntza %3,9 izan zen, eta aurreko denboraldikoa %5,3koa), munduko komertzioa urteko bigarren seiuhilekoan ahuldu zen, baina urtean batez beste %5,8 hazi zen.

Prezioei dagokienez, nabarmentzekoa da finantza merkatuetako gorabeherak urtean zehar gero eta biziagoak izan ziren arren petrolioaren prezioek erresistentziarako gaitasuna erakutsi zutela eta asko gehitu zirela. Horren arrazoia izan zen, batez ere,

merkatu fisikoen egoera erlatiboki tentsoa zela, petrolio izakinak murriztu zituztenak, bi faktoreren konbinazioaren ondorioz: eskaintzaren aldaketak eta petrolio gordinaren eskaeraren sendotasunari buruzko datuak.

Munduko eboluzio ekonomikoarekin bat etorriz, Europar Batasunak jarduera ekonomiko gero eta txikiagoaren aldakuntza errearen hiruhilekoko profila erakutsi zuen: %2,4 lehen hiruhilekoan, %1,6 bigarrean, %1,3koa hirugarrenean eta %0,7koa laugarrenean.

Eskaeraren aldetik eta 2011ko bigarren seiuhilekoan erregistratutako hazkuntzaren kontrakzioa gastuaren osagai guztietan nahiko orokorra izan zen arren, jardueraren moteltzearen azalpena, batez ere, inbertsioan eta esportazioetan bilatu behar dugu, hazkuntzaren profilean eragin handiena izan zuten osagaiak direnak, desazelerazio sakonenak izan baitzituzten: inbertsioak urtea +%3,2ko aldakuntza tasarekin hasi zuen eta +%0,8arekin amaitu. Esportazioak %9,9ko tasara hazten hasi ziren eta laugarren hiruhilekoa %3,6ko gehikuntzarekin amaitu zuten.

Bestalde, enplegua, 2010eko amaieran suspertzen hasi zena eta 2011ko lehenengo seiuhilekoan hazkuntza positiboa izan zuena, hirugarren hiruhilekoan hazkuntza moteldu zuen eta laugarrenean %0,2ko aldakuntza negatiboko tasa izan zuen. 2011. urte osorako langabezi tasa %10,2 izan zen, aurreko denboraldian erregistratutakoa baino ehuneko dezima bat gehiago.

Bestalde, 2011n, IAPCak neurtutako inflazio orokorra batez beste %2,7raino gehitu zen 2009ko %0,3tik eta 2010eko %1,6tik. 2010eko amaieratik, urte arteko inflazio tasak argi eta garbi %2aren gainetik mantendu dira, batez ere energiaren eta elikagaien prezioen urte arteko hazkuntza tasa handiek bultzatuta, lehengaien nazioarteko prezioen gorakadaren ondorioz.

Testuinguru honetan, egoera fiskal zaila eta hazkuntza txikia dituzten euro-guneko herrialdeen zor publikoari buruzko zalantzak 2011. urtean gehitu ziren, tentsio une berriak sortuz. Horrela, 2011. urtean, estatu kide guztiak, Estonia, Luxenburgo, Finlandia eta Suedia izan ezik, gehiegizko defizitaren prozeduren mende egon ziren. Finlandiaren

kasuan, prozedura ECOFIN Kontseiluaren 2011ko uztailaren 12ko erabakiz indargabetu zen, EUROSTATen datuek erakutsi zutenean herrialdearen defizita 2010ean BPGaren %3tik behera mantendu zela. Bulgaria, Hungaria eta Maltaren kasuetan, administrazio publikoen defizita zuzentzeko eta BPGaren %3ko erreferentziako balioaren azpitik kokatzek epea 2011ren amaieran finkatu zen. Belgika, Italia, Zipre, Letonia, Lituania, Errumania eta Poloniarentzat 2012.a da epe hori; gehiegizko defizita daukaten prozeduren mendeko beste herrialdeentzat (EB-aren eta NDFaren programa aplikatzen ari direnak barne) epea 2013an eta hurrengo urteetan jarri da.

Hala eta guztiz ere, gehiegizko defiziteko prozedurak dauzkaten euro-guneko zenbait herrialdetan, 2011ko egokitzapen estrukturala exijitutakoa baino txikiagoa izan zen.

Hain zuzen ere, EUROSTATen datuen arabera, BPGaren gaineko zor publikoa estatu guztietan gehitu zen, Bulgaria, Alemania, Estonia, Letonia, Luxenburgo, Hungaria eta Suedian izan ezik. Egonkortasunaren Itunaren ezarritako %60ko muga herrialde hauetan gertatu zen: Belgika (%988), Alemania (%81,2), Irlanda (%108,2), Grezia (%165,3), Espainia (%68,5), Frantzia (%85,8), Italia (%120,1), Zipre (%71,6), Hungaria (%80,6), Malta (%72), Holanda (%65,2), Austria (%72,2), Portugal (%107,8) eta Erresuma Batua (%85,7). Euro-gunean, guztira, BPGaren gaineko zor publikoa %85,3 izan zen.

Defizitari dagokionez, Egonkortasun eta Hazkuntza Itunaren ezarritako BPGaren %3ko muga gainditu ez zuten estatu bakarrak hauek izan ziren: Suedia (%0,3, superabita zeukan estatu bakarra), Finlandia (-%0,5), Luxenburgo (-%0,6), Alemania eta Estonia (biak -%1), Danimarka (-%1,8), Austria (-%2,6) eta Malta (-%2,7). Euro-gunean, oro har, gobernuaren defizita BPGaren %4,1eko mailan kokatu zen. Defizit handienak herrialde hauetan izan ziren: Irlanda (%13,1), Grezia (%9,1), Espainia (%8,4), Erresuma Batua (%8,3), Eslovenia (%6,4) eta Zipre (%6,3).

Espainiar ekonomiari dagokionez, EINen datuen arabera, espainiar ekonomiak 2011ko laugarren hiruhilekoan sortutako BPGak %0,3ko hazkuntza izan zuen aurreko urteko denboraldi beraren aldean, hau da, aurreko

denboraldirako kalkulaturakoa baino bost dezima txikiagoa. Horrela, urteko laugarren hiruhilekoan, espainiar ekonomiak bere hazkuntza desazeleratu zuen, nahiz eta urtearen amaieran BPG errearen urteko batez besteko gehikuntza %0,7koa izan, aurreko urtean %0,1eko hazkuntza negatiboa izan ondoren.

Autonomi erkidegoen arabera, zortzik estatuko batezbestekoaren hazkuntza bera edo handiagoa izan zuten: Kanariar Irlak (%2,1), Balearrak (%1,8), Nafarroa (%1,5), EAE eta Gaztela eta Leon (biak %1,3), Madril (%0,9) eta Katalunia eta Errioxa (biak %0,8). Autonomi erkidego batek bakarrik dauka hazkuntza negatiboa: Extremadura (-%0,3), eta Gaztela-Mantxak hazkuntzarik ez du. Hiru autonomi erkidego bakarrik hazi ziren EB27aren batezbestekoaren berdin edo gehiago (%1,5). Hauek dira: Kanariar Irlak, Balearrak eta Nafarroa.

Biztanle bakoitzeko BPG nominalaren terminoetan, estatuko batezbestekoaren gainetik dauden zazpi autonomi erkidegoetatik sei (EAE, Nafarroa, Madril, Katalunia, Errioxa eta Aragoi) EB27aren batezbestekoaren (25.134 euro) gainetik ere daude. Zehazki: EAE: biztanle bakoitzeko BPG 31.288 euro, Nafarroa: per capita BPG 30.068 euro, Madril (29.731 euro per capita), Katalunia (27.430 euro biztanleko), Errioxa (26.129), Aragoi (25.920), eta Balearrak (24.585). Beste aldean Extremadura (16.149 euro), Andaluzia (17.587) eta Melilla (18.454) daude.

Jardueraren eboluzio hau enplegu mailaren murrizpen berriarekin etorri da (2010ean izandakoa baino txikiagoa ordea). Horrela, 2010ean lantsaio osoan okupaturako lanpostuen kopuru osoa %2,6 murriztu zen, eta 2011n %2ko gutxikuntza izan zen. Soldatadunen jaitsiera %1,9koa izan zen. EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestak (BAI) erakusten du langabezi tasa ehuneko 1,5 puntu gehitu dela 2011n: %20,1etik %21,6ra (4.632 mila langabetutik 4.999 mila langabetura). Langabeziaren banaketa, ordea, ez da berdina autonomi erkidego guztietan. Langabezi tasarik txikienak EAEn eta Nafarroan daude (%12,01 eta 127 mila langabetu, eta %12,94 eta 40 mila langabetu hurrenez hurren). Ordea, Andaluzia eta

Kanariar Irlak dira kopuru txarrenak dituztenak (%30,39 eta 1.212 mila langabetu eta %29,69 eta 329 mila langabetu). Bestalde, defizit publikoa (Estatuko administrazio publiko guztiena), Kontabilitate Nazionalaren terminoetan neurtua, 91.420 milioi eurokoa da. Beraz, BPGaren %9,3tik %8,5era igaro da 2010 eta 2011. urteen artean. Desagregaturik, administrazio zentralak, autonomi erkidegoek, tokiko korporazioek eta Gizarte Segurantzak kontuak defizitarekin itxi zituzten, zehazki: %3, %4,7, %0,8 eta %0,1 hurrenez hurren.

Estatuko administrazio publikoen defizit honek BPGaren ehuneko 2,5 puntu desbideratzea esan nahi du, 2011-2014ko Egonkortasun Programaren Eguneratzean ezarritako helburuari dagokionez, 2011n %6koa zena.

Aurrekontuaren desbideraketa administrazio publikoen maila guztietan gertatu zen. Are handiagoa izan zen 2011n defizita (BPGaren %4,7) hasierako helburutik ehuneko 1,4 puntu (%3,3) desbideratu zitzaizen autonomi erkidegoetan. Administrazio zentralak, %3ko defizitarekin, helburua (BPGaren %2,3a) 0,7 puntutan gainditu zuen. Gizarte Segurantzako administrazioek, ordea, BPGaren %0,1eko defizita izan zuten, %0,4ko superabita jasoko zela aurreikusi zen arren. Azkenik, tokiko korporazioak ez ziren desbideratu BPGaren %0,4ko defizita erregistratzeko helburutik.

EAEri bagagozkio, nabarmendu behar dugu BPGaren hazkuntza ratioa ezberdina dela estatistika organoaren arabera. Horrela, EINek egindako estimazioa, bigarren urtez segidan, EUSTATEk emandako balioetatik urruntzen da. Horrela, euskal institutuaren %0,6ko urte arteko aldakuntzaren aurrean, haren estatuko homologoak EAEko BPG errearen gehikuntza %1,3raino gehitu du, zazpi dezimako aldea, aurreko urtean gertatutakoa ia berdin-berdin errepikatzen duena (%0,3 EUSTATEN arabera eta %0,9 EINentzat).

Eskaintzaren terminoetan, hiruhileko arteko profilarren analisiak erakusten du 2011. urtean zehar BEG industrialak bere hazkuntza modu mailakatuan desazeleratu duela: bigarren hiruhilekoan +%1,3ko hiruhileko arteko aldakuntza tasa izan zuen lehengo hiruhilekoaren aldean; hirugarrenean -%0,6koa bigarrenaren aldean, eta laugarrenean %1,6ko gutxikuntza aurreko hiruhilekoaren aldean.

Eraikuntzaren BEGak -%2,7ko hiruhileko arteko aldakuntza tasarekin hasi zuen urtea, eta une horretatik aurrera beherakada moteldu zuen, urtearen amaieran laugarren hiruhilekoan aldakuntza tasa %1,3koa baitzen hirugarren hiruhilekoaren aldean. Zerbitzuen BEG, bestalde, bigarren hiruhilekoan desazeleratzen hasi zen, lehenengo hiruhilekoaren aldean %0,2ko gehikuntza izan ondoren, eta laugarren hiruhilekoan hirugarren hiruhilekoaren aldean %0,2ko gutxikuntza izan ondoren.

Era berean, enpleguak eboluzio negatiboa izan du. EUSTATEk urtean batez beste 8.100 lanpostu galdu direla kalkulatu du, hau da, %1 baino beherakada handixeagoa. Bestalde, eta 2009 eta 2010. urteak erkatuz, enplegu terminoetan eduki teknologiko handiko eta ertain-handiko sektoreen pisua gehitu dela atzeman da. BEGaren terminoetan, eduki handiko eta ertain-txikiko sektoreen pisua gehitu da. Salmenten kasuan, eduki ertain-txikiko sektoreen pisua gehitu da, eta eduki handi eta ertain-handiko sektoreena berdin antzean mantendu da.

Eskaeraren osagaiak bereiztuz gero, familien kontsumoko gastuak hiruhilekoen artean gorabeherak izan ditu, eta %0,5eko gehikuntzarekin amaitu du. Azkenik, administrazio publikoen gastuak, azken urteetan gehikuntza tasa negatiborik izan ez arren, hirugarren hiruhilekoan hala izan du (-%2), eta laugarrenean biziagotu da (-%3,6). Inbertsioari dagokionez, lehen hiru hiruhilekoetan segidako erorketak moteldu diren arren, hirugarren hiruhilekoan -%0,2ko ratoria iritsi arte, laugarrenean okertzea gertatu da, aldakuntza tasa -%2,8ra jaistean.

EUSTATEN arabera, kontsumo pribatuaren abagune-adierazle nagusiek ahultze ekonomikoa berresten dute. Horrela, kontsumo ondasunen Industri Produkzioaren Indizearen urte arteko aldakuntza tasa %2,2 gehitu zen arren, Barne Merkataritzako Indizea %2,7 gutxitu zen 2011n. Azalera handietako salmentak, bestalde, okertu egin ziren, aldakuntza tasa -%0,5etik -%6,1era igaro zelako. Turismoen matrikulazioak, berriz, %24,5 gutxitu ziren; aurreko urtean, berriz, jaitsiera %2,9koa izan zen. Aldi berean hoteletan pasatzen diren gauak (EAEko propioak kontuan izan gabe) gehitu egin dira,

baina aurreko denboraldian baino gutxiago: %7,9 (2010ean %13,8). Inbertsioaren adierazleei dagokienez, inbertsio ondasunen Industri Produkzioaren Indizea 5,2 gehitu da (aurreko denboraldian %2,6ko gutxikuntza izan zuen). Zamaketako industri ibilgailuen matrikulazioak %17,3ko gutxikuntza izan du, aurreko urteko gutxikuntza %0,8 izanik. Azkenik, ekipamenduko ondasunen inportazioaren balioa %1,4 hazi zen, eta aurreko denboraldian %4,7ko gehikuntza izan zuen.

Hain zuzen ere, eta egoera honen ildoan, Hego Euskal Herriko Aurrezki Kutxen Federazioaren Kontsumitzaileen Konfiantzaren Indizeak eta haien espektatiben osagaiek oraindik ere erakusten dute euskal kontsumitzaileek egoera pesimismoz ikusten dutela. Testuinguru horretan, kontsumitzaileek kontsumoa murriztu beharra eta aurrezteko zailtasunak aurreikusten dituzte; halere aurrezpenean ahalegina egiten dute behin eta berriro, beren aurreikuspenak gaindituz. Errenta, kontsumo eta aurrezpen magnituduek eta adierazleen azken eboluzioa ez da mesedegarria, ezta lan merkatuaren eboluzioaren adierazleak ere. Ingurune honetan, euskal kontsumitzaileen espektatiben datuak itxaronaldian daudela esan dezakegu.

Horrela, enpleguaren bilakaeran, lanpostutan neurtuta, EUSTATen Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoen arabera, negatiboa izan da: 2011. urtean %0,6ko gutxikuntza izan dela kalkulatu da.

Lanaren itxurazko produktibitatea termino errealetan %1,3 gehitu zen 2011n, aurreko urtean baino baino dezima bat gehiago alegia. EAEko produktibitate errealearen hazkuntza hau Europar Batasun osoan izandakoa baino handiagoa da (bai EB27an bai euro-gunean, 2010. urtearen ondoren emaitzak %2aren gainetik egon ondoren produktibitatea %1,1 eta %1,2 gehitu zutenak hurrenez hurren). Era berean, espainiar estatuak tasa erreal askozaz ere handiagoa lortu zuen, %2,8koa behin-behineko datuen arabera, urte horretan izan den enplegu galera garrantzitsuen ondorioz.

Bestalde, 2011rako behin-behineko datuek erakusten dute gure ekonomiako ALK arruntak murriztu direla, aurreko urtean

ez bezala (-%0,7, eta 2010ean +%0,2) Industrian gutxitu dira (-%2,4) eta eraikuntzan ere bai, neurri txikiagoan (-%0,4). 2010. urtean berriz, lehenengoa murriztu zen baina bigarrenak ratio positiboak izan zituen. Zerbitzuek, bestalde, ALK arrunten %0,2ko gehikuntza izan zuten, eta aurreko urtean %1,6 gehitu ziren. Europar Batasunean, ALK nominalak, lanpostu bakoitzeko soldatadunen ordainsariaren arabera kalkulatuak, %1,2 gehitu ziren 2011n (EB-27). eta ia proportzio berean euroaren gunean (+%1,1); aurreko urteetan aldakuntzak +%0,6 eta -%0,7 izan ziren. Bien bitartean, estatuan, 2010ean %3ko eta -%3,2ko aldakuntza negatiboa izan zen 2011n, behin-behineko datuekin.

Inflazioari dagokionez, EAEn, 2010. urtean zehar prezioek beheranzko joera izan zuten (urte arteko terminoetan), ekitaldiaren azken tartean areagotu zena, neurri handi batean energiaren prezioak erlatiboki gutxiago gehitu zirelako. Aitzitik, urteko batezbestekoa (%3,1) askozaz ere handiagoa da 2010ekoa baino (%1,7), urte hasieran izandako gehikuntza handiaren ondorioz. Zehazki, apirilean inflazioak bere baliorik handiena izan zuen, %3,7, eta harrezkero etengabe jaitsi da (irailan izandako igoera txikia izan ezik) urte arteko tasa, abenduko %2,4raino, eta 2012ko lehenengo hilabeteetan %2ko muga gainditzera. Inflazioaren zuzenketa oso lotuta dago petrolioaren prezioari nazioarteko merkatuetan, apirilean 123\$ balio zuena eta abenduan 108\$ (Brent upelaren prezioa). Horri gaineratu behar diogu barne kontsumoaren jaitsiera nabarmenak (publikoa eta familia) 2011ko azken hileetan hazkuntza erlatiboaren moderazioa ekarri zuela.

Kapitulu honetan aztertutako datuek erakusten dute ekonomiak gure ingurunean egoera konplexua bizi izan duela 2011n, nahiz eta hasieran hobetzeko espektatibak zeuzkan. Orain dela lau urte baino gehiago hasi zen krisialdia European finkatu da. Herrialde gehienek zor maila handia daukate, eta kontu publikoak orekatuta edukitzeko zailtasunak dituzte. Gainera, hazkuntzaren erritmoa ahula da, urteak aurrera egin ahala okerrera egin duena.

European desorekarik handienak dituzten herrialdeen artean Espainia dago: Zor

publikoaren maila ez da handienetakoa, baina defizitak lortutako maila eta hura gehitu den erritmo azkarra lan-merkatuaren nariatzegogorrari gaineratu behar dizkiogu, %20 baino gehiagoko langabezi mailara iritsi dena. EInen datuek adierazten dute langabezi tasa ehuneko 1,5 puntu gehitu zela, %20,1etik %21,6ra 2011n, langabetu kopurua ia bost milioi pertsona izanik. Higiezin burbuilaren ezta, krisialdiaren lehenengo urteetan eraikuntza sektorearen hazkuntza erabat eten zuenak, finantza sektorean ere eragin negatiboa izan du. Gaur egun, finantza sektoreak finantzatzeko zailtasunak bizi ditu eta merkatuen arretaren pean dago. Espainiar ekonomiaren sinesgarritasuna oso kaltetuta dago. Horregatik, oso zaila da hazkunderako baldintzak lortzea, sektore publikoak jarduerare gehiago murrizten duten erreformak eta murrizketak egin beharko litzukeelako.

EAEaren eboluzio ekonomikoa positiboagoa izan da estatuarena baino, haren produkzio egitura ez dagoelako hain lotuta sektore problematikoei. Halere, ingurune zabalaren joerak baldintzatuegindu. Horrela, 2011. urteko hazkuntzaren profilak oso seihileko ezberdin bi markatu ditu: lehenengoan industrian nahiz zerbitzuetan hazkuntza erdietsi zen. Bigarren seihilekoan, ordea, jarduera produktiboaren nariadura azkarragoa eta intentsuagoa izan da. Jarduera industrial, azken hiruhilekoan, balio negatiboetan egon da. Lan-merkatuan ere enpleguan murrizpena egon da. Urteko laugarren hiruhilekoan 8.100 pertsonak galdu dute lana aurreko urteko azken hiruhilekoaren aldean. Halere, langabezi tasa espainiarra baino askoz ere txikiagoa da oraindik. Barne eskaera ahula da eta kanpo sektorerak da emaitza onenak izan dituena.

Oro har esan dezakegu 2011. urtea zaila izan dela euskal ekonomiarentzat, eta beheranzko joera ikusita, 2012. urtearen hasieran zalantza handiak daude berehalako bilakaerari buruz. Epe motzerako espektatibak ez dira onak.

2.6. Sektore publikoa

Eusko Jauriaritzak eta hiru aldundiek likidatutako diru-sarrera osoek (15.093 milioi euro) 2011. urtean %2,5eko beherakada izan zuten, aurreko ekitaldiko %7,2ko hazkunde eta gero, zuzeneko zergak biltzearen bidezko

hazkundeak (%8,7) ezin izan dituelako absorbitu zeharkako zergen beherakada (-%3,4) eta finantza-sarreraren beherakada (-%41), zehazki finantza-pasiboena (zorraren emisioa), aurreko ekitaldiaren aldean %44,2 murriztu direnak. Ondorioz, Euskal Sektore Publikoaren diru-sarrerak, erkidegoaren BPGaren gainean, 2010ean %23,65 zirenak, ehuneko 1,09 puntu jaitxi dira, %22,56raino (behin-behineko datuak).

Euskal Sektore Publikoaren gastu osoa, bestalde, %1,1 murriztu da, aurreko urteko -%3,3aren aldean. Horrela, magnitude hau EAEko BPGaren aldean ehuneko 0,77 puntu murriztu da, %23,30etik %22,53ra. Gastuaren bilakaera negatiboa izan da Eusko Jauriaritzan (-%1,5) eta foru aldundietan (-%3,4). Agregatuaren aldakuntza txikiagoa izan da (-%1,1), partidetako batzuk erakundearen artean konpentsatzen direlako (transferentzien zati bat adibidez).

Eusko Jauriaritzaren gastuari dagokionez, dauzkagun azken datuak 2011ko aurrekontuei dagozkie, %2,1eko gehikuntza ekarri dutenak 2010eko ekitaldiko aurrekontu-likidaziotik hona. Sail guztietan gastua murriztu da. Dena den, haien berrantolaketak, 2009ko erdialdean izan zen legegintzaldi aldaketaren ondorioz, gastu-kopuru handien eboluzioaren jarraipena zailtzen du atal batzuetan.

Bi sail nagusiak, gastu-bolumenaren arabera, Hezkuntza, Unibertsitateak eta Ikerkuntza (guztiaren %25,2) eta Osasuna (%32,3) dira oraindik ere. 2010. urtearen aldean, lehenengo %4,4 murriztu da, eta bigarrena %3,8. 2011. urterako aurrekontuko gastu osoa 10.549 milioi euro da, hau da, gure erkidegoaren BPGaren %15,8 urte honetan, behin-behineko datuen arabera.

Sarreraren eta gastuen eboluzioaren ondorioz, aurrezpen publikoa %81,4 gehitu da (BPGaren %0,92), eta aldi berean defizit publikoa (finantzaketa premia) %52,7 murriztu da: 2010ean BPGaren %2,7 zen eta 2011n %1,24. Ratio hori BPGaren %2,52raino gehitu da halere (2010ean %2,45), 2012-2014ko EAEko berrorekatzeko Ekonomia eta Finantza Planean dagoen defizitaren datua kontuan izanez gero. Hor, EAEko Administrazio Orokorraz gain, LANBIDE eta OSAKIDETZA erakunde autonomoen kopuruak sartzen dira.

Finantza-aldagaia sartuta, eta batez ere zorpetzeari esker, 2011ko defizit hori aurrekontuko superabit bihurtu da (21,9 milioi euro, BPGaren %0,03), aurreko ekitaldiko 229 milioi euroak baino askozaz ere txikiagoa (-%90,4).

Datu horietatik ondorioztatzen dugu 2011n finantza publikoen susperraldia finkatu dela (susperraldia 2010ean hasi zen), 2009ko beharakadaren ondoren, bizi dugun abagune konplexuaren ondorioz. Abagune horrek baliabide gutxi edukitzea dakar, eta horregatik, baliabideak ahal den neurrian arrazionalizatu behar dira.

Testuinguru horretan, beste urte batez azpimarratu behar dugu zenbait partida murriztu behar direla (funtzionamendu gastuak adibidez), herritarren ongizatean zuzeneko eragina daukatenak ez kaltetzeko, adibidez inbertsio errealak eta transferentzia arruntak, gure erkidegoan bizi-kalitatea mantentzeko funtsezko tresnak direnak, eta aurrekontuen egungo egoeraren ondorioak jasan behar ez dituztenak.

Alderdi positiboa da funtzionamendu gastuak ez direla ia gehitu (+%0,1) eta transferentzia arruntak %2,3 gehitu direla. Halere datu kezagarri bat dago: inbertsio errealak %13,2 murriztu dira, 2010ean baino askozaz ere gehiago, orduan %1 murriztu baitziren. Horrek gure herrialdea garatzeko funtsezko proiektuen etorkizuna auzitan jar dezake.

2.7. Lan-merkatua

Hamabost urtez enplegua sortzen aritu eta gero, 2009an EAEko lan-merkatuak oso jaitsiera handia izan zuen okupazio kopuruetan. 2010ean, estatistikako iturriak bat zetozen okupazioaren beharakada horrek erritmoa moteldu zuela esatean.

2011. urtean, gure erkidegokolan-merkatuaren eboluzioaren adierazleak ez dira aho batekoak enpleguaren eboluzioaren balorazioa egiterakoan. Enpleguan %0,6ko jaitsiera izan da, EUSTATen Kontu Ekonomikoen arabera, baita Gizarte Segurantzaren afiliazioan ere. Bi kasuetan, ordea, jaitsiera aurreko urtekoa baino txikiagoa izan da. BJAko okupazioak (EUSTATen Biztanleriaren Inkesta Jardueraren Arabera) 2010ean baino eboluzio txarragoa dauka, urteko batez beste %1,2 jaitsi baita,

aurreko urteko -%0,3aren aldean. Eboluzio horrek esan nahi du 11.300 lanpostu galdu direla.

Aldi berean, langabezia %19 gehitu da iturri horren arabera. Langabeziaren batez besteko tasa urte horretan %10,8 da, baina laugarren hiruhilekoan %11,2koa. Kopuru horiek ez ziren ikusten 2001eko hasieraz geroztik, eta EBko batezbestekotik hurbil daude (%9,7 EB-27an eta %10,1 euroaren eremuan).

Europar, langabeziak daukan balio-sorta oso zabala da. %20tik gorako balioak dauzkagu (adibidez Espainian %21,7) eta %5etik beherakoak (Austria, Holanda eta Luxenburgoren). Estatu Batuetako langabezi tasa %8,9 da, Japongoa %4,6, Frantzia eta Poloniakoa Europako batezbestekoaren antzekoa, eta Alemania 3,8 puntu beherago dago, adibide batzuk aipatzearen.

2011. urtea gure erkidegoan langabetuen kopuruak gora egin duen segidako laugarren urtea da. Gorakada horrek adin gehiagoko tarreetan izan du eragina, 25 eta 44 urte arteko taldea baita langabezia gehien hazi den tartea, bai kopuru absolutuetan (+14.100) bai erlatiboetan (+%25). Beraz, urteko batezbestekoan, EAEko langabetuen %61,7 adin-talde horretan dago, eta urte bat lehenago ratioa %58,7 zen. Gazteen artean (25 urtetik behera), ordea, 1.400 langabetu gutxiago daude 2010ean baino; beraz langabezi ratioa ia puntu bat murriztu da, urteko batezbestekoaren %24,1eraino. Fenomeno honen arrazoia, ordea, jarduera tasa murriztearen ondorio da (urtean %31,8tik %28,1era), lan-aukeren gabeziak gazteak gogogabetu dituelako.

Zentzu horretan, okupatuaren gaztetasunaren eta enplegu galerak haiengan duen eraginaren arteko erlazioa kezagarria da. Izan ere, erlatiboki, gazteenak dira, dagoeneko enplegu tasa txikietatik abiatu diren arren, lanpostu gehien galtzen ari direnak. Hain zuzen ere, 25 urtetik beherakoek enpleguaren %6,3 galdu dute urte betean, eta %28,7raino azken hiru urteetan.

Sexuz sexu, langabetuen %57 gizonak dira eta %43 emakumeak. Langabezia proportzio handiagoa gehitu da emakumeen artean (+%23,6) gizonen artean baino (+%15,7). Hala eta guztiz ere, langabezi tasa handiagoa da

gizonen artean (%11,3) emakumeen artean baino (%10,3).

Sektoreka, langabetuen %59 zerbitzuen sektorekoak dira, langabezia hor %20,6 gehitu baita (2010ean, +%18,2). Era berean, eraikuntzan langabezia %30,8 gehitu da (+%19,1eko batezbestekoa baino gehiago); industrian, berriz, langabetu kopurua %2,5 murriztu da (-500 pertsona guztira). Bestalde, lehenbiziko lanpostua bilatzen duten pertsonen kolektiboa 3.200 pertsonetan areagotu da. Urteko batezbestekoa 7.700 da. Gainera, lehen mailako ikasketak dituzten langabetuak guztira 9.800 dira eta %10,1 areagotu dira, %10,2ko langabezi tasara iristeraino. Maila ertaineko ikasketak dituzten pertsonak berriz 79.400 dira (guztien %69,6) eta %18,2 gehitu dira, langabezi tasa batezbestekoa baino handiagoa izateraino: %13,2. Azkenik, goi mailako ikasketak dituzten langabetuak, batezbestekoa baino gehiago areagotu diren arren (%25,8), langabezi tasa txikiagoa dute: %7.

Bestalde, ikusi dugu LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzu Publikoan dagoen langabezia BJArena baino handiagoa dela kopurutan. 2011ko abenduan 145.394 langabetu zeuden erregistratuta LANBIDEn (aurreko urtean baino +%6,9 gehiago). Aurreko urteko eboluzioaren aldean, gehikuntza apur bat handiagoa izan da (+%6,9; 2010eko abenduko urte artekoa +%6,1 izan zen). 2010ean bezala, emakumeen artean erregistratu zen langabezia gehiago handitu zen (+%8) gizonen artekoa baino (+%5,8), gizonena egonkortzen hasi baita, industriaren jarduera suspertzen ari delako.

Bestalde, 2011n, langabezi prestazioak jasotzen zituzten pertsonen batez besteko kopurua EAEn 81.847 zen, aurreko urtean baino %4,1 gutxiago. Kopuru hau murriztu den lehenbiziko urtea da, jasotzaileen kolektiboak hamarkada batez segidan gora egin ondoren, 90eko hamarkadan asko murriztu ondoren. Estatuan, jasotzaileen kolektiboak gora egiten jarraitu du: urtean %4,8 batez beste. 81.847 jasotzaileetatik, %46,9 emakumeak dira (haien kopurua batezbestekoa baino gutxiago murriztu da, %1,5), eta gainerakoa, %53,1, gizonena da (-%6,3, 2010. urtearen aldean). 2011ko abenduko datuen arabera, EAEko jasotzaileen %62,5a ordaindutakoaren

araberako prestazioen jasotzaile ziren, %34,6a sorospenen jasotzaile eta %2,9 gizarteratzeko errenta aktiboaren jasotzaile.

Kezkagarria da erregistratutako langabezi kopuruen arabera 2011ko abenduan EAEko 100 langabetutik 57k prestazioa jasotzen zutela (36k ordaindutakoaren arabera, 20k sorospena eta batek gizarteratzeko errenta aktiboa) eta 43k ez zutela inolako prestaziorik jasotzen, aurreko urtean baino 4 gehiago. Gainera, iraupen luzeko langabezia (urte bete baino luzarago langabezia) beste urte batez hazi da. Horrela, iraupen luzeko langabetuen proportzioa %29,2 zen 2009an eta %34,4koa 2010. urtearen amaieran; 2011ko abenduan, berriz, %39,1era iritsi zen.

Finean, datuek erakusten dute krisiaren iraupenaren ondorioz pertsona askok langabeziaren prestazioaren aldiak agortzea. Gero eta zailagoa da, gero eta pertsona gehiagorentzat, eskubide hori berriro sortzeko behar den denboran lan egitea.

Testuinguru horretan are garrantzitsuagoak dira enpleguko politika aktiboak lan-merkatuan sartzeko eta gizarte ongizatea lortzeko funtsezko elementu gisa. Zentzu horretan, Ogasun eta Administrazio Publikoen Ministerioaren datuek erakusten dute 2011n Euskadi izan zela prestakuntza, orientazio eta laneratze programetarako fondo gehien bideratu zuen autonomi erkidegoa, bai termino absolutuetan (419,17 milioi euro), bai erlatiboetan (2.883 euro langabetu bakoitzeko, abenduko langabeziaren datua kontuan izanez gero). Kopuru horiek erakusten dute EAEk, estatuan erregistratutako langabeziaren %3,8 izanik, fondoan %7,6 erabili zituela (estatuan 5.500 milioi eurotik gora izan zirenak). Beraz, langabetu bakoitzeko zenbatekoa espainiar batezbestekoaren ia bikoitza da (estatuan langabetu bakoitzeko 1.464,7 euro izan ziren). Amaitzeko, ezin dugu ahaztu euskal lan-merkatuak, estatukoak baino portaera hobea izan duen arren, 2011. urtearen amaieran egoera kezkagarria duela: enpleguak eta langabeziak eboluzio negatiboa izan dute, jarduera sektore guztietan. Gaur egungo enpleguaren bolumena 2004an zegoenaren baliokide da. Beraz, esan dezakegu pairatzen ari garen krisi iraunkorrek azken zazpi urteetan enpleguan pilatutako hazkunde desagerarazi

duela, eta langabezi tasak %10a gainditzea ekarri duela, joan den hamarkadak erdialdeko urteetan enplegu betearen ondoren.

Bestalde, eta ikuspegi positiboago batetik, nabarmendu behar dugu lan-merkatuko jarduera tasak gehitzen jarraitu duela, serie historikoko mailarik altuenera iristeraino. Era berean, langileen prestakuntza, orientazioa eta laneratzea gehitzeko lan egiten duten erakunde eta eragileek egiten duten ahalegin garrantzitsua nabarmendu behar dugu, horrek lan-indarraren enplegarritasuna mesedetzen baitu.

2.8. Familiak eta lana eta norberaren bizimodua eta familia bateratzeko premiak

Familiak, bizi izan dituen eraldaketak gorabehera, instituzio oso garrantzitsua da garapen pertsonalean eta pertsonen gizarte parte hartzean. Egia da gero eta forma ezberdinagoak jaso dituela, baina ez dirudi bere garrantzia galdu duenik. Orain dela gutxi euskal ume eta nerabeei egindako kontsulta batek² hori ikusten laguntzen digu: gehienek uste dute familiak ez dutela zertan osatu odol-kidetasuna daukaten pertsonen, baina argi daukate familiaren osagaiak “segurtasuna, errespetua, maitasuna eta konfiantza” direla. Hain zuzen ere, deigarria da familiaren garrantzia belaunaldi berrietako gazteentzat; zaharragoek familiari ematen dioten garrantziaren antzekoa da. Horrela, familiak garrantzirik handiena jasotzen du, lagunak edo lanaren gainetik, aisialdiaren eta astialdiaren gainetik (30 urtetik gorakoentzat 3,9 puntu, eta 15 eta 29 urte artekoentzat 3,8 puntu, garrantzirik handiena 4 puntu den eskala batean, Eusko Jaurlaritzaren 2007ko “Gazteriaren Erretratuak” ikerketaren arabera). Familiaren eraldaketan eragin handiena izan duten fenomenoetako bat emakumea modu masiboan lan-merkatuan sartzea izan da. Laneratze honek, egoera batzuetan, dilema bat sortzen du: lan profesionala eta etxeko lanak, seme-alaben zaintza eta, batzuetan, seme-alabak izateko itxaropena bera bateratu ahal izatea. Arazo hau larriagoa da baldin eta

arreta premiak mendetasun eta ezintasun egoeretara zabaltzen badira.

Fenomeno horrek, ordea, ez dauka eragina emakumeengan bakarrik. Laneko, norberaren eta familiako bizitza bateratzeak gizonengandik etxeko lanetan parte hartzean eta mendeko pertsonen zaintzan espero den paper berria sartzen da. Zentzu horretan gizonen eta emakumeen erantzukizuna gehiago partekatu beharra errepikatu behar dugu, datuek erakusten baitigute egin beharreko bidea oraindik luzea dela: “Laneko, Norbanakoaren eta Familiako Bizitzak Adiskidetzeko Inkestak” erakusten du etxeko lanetan banaketa EAEn lan egiten duten gizonen eta emakumeen artean desorekatuta dagoela. Izan ere, hamar gizonetik bederatzik (%92,2ak) 2 ordu edo gutxiago ematen ditu lan horiek egiten, eta emakumeen heren batek (%34,1ak) 3 ordu edo gehiago ematen dituzte.

Erantzukizuna partekatzeaz gain, langileek bizitzaren alderdi guztiak bateratzeko daukaten premiaren beste erronka batzuk enpresak langileen famili premietara egokitzea (adibidez ordutegiak arrazionalizatuz eta malgutuz) eta erakundearen papera (laguntzen bidez eta zerbitzu sozio-komunitarioak garatuz) dira. Bi eremu horietan aurrerapen argiak izan dira azken urteetan, baina kezkarria da gaur egungo egoera ekonomikoak joera horiek finkatzea galaraziko ote duen eta gizonen eta, batez ere, emakumeen lan-merkatuan sartzeko eta jarduera profesionala eta bizitza pertsonala eta familia bateratzeko dituzten baldintzak okertzea.

Kapitulu honetan aztertutako datuetatik bi fenomeno kezkarri gehiago ondorioztatzen dira. Lehenik eta behin, bateratzeko laguntzak emakumeek jasotzen dituzte gehienetan (adingabeak zaintzeko lansaioa murrizteko edo eszedentzia hartzeko laguntzen espedienteen %94,28 eta mendeko pertsonen zaintzaren kasuan espedienteen %82,93 emakumeei zegozkien 2009an). Aintzat hartzen badugu azken urteetan erdi edo goi mailako prestakuntza daukaten emakumeen proportzioa modu garrantzitsuan gehitu dela, konturatu behar da ginateke giza kapital prestaturia (eta produktiboa)

² EUSKO JAURLARITZA (2010): EAEko umeen eta nerabeen beharizanei hurbiltzea.

galtzen ari garela baldin eta emakumeak laneratzea eta amatasuna bateragarriak izatea lortzen ez badugu, eta emakumeak eta gizonak laneratzea eta famili erantzukizunak bateragarriak izatea lortzen ez badugu.

Bigarrenik, ikusi dugu bateratzeko laguntzen kopurua murrizten dela eskatzailearen lanpostuaren kalitatea murriztu ahal. Horrela, laguntza hauen eragina %12,6koa da kide guztiek lanpostu egonkorra daukaten familietan, baina %6,9koa kideak langabezian edo lanpostu ez-egonkorrekin dauden familietan. Hortik ondorioztatu ahal dugu lana kalitatezkoa eta egonkorra ez denean ez dela hartzen familia handitzeko erabakirik; horrenbestez, ez dago bateratzerako beharrik. Jokabide horren ondorioak ikusten ari gara dagoeneko, jaiotza tasaren beherakadarekin eta biztanleriaren zahartzearekin.

2.9. Bizi-baldintzak

Pobrezia eta bazterketa murrizteko helburua Europar Kontseiluak hiru adierazletan oinarrituta definitu ditu: pobrezia arrisku tasa (gizarte transferentziak jaso ondoren), gabezia materialaren indizea eta lan-intentsitate txikiko familietan bizi diren pertsonen portzentajea. Definizio horrek, aldi berean pobrezia eta bazterketaren mende dauden faktoreak eta Europak dauzkan arazoak eta ezarri diren lehentasunak islatzen ditu. Agregatu gehituak (115,5 milioi europar 2010ean) "pobretzat" jo ohi dena baino biztanleria gehiago hartzen du barruan, lurralde ikuspegia daukalako eta beti errentarekin zerikusirik ez duten bazterketa motak kontuan hartzen dituelako.

"Pobrezia eta Gizarte Bazterketaren Europako Plataformak" adierazi du 2020. urtea baino lehen gutxienez 20 milioi europar pobrezia eta gizarte bazterketa arriskutik urruntzeko helburua ez betetzeko zorian dagoela, krisi ekonomikoaren ondorioz eta gobernuek ezarritako austeritate neurrien ondorioz. Pobrezia aurre egiteko, beharrezkoa da umeen pobrezia aurkako borroka egitea eta inklusio aktiboaren hiru zutabeak sustatzea: enplegu politika aktiboak, gutxieneko errenten bermea eta gizarte zerbitzuak. Kontseilu hau helburu horiekin ados dago. Era berean, adierazi

da zahartze aktibo eta osasuntsua sustatu beharra dagoela eta talderik behartsuenen gizarte eta ekonomi inklusioari arreta eman behar zaiola (hau da, ezinduak, hezkuntza maila txikiko gazteak, eta haurrak).

Haurren pobrezia dagokionez, esan behar dugu pobrezia eta gizarte bazterketari buruzko eztabaidan nagusitzen diren gaien artean eztabaida gehien pizten dutenetako bat haurren egoera dela. Zenbait ikerketak erakutsi dute haurren pobrezia, herrialde aberatsetan, nabarmen gehitu dela azken bi hamarkadatan eta haurrak talde bereziki zaugarria direla. Gainera, horren ondorioak oso argiak dira, bai epe motzean bai epe luzean. Izan ere, arazo ekonomiko eta sozialak dituzten familietan hazteak ondorioak ditu, ez bakarrik egoera sozialean, baita garapenean eta etorkizuneko aukeretan ere.

Europar Batasunean, umeen %26,9a pobrezia edo gizarte bazterketa arriskuan dago, arazo horiei jarraipena egiteko erabili den adierazlearen arabera, "Europa 2020 Estrategiaren" barruan, eta biztanleria osoan batezbestekoa %23,4 da. Zenbait herrialdetan (Bulgarian eta Errumanian kasu) haurren %40 pobrezia egoeran dago eta gabezia latak dituzte. Herrialde askotan (guztietan, lautan izan ezik: Finlandia, Suedia, Danimarka eta Eslovenia) haurrak pobrezia mendeago daude biztanleria orokorra baino. Horregatik, Europar Batasunak eta bere estatu kideek haurren pobrezia aurkako borroka dute lehentasun handienetakotzat.

Gure erkidegoan, dauzkagun azken datuak 2008ko Pobrezia eta Gizarte Ezberdintasunen Inkestatik (PGEI) datoz. Operazio horrek erakusten duenez, guraso bakarreko familietan pobrezia arrisku diferentzial handiagoa egotearen ondorioz, baina baita arazo honek seme-alabak dauzkaten bikoteetan eragin handiagoa izatearen ondorioz ere (%2,6ko pobrezia erreala, eta %1,5koa seme-alabarik gabeko bikoteetan), aipatutako urtean pobrezia eta prekariotasunaren arazoek 14 urtetik beherako pertsonak dauden familietan eragin handiagoa dutela ikusi zen.

Horrela, adingabekorik gabeko familietan bizi diren pertsonen artean kopuruak %17,6koak dira, eta 14 urte arteko ume bat edo gehiago

daukaten familietan prekariotasun arazoan eragina %27,6koa da. Pobrezia errearen tasa handiagoa da 14 urtetik beherako bat edo gehiago dauden familietan: %5,7. Adingabekorik gabeko familietan, berriz, portzentajea askozaz ere txikiagoa da: %1,8. Uste dugu, Europar Batzordearen tesiaren ildoan, haurren pobrezia eta bazterketari aurre egiteko dimentsio askotako planteamendua behar dela. Planteamendu horretan enplegu politikak, zerga eta prestazio sistemen diseinua, kalitatezko gizarte zerbitzuen hornidura, hezkuntza, eta umeen eskubideen babesa sartu behar dira. Hori dena Batasunaren berariazko helburu bihurtu da. Bestalde, berdintasun eta famili politika eraginkorrak beharrezkoak dira, gurasoak lanerazten laguntzen dutenak eta laneko, norbanakoaren eta familiako bizitza hobeto bateratzen laguntzen dutenak.

Eta nolahi ere, berriro ere esan behar dugu pobrezia eta gizarte bazterketaren aurkako mekanismoak indartu beharra dagoela, ez baitakigu zein neurritan eragingo duen krisi honek biztanleriaren ongizate mailan eta bereziki kolektiborik zaugarrienen ongizate mailan.

Kolektibo horien artean, etorkinen kolektiboa bereziki aipatu behar dugu. Gizarte Premien Inkestan argi ikusten da gabezia formarik muturrekoen eragin berezia dutela kolektibo honengan, eta pertsona nagusia atzerritarra duten familien erdia baino gehiagotan (%51,3) gabezia egoerak bizi dituztela; bertako biztanleek eratutako familietan, berriz, gabezia egoerak %6,1ean bizi dira. Gabezia egoerarik larrienak etorkin familien %28an gertatzen dira, eta bertakoen familien %1,5ean.

2.10. Osasuna eta osasun sistema

Berriro ere heriotzen arrazoen inguruan itxuraz finkatu den aldaketa nabarmena iruditzen zaigu. Berez, EUSTATen datuen arabera, 2007tik hasita, heriotza gehienak tumoreen ondoriozkoak izan dira (%31,4 2010ean) eta zirkulazio sistemako gaixotasunen ondoriozkoak ondoren (%29). 2007. urtea baino lehenagoko urteetan zirkulazio

sistemako gaixotasunek eragiten zuten heriotza gehien.

Eusko Jaurlaritzaren Osasun Sailaren datuen arabera, 2009an emakumezkoen hilkortasun goiztiarrerako arrazoi nagusiak, ordenaren arabera, honakoak izan ziren: bularreko tumore gaiztoak; trakea, bronkio eta birikako tumore gaiztoak; gaizki zehaztutako tokietako, bigarren mailako eta zehaztu gabeko tokietako tumore gaiztoak; suizidioak eta nor bere buruari eragindako zauriak; obarioko tumore gaiztoak; garuneko hodien gaixotasunak; koloneko tumore gaiztoak; eta urdaileko tumore gaiztoak. Gizonen kasuan, EAEko BUPGen kausa nagusiak hauek izan ziren: trakeako, bronkioetako eta birikietako tumore gaiztoak; kardiopatia iskemikoak; suizidioak eta autolesioak; motordun ibilgailuekin trafiko istripuak; zirrosiak eta gibekeko gaixotasun kronikoak; gaixotasun zerebro-baskularrak; gaizki zehaztutako tokietako, bigarren mailako eta zehaztu gabeko tokietako tumore gaiztoak; koloneko tumore gaiztoak; eta psikofarmakoek eragindako istripuzko pozoitzeak eta gehiegizko drogak.

Itxaropentsua da ikustea bizi-baldintzen inkestaren³ azken emaitzek, atzemandako osasun egoerari dagokionez, inkestatutako biztanleriaren osasun egoera ona erakusten dutela. Horrela, aipatu diren osasun arazoetatik (nahasmenak egotea, ikusmenaren akats larria, gor-mututasuna, akats fisikoa, adimen ezintasuna eta adimen nahasmenak) batek ere ez dauka %6 baino prebalentzia handiagoa. Positiboki baloratzen dugu ospitalez kanpoko jardueren publikoan mediku kopuruaren gehikuntzak medikuntza orokorreko mediku bakoitzeko biztanle kopurua murriztaraztea (1.258 biztanletik 1.235 biztanlera mediku bakoitzeko), baina arreta deitu behar dugu datu bati buruz: eboluzio hori ez zen pediatrian jazo (805etik 811ra). Gainera, atseginez ikusten dugu ospitale jardueran (publikoa nahiz pribatua) 100 ohe bakoitzeko mediku kopurua gehitu dela. Hala eta guztiz ere, bi sareen arteko aldeak ere agertu nahi ditugu: sare publikoan 100 oheko 56 mediku daude eta pribatuan 24,7 mediku; sare publikoan

³ Bizi-baldintzen inkesta 5 urtean behin egiten du EUSTATEk. Azken datuak 2009. urtekoak dira.

100 oheko 97,6 erizain daude eta sare pribatuan 44 erizain.

Espero dugu 2011n hasi den aurrekontu murrizpena, beharrezkoak diren egokitze neurrien ondorioz, sistemaren eraginkortasunaren bidez konpentsatzea eta erabiltzaileen kalterako ez izatea.

Kanpoko kontsultetarako itxaron zerrenden eta atzerapen denboraren kasuan antzeman dugu, Osakidetzaren datuen arabera, 2010ean gutxiti egin dela, aurreko urteko gehikuntzaren ondoren, itxaron zerrendan dauden pazienteen kopurua (95.558tik 90.412ra). Urte batean hazteko joera izan du eta hurrengoan murriztekoa. Zerrendetan itxaroten ari diren paziente kopuru gehien duten espezialitateak hauek dira: kirurgia orokorra (14.141), traumatologia (14.008) eta digestiboa (10.016).

2009. eta 2010. urteen arteko atzerapen denborari dagokionez, hilabete baino gehiago itxaroten duten biztanleen portzentajeak behera egin izana (%39,5etik %30,9ra) eta hilabete baino gutxiago itxaroten dutenen kopuruak gora egin izana (%60,5etik %69,2ra) pozgarria da.

2.11. Hirigintza eta etxebizitza

EAEko higiezin merkatuak 2011n izan zuen bilakaeraren ezaugarri bat da, Eusko Jaurilaritzaren Higiezin Eskaintzaren Inkestaren emaitzen arabera, etxebizitzaren eskaintzak %54,4ko batez besteko gehikuntza izan duela (+%4,9 izan zen 2009-2010ean), bilakaera positiboak izan direlako salgai dauden etxebizitza libre berrietan (+%20,7), salmentan dagoen etxebizitza erabilian (+%64,3), alokairuan dagoen etxebizitza librean (+%31,8) eta salgai dagoen etxebizitza babestuan (+%91,6). Alokairuan dagoen etxebizitza babestua da eskaintzan bere parkea murriztu duen bakarra (-%43,5). Horren aurrean, eskaera osoa, "Etxebizitza premien eta eskaeraren inkestatik" datorren azken datuan, %11,6 murriztu zen. Etxebiden inskribatutako babestutako etxebizitzaren eskaera %5,6 murriztu zen urte horretan eta 2011n %2,9.

Sektorearen etenaldi honen ondorioz (ekonomi eta finantza krisiak ekarri dutena), prezioek jaisteko joera daukate, bai etxebizitza berriaren

merkatuan bai bigarren eskuko etxebizitzaren merkatuan. Halere, badirudi horrek ez duela laguntzen salerosketa jardura suspertzen. Agertoki horretan, etxebizitzaren politika publikoak garrantzi handia du.

Aitzitik, eta administrazioek aurre egin beharreko aurrekontu murriztapenen testuinguruan, Eusko Jaurilaritzaren Etxebizitza Programaren gastua, azken urteetan nabarmen hazi izandakoa, %9,9 murriztu zen 2011. urtean (bigarren ekitaldiz segidan); 164,4 milioi euroko zenbatekora iritsi da (aurrekontuaren arabera behin-behineko datua). 2010ean programa honen baitan egindako inbertsioen bolumena ere erori egin da (likidazioaren arabera behin betiko datuak dira), guztira 134,2 milioi euro zenbatuz (2009ko kopuruaren aldean -%17,7). Edonola ere, programa honen inbertsio izaera mantendu egiten da, gauzatu diren inbertsioak gastuen %88 baitira (ratioa 1987-2010 aldirako batezbestekoaren berdina da). Eskaera eta eskaintza pizteko mailegu eta diru-laguntza gisa ematen diren laguntzei dagokionez, 2010ean (dauzkagun daturik berrienak dira) guztira -%42,3ko erorketa antzematen da, diru-laguntzetarako erabiltzen diren fondoak murriztu direlako (-%43,8) eta, neurri txikiagoan, maileguak ere murriztu direlako (%7,8 erori dira). Guztira, emandako 308 milioi euroak honela banatu dira: 287 milioi maileguetarako (%93) eta 21 milioi diru-laguntzetarako (gainerako %7).

Era berean, 2009an 595 milioi euroko gastua egin zuten etxebizitzan eta hirigintzan gure erkidegoko udalek; hau da, beren aurrekontuen likidazio osoaren %16. Zenbateko hori hazkunde handia izan zen aurreko urtearen aldean (+%20). Halere, 2010eko aurrekontua kontuan izanik, gastu baliokidea %35,6 gutxiti da, 383 milioi euroraino. Aurrekontuko murrizpenak udal erakundeen aurrekontu orokorretan ere egin diren arren, esan behar dugu beherakada handiagoa izan dela etxebizitza funtzioan: 2010ean aurrekontu osoaren %12,5 da, eta aurreko ekitaldian %16 zen.

Biztanle bakoitzeko batez besteko gastuari dagokionez, 2010eko batezbestekoa, EAEko udalari guztientzat, 176,6 € dela kalkulatzen da (274,2 €/biztanle 2009an). Gainera, lurralde

historikoen araberako bilakaera ikertuz gero ondorioztatuko dugu murrizpena ezberdina dela, gastua %40 jaitsi baita Gipuzkoan, %36 Bizkaiko udalerrietan eta, neurri txikiagoan, %11n, Arabakoetan (batez besteko per capita murrizpena, biztanleria ez denez ia aldatu, osokoaren berdina da: -%35,6).

2.12. Gizarte babesa

Gizarte Zerbitzuen Euskal Kontseiluaren "EAEko Gizarte Zerbitzuen egoerari buruzko txostena, 2011" txostenak Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren egoera eta sektoreko profesionalak egoera horretaz egiten duten balorazioa erakusten dizkigu. Nabarmendu nahi ditugun ondorioetako batzuk hauek dira: Prestazio ekonomikoaren protagonismo gero eta handiagoa, zuzeneko arretako zerbitzuen kaltetan. Horrek erakusten du gure erkidegoan gizarte zerbitzuen sistemak arreta ematen dien pertsona guztietatik %69ak prestazio ekonomikoak jasotzen dituela (2008ko %61aren eta 1999ko %48aren aurrean). Fenomeno hau gastuaren ikuspegitik ere ikus daiteke: baieztatu da 2008 eta 2009. urteen artean gizarte zerbitzuetan pertsona bakoitzeko gastu publikoaren gehikuntzaren %48a Sarrerak Bermatzeko Errentaren ondorio eta Famili Ingurunean Zaintza emateko Prestazio Ekonomikoaren ondorio (Mendetasun Legetik eratorria) dela.

- Kezkagarria da euskal gizarte zerbitzuen komunitate-izaera eskasa. Azken hamarkadan, hurbiltasun zerbitzuak (etxez etxeko laguntza, laguntzazko egun zentroak eta zereginetako zentroak) laguntza eskaintzaren %26 izatetik %16 izatera igaro dira. Era berean, egoitza zerbitzuak, 1999 eta 2006. urteen artean, %26tik %15era murriztu dira, eta prestazioa, %48tik %69ra. Joera horren arrazoa prestazio ekonomikoaren estaldura eta egoitza baliabideak gehitu direla da, baina baita etxez etxeko laguntza zerbitzuen hazkuntza txikia ere.
- Gizarte Zerbitzuen Euskal Kontseiluaren txosteneko Gizarte Zerbitzuen Teknikari Taldean parte hartu duten profesionalen iritziei dagokienez, ondorio hauek nabarmendu behar ditugu:

1. %88aren ustez, EAEko gizarte zerbitzuen egoera ona edo oso ona da, baina erdiak (%49ak) uste du aurreko urteaz geroztik okerrera egin duela. Aipatutako arrazoien artean, gizarte premien gehikuntza, langile-ratioen murrizpena, aurrekontuetako partiden murrizpenak eta prestazioak eskuratzeko irizpide murrizgarriagoak sartzea daude.
2. Baliabideen sarea egokitzeari dagokionez, etxerik gabeko pertsonen aterpetxeak kalitate mailarik txarra duten zerbitzuak dira: %58,2ak uste du kalitatea hala-holakoa dela, eta %16,4ak uste du nahiko edo oso txarra dela. Beste muturrean, adineko pertsonentzako eguneko zentroak hoberen baloratuak dira: %87,3ak uste du haien kalitatea oso edo nahiko ona dela.
3. Arreta ematen zaien kolektiboetara dagokienez, 2010eko profesional taldeak bezala, profesionalak uste dute etxerik gabeko pertsonak eta mendeko pertsonen zaintzaileak arreta txarra jasotzen duten kolektiboak direla. Administrazioarengandik arretarik onena jasotzen dutenak, ordea, adineko pertsonak eta ezindutakoak dira. Zentzu horretan nabarmendu behar dugu Mendetasunaren Espainiar Behatokiak eta ARARTEKOak oso modu positiboan baloratu dutela gure erkidegoan Mendetasun Legetik eratorritako mendetasunaren arreta sistemaren ezarpen maila. ARARTEKOak 2011n txosten berezia egin du gai honetaz, eta arlo honetan foru aldundiek egin duten lan ona azpimarratu du. Giza baliabideak eta baliabide materialak bideratzeko egin den ahalegina txalotu du era berean. Aldiz, uste du hobe litzatekeela koordinazio gehiago izatea lurralde desorekak gainditzeko, baita garapeneko araudia azkarrago onartzea ere.
4. Premiazkoenak diren hobekuntza estrategietan, adostasuna dago hauetan: gizarte-osasun espazioaren garapen handiagoa (erantzunen %42,3) eta maila instituzional bakoitzak baliabide nahikoak ematea (%36,5).

5. Azkenik, gizarte zerbitzuen euskal sistemak dauzkan erronka nagusiez galdetu zaie sektoreko profesionali, eta ondokoa erantzun dute: araugintzako garapena eta batez ere Gizarte Zerbitzuen 12/2008 Legearen aplikazioa, erakundeen arteko koordinazioa eta sistemaren artikulazioa, lan-baldintzak eta kualifikazio profesionala, gizarte zerbitzuen funtzioak argitzea Sarrerek Bermatzeko Errenta LANBIDEri (Euskal Enplegu Zerbitzua) traspasatu ondoren, eta gizarte zerbitzuen eredu komunitarioagoa eta prebentzioari orientatuagoa lortzea.

Uste dugu interesgarria dela azpimarratzea kapitulu honetan ageri diren kopuruek argi uzten dutela gizarte babesak gure erkidegoan dimentsio gogoangarria duela, ahalegin ekonomiko handia eskatzen duena. Horrela, azken bost urteko denboraldian (2006-2011) pentsioen inguruko ahalegina %33 gehitu da ordaindutakoaren arabera pentsioetan, eta %15 inguru bestelako pentsioetan. Bestalde, Sarrerek Bermatzeko Errentari bideratutako baliabideen bolumena bikoiztu egin da 2008 eta 2011. urteen artean. Aldi berean,

biztanleriaren %23ak Gizarte Segurantzaren prestazio ekonomikoak jasotzen ditu. Gainera, eta gizarte babesaren barruan, azken lau urteetan langabeziagatiko prestazioen gehikuntza gogoratu ahal dugu, bai kopuruan (%81) bai gastu osoan (%61).

Datu horiek gure erkidegoaren errealitate sozioekonomikoaren bi alderdi garrantzitsu erakusten dituzte: batetik, biztanleriaren zahartze mailakaturik, pentsioen gehikuntza garrantzitsuaren erantzule nagusia, eta bestetik, krisi ekonomikoak biztanlerian daukan efektu negatiboa, Sarrerek Bermatzeko Errentari bideratutako baliabideen bolumenaren gehikuntzan eta langabeziagatiko prestazioei dedikatutakoan erakusten dena.

Lehenengoari dagokionez, LANBIDEK emandako datuak kezkatzen gaitu. Kalkulatu dutenez, bere erregistroetako datuen arabera, Sarrerek Bermatzeko Errenta jasotzen duten pertsonen %10ak inguru hamar urte baino gehiago daramatza laguntza hauek jasotzen. Horrek esan nahi du nolabaiteko kronikotasuna dagoela. Horren arrazoietan sakondu beharko litzateke.